

AB 144 295

SB

ULB Halle 3
007 397 216

R

VD 77

- I. Anamolia unū communis p. oēs conjugā,
 honor triplex est
 1. ¶ Leiesul
 2. abicitur
 3. In aliam literam comutat
- II. Singula fere tempora habent termina-
 tionem propriam. Proteriti prima vox
 ubiq; dicitur in Kametz. Participia
 utriusq; p. excepto Pahul in Kal;
 semp in Seyol
- III. Non raro procedentis generis qu-
 escentia tertia & formam asuntia

Brevis investigandae radiciis modus.
 Abice Serviles, et tres si forte supersunt
 Radicum thematis noveris ee tui.
 Si tantum remanere duas contuleris, adde
 Nun, vel Jod capiti, vel Jodu Vau medio.
 Aut He postponas: aut qduplicato secundam:
 Vera statim radix emicat inde tibi.
 Unica Jod remanet mibi litera, quando remori
 Serviles, radix die aye qualis erit?
 Nun da in principio, vel Jod, superaddo quiescens
 He fini: radix inde petita venit.
 Tandem quicquid ab hoc exorbitat ordine, discas
 tibi, qui tibi in hac parte magister erit.

Litera à fronte et caetera auctoria sunt וְאֵתְּוֹתָם

I Coniugatio, quorum

1. In forma Activa dr Kal, ut וְיָבִיט visitabit, $\text{וְיָבִיטָה$ visitabit, וְיָבִיטוּ visitaverat, $\text{וְיָבִיטְוּ$ visitavisset. In forma Passiva Niphal, $\text{וְיָבִיטָהּ$
2. In Activa, Pihel, ut וְיָבִיטָהּ . Passiva, Pihal, ut וְיָבִיטָהּ
3. In Activa Hiphil, ut וְיָבִיטָהּ . Passiva Hophal, ut וְיָבִיטָהּ
4. In unica forma Hithpa'el, ut וְיָבִיטָהּ

II Anomala et quidem

1. Defectiva, litera deficiente p Dagesch forte compensantia: uti sunt

a. Verba a litera א incipientia, p ה deficiente cum vox ab initio cessat p Dagesch forte compensantia: aliter Defectiva p נ ut וְיָבִיטָהּ accessit

b. Verba secundam radicalem geminantia, q per defectu secundae radicalis in monosyllaba tracta deficientem p Dagesch forte compensant: aliter duplicantia וְיָבִיטָהּ , i, e secundam radicalem: ut וְיָבִיטָהּ a וְיָבִיטָהּ , circumvolut.

2. Quiescentia, ut sunt

a. Verba a א incipientia, quae vel abjiciunt, vel in א committunt, vel exprimunt sed quiescens: aliter Quiescentia p ו ut וְיָבִיטָהּ Sedet

b. Verba Quiescentia ex media radicali א vel ב vel quiescente vel abjecta: aliter Quiescentia וְיָבִיטָהּ , i, e secundam radicalem, ut וְיָבִיטָהּ Surgere.

c. Verba Quiescentia ex tertia radicali א , q in vocali longa ut plurimum quiescit: aliter Quiescentia וְיָבִיטָהּ , i, e tertia radicali; ut וְיָבִיטָהּ invenit: adde prima vel secundae radicalis anomalia habentia ut ex deficiente א , וְיָבִיטָהּ tulit. quiescente prima, וְיָבִיטָהּ egressus est, וְיָבִיטָהּ tenuit; ex quiescente media וְיָבִיטָהּ venit, וְיָבִיטָהּ vomit.

d. Verba quiescentia tertia radicali א , q vulgo Quiescentia וְיָבִיטָהּ vocant, ut וְיָבִיטָהּ Revolvit. וְיָבִיטָהּ

2
JOHANNIS BUXTORFI
EPITOME
GRAMMATICÆ
HEBRÆÆ,

BREVITER ET METHODICE
*ad publicum Scholarum usum
proposita.*

ADJECTA SUCCINCTA
de Mutatione punctorum vocalium Instru-
ctio, & Textuum Psalmorumque ali-
quot Hebraicorum Latina
interpretatio.

EDITIO SEPTIMA.
quam recensuit, auxit,

&

CONSILIO UNIVERSALI,
de Studio Hebraico ritè instituendo
& promovendo, locupletavit

JOHANNES BUXTORFIUS FIL.

Cum Gratia & Privilegio S. Rom. Imperii
Vicarii ad viginti annos.

BASILÆ, *Impensis* AUTHORIS.

Apud GEORGIVM DECKERVM,
Acad. Typog. An. 1658.

SUMMA PRIVILEGII

S. Romani Imperii VICARII.

CHAROLI LUDOVICI, Dei gratiâ,
Comitis Palatini Rheni, S. R. I. Archithesaurarii & Electoris, ejusdemque in partibus Rheni, Sueviæ, & Juris Franconici, Provisoris & Vicarii, Ducis Baviariæ, Privilegio cautum est, ne quis ea, seu Propria, seu Paterna Opera, quæ JOHANNES BUXTORFIUS Filius, S. Theologiæ & Linguae Hebrææ in Academia Basileensi Professor, suis Sumtibus, vel de novo editurus, vel suo studio & labore recensita, locupletata, aucta, notis illustrata, vel quacunque ratione emendata, recusurus est; ullo modo, sive collectim, sive divisim, intra spacium viginti annorum, à prima editionis die cujusque Operis computandorum, in S. Rom. Imp. imitari, interpolare, transformare vel recudere, aut alii recudenda dare, vel etiam alibi impressa vendere, distrahere, clam palam, citra prædicti JOHANNIS BUXTORFII, vel Hæredum ipsius, & jus vel causam ab eo habentium, voluntatem & consensum specialem, præsumat, sub poena amissionis Librorum illorum, & multa Decem marcarum auri, partim fisco Imperiali, fraudis vindici, partim dicto Imperanti, pendenda; prout latius in Originali habetur, Dato Heidelbergæ, 12. die Novembris, Anno 1657.

NOBILISS. AMPLISS.
CONSULTISS. VIRIS,

D. D.

CONSULIBUS ET SENATORIBUS INCLYTÆ REIPUBLICÆ Hammonensis in Westphalia, Moderatoribus prudentissimis, Gratiam & Pacem
à DEO Patre.

Ad literarum sacrarum solidam intelligentiam, Viri amplissimi, nihil tam necessarium esse, quàm Linguae sanctæ Hebrææ cognitionem, in confesso est apud omnes, qui non corticetenus, sed profundius sacras literas tractant. Duo autem incommoda sunt, quæ ab ejus studio adolescentes sæpissimè avertunt, Præceptorum Prolixitas & Confusio. Illa nauseam & tedium, hæc difficultatem primo accessu insuperabilem objicit. Prolixitas per multivias & reciprocas ambages ferè fit: per quas in longum circumduci, summè tædiosum est. In maxima autem omnium re-

rum perturbatione expeditè progredi, operosius
pro tyronibus negotium est. Quae permistè im-
plicita sunt, ea abrumpunt potius, quàm ut sol-
vant. Hinc apud hos de profectu desperatio,
apud alios contemptus linguæ oritur: alii ma-
gno labore vix mediocres, pauci solidos & ex
profundo petitos, progressus faciunt. Hæc mala
nunc utcunque depellere aggressus sum, propositis
brevibus hisce & dilucidis de lingua Hebræa ad-
discenda Præceptionibus: brevibus quidem illis
in se, usu verò amplis. Sic autem eas propo-
sui, ut Philosophorum princeps decernit libr. 1.
physic. cap. 7. cum ait: ἔστι γὰρ καὶ φύσιν τὰ κοινὰ
πρῶτον εἰπόντας, ἔτι τὰ πρὸς ἕνα ἰδίᾳ θεωρεῖν,
Secundum naturam est communia pri-
mùm dicere, tum propria & singularia cu-
jusque contemplari. Et libr. 3. cap. 1. ὕστερον
γὰρ ἢ πρὸς τῶν ἰδίων θεωρεῖται τῆς πρὸς τῶν κοινῶν ἔστι,
Propriorum contemplatio posterior est
contemplatione communium. Hoc secutus
sum, quantum id instituti ratio nunc permisit.
Brevia & plana tyrones, (quorum commodis
nunc servire volui) pleniora proveciores Præ-
cepta tractare debent. Fundamentum in pla-
no solidè prius ponendum est, quàm implicita
reliqui ædificii moles superstruatur. Optatissi-
mum verò commodum esset, ut, quemadmo-
dum Latine & Græce, ita quoque Hebræica

Lingua

Linguae fundamenta, (ab iis saltē, qui Theologiae studio & Verbi divini interpretationi aliquando operam locaturi sunt) in Scholis trivialibus & Gymnasiis jacerentur. Sic enim & ardentius & frequentius illius studium in Academiis excoleretur, & juvenus solidius de sacrae Scripturae interpretatione judicaret. Quod ut magno juventutis malo passim negligitur: ita summo perē ejus commodo consulunt illi, qui sic institutas Scholas habent. Inter hos, Vos Viri amplissimi & prudentissimi, verē commendandi estis, quod hoc beneficium juvenus vestrae scholasticae magno suo bono jam ante viginti annos habuit. Eo enim tempore DN. GEORGIUS FABRICIUS, Scholae vestrae tum Corrector, linguam Hebraeam fidē & feliciter ibi docere coepit, à quo & ego prima ejus principia addidici. Quod beneficium ego gratā memoriā recolens, has de Lingua Hebraea Praeceptiones, sub Vestro nomine publicare volui, partim ut gratitudinem aliquo argumento testarer, partim ut me patriae Scholae commodis inservire paratissimum, & maximē ut sanctae hujus linguae studium porro quoque in ea excolatur, & firmitus implante- tur, cupidissimum esse comprobarem. Nam certē, sicut Scholis corruentibus, Ecclesias eodem labefactatas motu, corruere necesse est, sic labantibus in Ecclesia linguis, puram sacrae Scripturae

interpretationem simul collabascere certissimum. Linguarum ignoratione, horrendæ tenebræ Ecclesiam Christi diu occuparunt: Linguarum dono lux Verbi divini Ecclesia restituta est. Hanc lucem ut studiosè conservemus, summo studio & opere laborandum.

Accipite ergo, Viri Amplissimi & consultissimi, à me munus hoc literarium, benignè & clementer: exiguum quidem illud, si vel in se spectetur, aut cum Amplitudine & Dignitate vestra comparetur, at si ex animo & fine dantis, magnum. Non ex munere animus munerantis est estimandus, sed ex animo munus. Deus Opt. Max. Rempublicam vestram in pace & tranquillitate diu florentem, potenter conseruet. Scholamq; & Ecclesiam omnis generis bono ubertim locupletet. Basileæ, 4. Maji, Anno post Christum natum M DC V.

V. A. Addictiss.

M. JOHANNES BUXTORFIUS,
Cammennas Westphalus, lin-
guæ Hebr. in Academia Basi-
leensi Professor.

JOHAN-

JOHANNES BUXTORFIUS
LINGUÆ HEBRÆÆ
STUDIOSIS S.

Apientum Hebræorū præceptum est,
לְלֹמֵד לְלַמְּדוֹ בְּדֶרֶךְ קְצָרָה
*Semper doceat homo discipulos suos viâ bre-
vi. Et Plutarcho in Phocione laudata
similitudo est: ὡς ἡ ἔ νομισματῶ
ἀξία, πλείους ἐν ὀγκῶ βραχυτάτῳ δυνάμιν ἔχει:
ἔτῳ λόγῳ δεινότης πολλὰ σημαίνει ἀπ' ὀλίγων,
Quemadmodum numismatis aestimatio & præstantia
tanto major est, quanto in minore massa plus valoris con-
tinet: sic orationis illius vis & acumen majus est, quæ
plurima paucis significat. Sic certè in Scholis præstat
paucis multa, quàm plurimis verbis pauca docere.
בִּי הַיּוֹם קָצֵר וְהַמְּלָאכָה מְרַבָּה Nam dies brevis est, &
opus multum, ajunt Hebræi. Maximè verò ii, qui
primùm linguam vel artem discere incipiunt, nec
in prolixioribus, nec in gravioribus, quàm ca-
ptus ingenii ipsorum ferat, sunt exercendi. Alio-
quin enim vires vel citò flaccescunt, vel oneri pla-
nè succumbunt. Habetis itaque hîc brevissima de
lingua Hebræa Præcepta, in quibus Grammaticæ
fundamentum solidè sternitur. Et tamen ne justo
breviora existimetis, de paucis vos monere & in-
struere commodum judicavi, maximè quod Ver-
borum tractationem attinet.*

In Verbis primùm traditur analogia conjugandi generalis, cui anomalia, tanquam species suo generi, postponitur, ostenditurque quot modis ea ab analogia recedat. Omnis autem anomalia fit duplici de causa: vel quòd Verbum constat ex aliqua quatuor literarum Quiescentium' ו נ א, vel quòd literam in conjugando deficientem habet, unde Verba ipsa vel *Quiescentia* vel *Defectiva* appellantur. Quandoque etiam duæ thematis literæ Quiescentes sunt, aut mixtim una Deficiens, altera Quiescens. Ex his ultra triginta vulgò Grammatici faciunt diversa genera, quæ per singulas Conjugationes traducta, labyrinthum conjugationum reciprocis ambagibus intricatissimum exhibent. Ex illis se absque tædio extricare, hoc opus hic labor est. Ego hæc omnia in sex Generibus explicò, compendio utili & necessario.

Quiescentium primâ thematis literâ, duo vulgò ponunt genera, unum Verborum א', alterum ab א incipientium. Prius genus recipio: De altero, quia specialem ferè unius Temporis anomalam continet, & quidem multa etiam in eo prorsus analogia sunt, specialem observationem pono cap. 13. Sunt qui tertium genus adjiciant, Quiescentium primâ ו ex unico exemplo וָלָךְ Ambulavit. Sed id præter omnem rationem fit. Nam quòd ab eo deducunt Infinitum וָלָךְ Ire, Imperativum וָלָךְ I, Futurum וָלָךְ Ibo, & וָלָךְ Ire-fecit, eorum thema est וָלָךְ, cujus prima radicalis expressa in וָלָךְ Abducito, Exod. 2. 9.

Defectivorum primâ thematis literâ tria faciunt genera

genera, Verborum scilicet vel à ' vel à ḥ vel à ḏ incipientium. Ex his posterius tantum pro Genere accipio. Defectiva primâ ' quia pauca sunt, in Quiescentium genere per exceptionem explico cap. 23. & 24. Defectivorum primâ ḥ duo tantum sunt exempla, חָלַל & שָׁחַח: Illud revoco ad classem Defectivorum primâ ḏ cap. 17. ab hoc tantum unica vox usitata extat, וַיִּשְׁחַח pro וַיִּשְׁחַחֵם, Job. 4.20. At ex his Genus fieri nec debet nec potest, cum reliqua omnia à ḥ incipientia sint analogia.

Quòd verò etiam duo Genera constituunt Defectivorum tertiâ ך & ם, id sit ἀλόγως. Nam ea Verba non generalem alicujus Conjugationis, imò ne unius quidem integri Temporis, sed specialem paucarum vocum anomalam continent, ideoque specialiter ea explico cap. 13.

Ex Verbis, quæ duarum literarum anomalam habent, plurifaria ac multiplicia constituuntur genera, quorum quædam unico, pleraque paucis exemplis comprehenduntur. Ego hæc omnia sub Quiescentibus tertiâ ך & ם explico. Quam enim in prima vel secunda thematis litera anomalam habent, antè in illis Generibus explicata est, ac proinde inutilis tautologia foret, ea denuò repetere, aut tanquam nova, in specie falsò proponere. Cognitâ primùm simplici anomaliâ, quippe quæ generalis est, & naturâ suâ præcedit, duplex deinde anomalia in posteriore genere per se patet.

In Verbo ם separata quoque conjugandi forma ob duplicem ejus anomalam à Grammaticis præscribitur. At cum posterior ejus anomalia fiat

):(5

tantum in quibusdam personis Præteriti, ideo specialiter eam explico in Tempore Præterito, cap. 13. Ex priori autem anomalia convenit cum Verbis Defectivis primâ 3, cap. 17.

Ex Verbis quatuor aut quinque literarum, duo sunt Quiescentia, à quibus tantum extant, וְשָׁמַרְתָּ וְשָׁמַרְתָּ, Et everram eam, Jes. 14. 13. וְשָׁמַרְתָּ Pulchrior effectus es, Ps. 45. 3. quorum illud ad Præteritum Pihel, Verborum Quiescentium tertiâ N cap. 30. hoc vero ad Pyhal Quiescentium tertiâ N pertinet, c. 34. Reliqua omnia ad Pihel & Pyhal Verborum perfectorum refero cap. 14. Hoc itaque modo nihil eorum quæ Grammatici prolixè, fusè & confusè in Verbis proponunt, à me omittitur, sed omnia rectius disponuntur, singulaque suo loco dextrè, ad laborem in discendo minuendum, proponuntur.

In paucis quoque aliis à vulgato Grammaticorum ordine discessi. In Nominibus casuum distinctio non eo modo hîc ponitur, ut vulgò. Literam N Genitivi, D Ablativi notas & quasi Articulos faciunt. Atqui N omnibus casibus præponitur: D autem æquè sæpè Ablativo apud Hebræos præfigitur, atque apud Latinos *Ab hoc* vel *Ab hac*. Quorum ergo hæ notæ, quæ in usu sunt ignotæ? In Verbis Participium *Pahul*, quod vulgò contra omnem ordinem, in forma Activa (exceptâ conjugatione Kal) ponitur, in formam passivam reposui, cum & significatione & formatione à Præterito passivo descendat. Infinitivum simpliciter propono, Gerundiorum quæ appellant, formam omisâ. Nam literæ ו ל ו ך, per quas Gerundia formari

formari dicunt, Præpositiones sunt, quarum cum Verbo Infinito structura ad Syntaxin pertinet. Neque enim simpliciter Gerundia formant, sed insignes Hebraismos, & periphrasin Temporum Modi Conjunctivi efficiunt.

Porro qui ultra hæc generalia præcepta, ad speciales observationes progredi cupit, & uberiores linguæ hujus usum, & in loquendo elegantiam penitiùs & perfectiùs cognoscere, eum ad Thesaurum nostrum Grammaticum remittimus.

*REGULAE DE THEMATE FACILE
investigando & cognoscendo.*

FRustra disputatur de sensu alicujus loci, cum verba ejus non intelliguntur. Verba ut rectè intelligantur, ad thema sive Radicem veniendum est, ejusque genuina significatio & usus ex Lexicis, & locorum aliorum collatione, perquirendus. Thema autem propter frequentes anomalias, non semper in conspectu est: unde factum, ut Grammatici regulas aliquot de investigando eo annotarint. Has etiam in gratiam eorum, qui minùs in Grammaticis exercitati sunt, aspergere hoc loco placuit.

Thema sive Radix apud Hebræos ex tribus communiter constat literis, rarissimè ex pluribus. Quæcunq; præterea literæ ad thema accedunt, vel significat ei aliquid, vel formationi & flexioni ejus inserviunt, unde *Serviles literæ* in genere appellatur. Hæ itaque rursus à themate separandæ sunt. Unde

1. Si abjectis servilibus literis, tres remanserint, eæ thema constituunt: ut װװװ Visitabo, à װװ .

2. Si duæ,

2. Si duæ, ac prior earum dageffata fit, tum dagefch illud communiter in primam radicalem ך, rariùs in ך', reducendum est: ut אַגַּשׁ à אַגַּשׁׁ: הַצִּיבׁ à הַצִּיבׁׁ. At אַקַּח Accipiam, תַּקַּח Accipies, & reliquæ personæ, sunt à לַקַּח: item אַתַּע à אַתַּעׁ.

3. Si duarum remanentium posterior dageffata fit, tunc ea gemināda est: ut סַבְּו Circumdederunt, à סַבְּוׁ. Excipe primò, si dagefch illud fuerit characteristicum conjugationis, quod ex forma cognosci potest, tum postponendum erit ך; ut אַלַּו à אַלַּוׁ. Secundò, Nomina, אַתַּח Triticum, quod est à אַתַּחׁ: item אַא Ira, בַּת Filia, quæ cum Pronominibus composita, recipiunt dages, quod in secundam radicalem ך resolvendum est. Nam sunt ab אַא & אַאׁ.

4. Si duarum remanentium neutra dageffata sit, tum præponendum ך vel ך', rariùs א: vel interponendum ך, aut postponendum ך, & rarissimè א: vel ultima geminanda.

5. Si abjectis fervilibus unica tantum litera radicalis remaneat, tum præponendum ך vel ך', & postponendum ך. Excipe אַת Dare, quod est à אַתׁ: item quasdam voces Præteriti à אַת Mortuus est, & אַת Posuit: ut אַת Mortuus es, אַת Posuisti, &c. quæ secundam & tertiam radicalem amittunt, ut cap. 13. explicatur.

Quicumque verò bonus fuerit Grammaticus,
is Regulis his aut similibus opus
non habebit.

LAURENTI PHRIDI
DE LINGUÆ HEBRÆÆ STUDIO,
MONITUM.

Scire prophana quidem sanctis non credo prophanum,
Si non illo tã mente prophana legas.
Non impura puto puris monumenta sophorum,
Et non immundis omnia munda reor.
Quæ res humanas agitant, non mordeo, linguas,
Præpono reliquis Sanctum idioma tamen.
Ethnica quis damnat? modò sacris ethnica jungas,
Hic scopus, hæc studiis sit Cynosura tuis.
Ast ô Christigenæ præcordia barbara cætus,
Hæc ut suspiciant, illa q̄, despiciant.
Quò præceptis fertur studium? nimis impia cura
Quò ruit, ut spernant sacra, prophana colant?
Ethnica si qua Venus, si qua sit mellea Pitho,
Hæc fluet in sensus blanda Thalia tuos:
Hæc Pandora capit, verbis excompta prophanis,
Incautas mentes Circea pocula movent.
Si commentitio prostaret fabula socco,
Si tragica pompa, densa caterva volat:
Si totis nervis humanas excolis artes,
Si linguis hominum tantus habetur honos:
Cur hæc linguarum princeps reginaque sola,
Sola velut nobis sordida negligitur?
Quæ figmenta docet, furiosi ^{μῆνιν} Achillis,
Claudos Vulcanos, fulmina bruta Jovis;
Quæ ficto versu ^{κορυθαίολον} Hectora narrat,
Aut Helenam pangit, Mercurios, Veneres;
Quæ varios fucos & fumos vendit inanes,
Quæ picturato carmine ludificat:
O quanto plausu, quibus hæc amplectimur ulnis?
Quisq̄, suo blandum pectore virus alit.

*Incantant animos gentili voce Sirenes,
Dementat philtris Græca Medea suis.
At SACRA LINGUA sacris cur sic deformis habetur?
Cur sic à sanctis putida despuitur?
Ethnica cùm regnent, divina ab pulpita frigent:
E' sacris rostris sola prophana tonant.
Sive legas Græcè, te stipant mille legentem,
Sive Latina legas, prompta juvena venit.
Judaicæ solùm mœrent, lugentq; cathedræ,
Hæc scholas vix, vix unus & alter adit.
Huc pauci reptant, rarò, vergentibus annis,
Verbi præcones, parcius, idq; senes.
Linguarum mater simplex, verecunda, modesta,
Casta, severa, gravis, nil triviale loquens;
Quæ volat in cœlum superas evecta per auras,
Quæ sacro altisoni confidet ore Patris;
Non Pythicos tripodes, non Delphica somnia jactans,
Ast Evangelii dicta sacrata canens;
Numinis æterni mysteria condita pandens,
Terrea non redolens, cuncta sed alta sonans;
Hæc quid commerita est, ut sic intacta jaceat?
Sola que cur procos non habet ista suos?
Discendo reliquas totas consumimus annos,
Has nugas manibus volvimus assiduis:
Quis sopor hic tantus nobis, gravis unde veteribus?
Unde hæc Musicolis nausea oborta togis?
Hirsutam clamant, dumis squallere, refertam
Spinis, & spissis sentibus horridulam.
Qui dedit os homini, qui vocem, plectraq; linguæ,
Ille rudis populo dicitur esse suo?
Rhetoricæ Doctor, Logices fons atque magister;
Nobis facundis hirtus & asper erit?*

Hac protoplastus Adam primæ stirpis origo,
 Hac usi Patres, Angelicusque chorus:
 Hac Moses Leges scripsit, prognostica Vates,
 Hac Linguâ Hebræâ dulcisona^q, lyrâ:
 Hac David Psalmos cecinit, Proverbia Schlomo,
 Cœlesti citharâ dulcisonis^q, modis:
 Hac olim Christus, lux & sapientia Patris,
 Subjecit freno ferrea colla suo:
 Suasit, persuasit, fures & scorta vocavit,
 Hac surdos traxit, saxa^q, perdomuit:
 Hac Pater ore suo quondam est oracula fatus,
 Et censenda tamen barbara lingua Dei?
 Dulcius an nobis cæcus resonabit Homerus,
 Quàm sanctus sancto Spiritus eloquio?
 O teneras aures, doctas nimis atque disertas,
 Ut quibus indoctus creditur esse Deus.
 Unde hæ delicia? quorsum fastidia tanta?
 Cùm stomachos tantis provocet illecebris?
 Non sic inculta est, flores habet atque figuras,
 Multis mellifluis tota respersa tropis.
 Cultior haud Cicero Latialis gloria lingue,
 Non Demosthenicus gratior ille lepos.
 Si facilem quæras, levior non altera lingua,
 Nulla tuos tardat longa salebra pedes.
 Sunt pauca voces, has unus devorat annus,
 In reliquis Babylon cernitur, atque chaos:
 Si tibi linguarum placeat grandæva senectus,
 Prima fuit terris, ultima forsan erit.
 Nec jussit Dominus specus lustrare Platonis,
 Sed nec Lyceum solivagam^q, Stoam:
 Non Tusculani Romana viraria campi,
 Quin neque Cecropii roscida mella soli:

*At, Scrutare, inquit, Scripturas, quærito Mosen,
Ex Israëlis fonte petantur aquæ.
Ergo linguarum cùm dux sit primaq; radix,
Ex qua vulgares, Græca, Latina fluant.
Cùm non sit variis multùm sinuosa Meandris,
Sed levis & simplex, clara, diserta, brevis:
Nec nodos habeat, sed tollat, dogmata solvat,
Obscuris lucem præferat atque facem:
Non pudeat sanctos sanctam didicisse Camœnam,
Nativisq; suis Biblia scire tonis:
Discamus breviter linguam, quæ Sancta vocatur,
Sanctè, commentis undique sepositis.
Dulcius ex ipsis hauritur fontibus unda,
Oreq; divino purius imbibitur.
Non arcere decet pueros, non pellere quemquam,
Sunt arcana piis omnibus exposita.
Hæc non Rabbini tantùm, non obvia clero,
Sed patefacta bonis, sed reserata piis.
Nec pudeat claros, inopes, juvenesq; senesq;
Causidicum, Medicum, Rhetora, Grammaticum,
Aeternas nostræ Tabulas versare salutis,
Cœli thesauros scire, suumq; Deum.
Non his fomentis Messia nomine tincta
Fraudetur pubes, sanctificoq; cibo:
Sic ethnissarent mediis in gentibus orti;
Non hoc lacte suos Turcica terra nutrit.
ALME DEUS pellas has nostri temporis umbras,
Tuque tuumque malo promicet orbe jubar:
Discere te doceas, dediscere cætera præ te,
Scire nihil nisi te; nam tua scire sat est.*

EPITOME GRAMMATICÆ HEBRÆÆ.

CAPUT I.

De Literis.

GRAMMATICA est ars benè loquendi, Hebræis Hebraicè.

Partes ejus duæ sunt, *Etymologia & Syntaxis.*

Etymologia est prima pars Grammaticæ, quæ *vocū singularum* proprietates explicat.

Vox est nota, quâ unumquodque distinctè notatur: fitque ex *Syllaba*, unâ vel pluribus.

Syllaba est sonus vocis integer, cujus partes sunt *Litera & Vocalis.*

Litera est, quæ cum Vocali sonum integrum edit, unde & *Consona* dicitur.

Literæ sunt viginti duæ, omnes Consonæ:

Nomen.	Figura.	Potestas.
Aleph	א 1	(³) Spiritus tenuis.
Beth	ב 2	bh lenioris soni quàm 1.
Gimel	ג 3	gh } soni Germanis incogniti.
Daleth	ד 4	dh }

EPITOME GRAMMATICAE

He	ה	5	h()	<i>Spiritus asper primus.</i>
Vau	ו	6	v	<i>Consona fortior quàm ב.</i>
Sajin	ז	7	f	<i>lenissimum.</i>
Heth	ח	8	h	<i>Spiritus asperior.</i>
Teth	ט	9	t	
Jod	י	10	j	<i>consona.</i>
Caph	כ	20	ch	<i>χ Græcorum.</i>
Lamed	ל	30	l	
Mem	מ	40	m	
Nun	נ	50	n	
Samech	ס	60	f	<i>acutum.</i>
Hajin	ע	70	h	<i>Spiritus asperrimus.</i>
Pe	פ	80	ph	<i>φ Græcorum.</i>
Tzade	צ	90	tz	
Koph	ק	100	k	<i>κ Græcorum.</i>
Resch	ר	200	r	
Schin	ש	300	sc	<i>vel χ aut sch Germanorum.</i>
Sin	ש		f	<i>acutum ut Samech.</i>
Thau	ת	400	th	<i>θ Græcorum.</i>

Litera ש irreptitia est, non originalis, partim ex prava prolatione טג ש nata, partim pro ס posita.

Quinq; in fine vocum aliter scribuntur, unde literæ *Finales* vocantur: nempe ז פ נ מ כ

Finales, י ה ו ד ג

Distribuuntur ab Hebræis in quinque ordines, juxta quinque organa, quæ distinctâ singularum prolatione occupantur.

לחהע

אחחע Literæ gutturis sive Gutturales, quia spiritum valent, qui in gutture formatur.

רטלנת Literæ linguæ sive linguales.

גיכק Literæ palati sive palatinae.

זסצרש Literæ dentium sive dentales.

בומף Literæ labiorum sive labiales.

Hinc confectarium, usus in omnibus linguis celeberrimi: *Literæ unius organi facile inter se commutantur.*

Literæ **אהו** sæpè consonarum valorem amittunt, & otiosæ, quoad pronunçiationem, in voce existunt, quod Hebræi dicunt *Quiescere*, & inde *Literæ Quiescentes* tunc vocantur. Vulgò **אהו** *Ehevi*, sive **הוה** *Jehu*, memoriæ causâ appellantur.

CAP. II.

De Vocalibus.

Vocalis est, quæ per se sonum edit: estque *Propria vel Impropria.*

Propria, quæ semper vocalis est: estque *Longa vel Brevis.*

Longa, quæ producto sono effertur: estque *quintuplex.*

Brevis, quæ correpto, & est itidem *quintuplex*: ut

<i>Longa</i>		<i>Breves</i>
Kametz & A obscurum quasi cum O mixtum, ut in Germanicis, Abend		Pathach & A clarum, ut in Batter Pater, Sam- len Colligere, Dach Tectū.

Vespera : Samen Semen :
Schmach Ignominia.

Tzere & E purum &
siccum, Ehr Honor, Lehr
Doctrina.

Chirek longum יִי, Ihr
Vos, Ihnen / Ipsis, Glieder
Membra.

Cholem יִיִ O, Ohr
auris, Sohn filius, Todt
mors, geboren natus.

Schurek יִי U Unser no-
ster, Unschuldia innocens,
gesund sanus, Mund os.

Quomodo figura Kametz-chatuph (ֿ) à Ka-
metz longo discernenda sit cap. 4. & 5. patebit.

Cholem etiã sæpissimè per puncta literæ ם & ן
designatur, ita ut punctum illud simul & literam
notet, & pro vocali usurpetur Fit hoc in ם, quan-
do præcedens litera vocali caret; ut מִשֶׁבֶּח Moscheb
וִשְׁפָּע Oscher; in ן, quando ea ipsa nullũ aliud pun-
ctum vocale adjunctum habet; ut, שֹׁנֵי Sone,
מִשְׁנֵי Missnedi. Quandoque etim eadem litera
utrinque punctum gestat, sic ם, quorum alteru-
trum pro Cholem sumendum; ut, שֹׁנֵי Schoneh,
וִשְׁפָּע Oseh. Vide infra cap. 4.

Impropria vocalis est, quæ vel non semper, aut
non omnium literarum vocalis est: estq; Simplex
vel Composita.

Simplex dicitur Scheva, & duobus punctis per-
pendi-

Sagol יִי E impurum &
dilutum, אִי / Arista, לֵי
vacuum.

Chirek breve יִי, Irren
Errare, Sinn / sensus, ge-
litten passus.

Kametz-chatuph יִיִ O,
Ort locus, Sonn sol, Trost
torcular, Kommen Venire.

Kibbütz יִי וִי, Sünde
peccatum, verführen sedu-
cere, unglück infortunium.

pendicularibus literæ subjicitur, א, valetq; Ebrevis-
 visimum, quale in bezahl/ gestrafft/ quod rapidè
 effertur, quasi b;ahl/ gstrafft. Vulgò vocatur *Scheva*
mobile. At 1 *post vocalem brevem*, 2 *post longam accentu*
tonico notatam, 3 *in fine dictionis geminum*, vocalis na-
 turam deponit, docetq; tantùm, consonam suam
 esse cum præcedenti in unã syllabam conjungen-
 dam. Hinc appellatur *Scheva quiescens* sive *mutum*.

Composita est, quæ constat ex *Scheva* & vocali
 brevi: estque *triplex*:

<i>Chateph-pathach</i> א	A	} <i>celerrime pronunciationis.</i>
<i>Chateph-segol</i> ע	E	
<i>Chateph-kametz</i> ו	O	

Hæ propriæ literarum gutturalium sunt, qui-
 bus adhibentur loco *Scheva* simplicis, commo-
 dioris pronunciationis causâ. Impropiè & irre-
 gulariter quandoque aliæ literæ Alphabeti eas
 possident.

Quando (ֿ) sit vel *Kametz-chatuph*, vel *Cha-
 teph-kametz*, vide cap. 4. & 5. Hæ quatuor autem
 in genere vocantur *Vocales brevissimæ*.

C A P. I I I.

De Dagesch & Mappik.

VEntri literarum inscribitur punctum, pro-
 nunciatiōi ipsarum inserviens, diciturque
 vel *Dagesch* vel *Mappik*.

Dagesch duplex est: *Lene* vel *Forte*.

Dages lene est, quod sex literas כ פ ר נ ג ד per se

aspiratas, facit tenues, aspirationem ab iis tollendo: ut, בַּ ba, אֶ ge, וְ di, אֶ po, וְ tu. Fit hoc 1 ab initio dictionis, si præcedens dictio non terminetur literâ quiescente aut vocali longâ: tunc enim aspiratæ manent, quòd ipsum tamen etiam exceptionem habet, ut traditur cap. 5: 2 in media dictione post Scheva quiescens. Attamen & hîc sæpè aspiratæ manent, quod specialis est observationis. Hæ literæ vulgò memoriæ causâ *Begad-kephat* vocantur. Olim autem, quando aspiratæ essent, notabatur super illas virgula transversa, quam *Raphe* vocabant, unde *Literaraphata*, id est, aspirata. Exempla vide Exod. 20. vers. 9, 13, 14, 15. Adhibitam adhuc cernere est in quibusdâ veteribus Bibliorum editionibus Constantinopoli impressis: in recentioribus autem libris planè exolevit.

Veteres Grammatici literis aspiratis accensent quoque Resch, & sic septem numerant בְּנֹד כְּפֹרֶת. Aspirationem eam in se continere patet ex lingua Græca, in qua cum spiritu aspero notari solet &c.

Dagesch forte est, quod literam pronunciatione geminat. Habet locum in omnibus literis, exceptis gutturalibus & ו. A sex præcedentibus בְּנֹד כְּפֹרֶת etiam aspirationem tollit, ut ipsum dagesch lene. Est autem dagesch in illis forte, quandoquæ non præcedit Scheva: tunc enim tantùm in illis lene est, ut dictum. Literæ gutturales אהחע & ו, ad indicium & complementum exclusi Dages, præcedentem vocalem brevem plerunque in longam convertunt, ei analogam, Chirek in Tzere; Pathach

thach in Kametz ; Kibbutz in Schurek vel Cholem, ut cap. sequenti videbitur.

Mappik est punctum, quod literæ ' & ם inscriptum, docet eas genuino suo sono efferendas, quæ sine eo quiescerent. Literæ ' inscribitur in media dictione post Chirek, & literæ ם in fine vocis tantum, ut cap. sequenti fusiùs declarabitur.

CAP. IV.

De Syllaba & legendi ratione.

Syllaba est consonæ & vocalis, in unum sonum conjunctio. Consona syllabam semper inchoat, à dextra versùs sinistram.

Syllaba est *Simplex* vel *Composita*.

Simplex, quæ ex una consona & una vocali constat: ut, 'לֵא E-li, 'תִּיְהִי ha-ji-thi וְשֹׁנֶה so-ne, ubi punctum literæ ם simul & literæ & vocalis nota est, quia ea litera aliud punctum vocale adjectum non habet: םֶשֶׁן scho-ne, ubi posterius punctum supra literam ם necessario per Cholem legendum, 'בָּרָאֵתִי ba-ra-thi, ubi ׀ habet dagesch lene, ideoque valet nudum b, & ם in medio quiescit: םֶכָּוֶחֶה ko-ve-cha, ubi superius punctum ad ם pertinet, non autem ad ם, quia ea propriam vocalem Sægol subjectam habet, cum qua, ut consona, effertur. Porro literæ vocali hîc destitutæ, quiescunt, nec tamen propterea otiosæ aut superfluæ sunt, sed pertinent ad substantiam & essentialem formam vocis, quæ sine illis non esset integra.

Composita est, quando plures consonæ in unam syllabam conjunguntur. Fit hoc in univèrsum per Scheva simplex, & sub gutturalibus per Scheva compositum. Hæc enim puncta per se statam & separatam syllabam nunquam efficiunt, sed suas consonas aliis adjungunt: ut, פֶּרִי *peri*, quasi *pri*, non divisim *pe-ri*, & sic semper efferendum, Scheva quando vocale est: הִפְקַדְתִּי *Jebha-rechu*: הִפְקַדְתִּי *hiph-kad-ti*, ubi Scheva post vocalem brevem quiescit, & ת post Scheva quiescens cum dagefch leni notatum, per nudum T efferendum, ut anteceden. cap. dictum תַּחַת־יָדְךָ *tach-ti-ja*, ubi ך cum Mappik post Chirek notatum, per consonam efferendum est, cum absque eo quiesceret, quippe vocalem longam constituens, & sic etiam ultima syllaba à vocali Kametz inciperet, quod contra regulam est principio capitis traditam. Sic Mappik in ה vocis אִשָּׁה *I-schah*: etsi Judæi Mappik in hac forma, præcedente Kametz, negligant, & simpliciter pronuncient *Ischa*, ה quiescente, quod sine dubio vitiosè fit.

Literæ ultimæ vocum mobiles rarò cum Scheva notantur: ut in his, בָּרַךְ *ba-rach*, שְׂאֵלָה *Scha-alt*. Cùm non habent, habere intelliguntur. Semper autem præcedenti adjunguntur: ut, שֵׁלֶחַן *Menfa*: לֶחֶם *Panis*.

ח & ף in fine vocis sæpe sub se assumunt Pathach, quod ante eas pronunciat: ut, מַשִּׁיחַ ^{unctus} *ma-schiach*, יָדוּבָה *ja dbuah*. Vulgò vocatur פְּתַח גְּנוּבָה *Pathach genubha*, id est, furtivum.

ח cum

ה cum Mappikid aliquando imitatur: ut, אֱלֹהִים *eloah*, Deus, מַגְבִּיחַ *maghbiach*, exaltans.

Gutturales nunquam admittunt Scheva vocale, benè quidem Scheva mutum seu quiescens. Aliàs Scheva compositum ipfarum proprium est, ubi Scheva requiritur, ut dictum: ut, חָבּוּ *habhu*, אֱמוּנָה *emu-na*, חוּלִי *Choli*. Hinc præcedens litera communiter suscipit eam vocalem brevem, quæ sub gutturali est cum Scheva composita, quod vulgò dicunt, *Litera gutturalis punctat se & præcedentem*: ut, אֶחָבָה *a-habha*, בְּאֱמוּנָה *be-emu-na*; at Kametzchatuph hîc semper per nudum Kametz scribitur, quod ex præcedenti regula per O legendum: ut, אֶחָלוּ *O-holo*. Crasis בְּאֱלֹהִים pro בְּאֱלֹהִים in Deo: לְאֱמֹר pro לְאֱמֹר *Dicere*: לְאֲדָנִי pro לְאֲדָנִי *Domino meo*. Sic לְהַוִּיחַ quod legendum לְאֲדָנִי.

Porro duæ vocales brevissimæ continuò legi nunquam possunt, unde nec duo Scheva ab initio vocis ponuntur, nec post Scheva compositum Scheva simplex in media voce unquam sequitur. Attamen analogia vocum utrumq; sæpè postulat, & tunc, si duplex Sheva ab initio concurrit, prius mutatur in Chirek, aut Pathach vel Sægol sub gutturali: exempla vide cap. 13. ad Imperativum & Futurum Kal, & sic deinceps per totum librum. Sed & alterum Scheva, si sub ' fuerit, tollitur: ut, בִּיהוּדָה *bi-hu-da*, pro בִּיהוּדָה.

Si in media dictione post Scheva compositum sequatur Scheva simplex, tunc compositum necessariò resolvitur, & quidem vel in suam brevem,

vel in nudum Scheva: ut, תַּהַרְגוּ *ta-bar-gu*, יִשְׁמוּ *je-schemu*.

Sæpè tamen etiam solâ euphoniæ causâ Chateph-pathach & Chateph-sægol mutatur in Scheva: ut, יִהְיֶה *je-ge*, pro יְהִי.

Dagesch forte syllabæ compositæ facit quoddam compendium: ut, הַגַּשׁ *hyg-gasch*, pro הַגַּשׁׁ. Hinc *Scheva post vocalem brevem, sub litera dageffata, vocale fit*: ut, גִּלְתָּה *gil-letha*, pro גִּלְתָּהׁ. Post vocales longas rarò adhibetur, quia in longis vocalibus sonus integer syllabæ absolvitur; aliquando tamen etiam post eas reperitur. Dagesch forte ex gutturalibus & ך excidens, plerumque præcedentem vocalem brevem in longam convertit: ut, צִיָּר pro צִיָּרׁ. Dagesch forte, etiam ex litera schevata, euphoniæ causâ sæpè excidit, ut suis locis videbitur.

Huc referendum etiam *Dagesch Euphonicum*, sine legitima artis causâ, aut necessitate ullâ, adhibitum; ut, מִקְדָּשׁ pro מִקְדָּשׁׁ, Exod. 15. 17. Item *Dagesch initiale*: sic, post vocem penacutam, in ך, ת, ן, vel ה, finitam, sæpè imponitur primæ literæ sequentis dictionis Dagesch forte: item post ך, & ה; ut, וְזֶה-לָךְ: מֵה-טוֹב.

Denique *Diphthongorum* doctrina syllabæ compositæ affectio quædam est.

ו & ך post Kametz Tzere & Chirek in fine vocum, vocalis quodammodo naturam induunt, & cum vocalibus istis in diphthongum coalescunt: *Vau* triplicem diphthongum facit: ut, עֵשָׂו *Esau*, שֵׁלֹו

שֵׁלֵי *scaleu*, פִּי פִּי *piu*. Judæi tamen in his nullâ diphthongum agnoscunt, sed וּ ut consonam f proferrunt, *Esaf*, *schalef*, *pif*. *Fod* itidem triplicem: ut, פִּנֵי *panai*, גֹּי *goi*, גָּלִי *galui*. Attamen & hîc à quibusdam dubitatur. Irregulare est יְרוּשָׁלַיִם, quod scribendum & legendum יְרוּשָׁלַיִם *Feruschalajim*, ex Jerem. 26. 18: item יְרוּשָׁלַיִם, quod legendum, יְרוּשָׁלַיִם ex 2. Paralip. 32. 9.

CAP. V.

De Accentibus.

VOcis communes affectiones sunt *Accentus* & *Notatio*.

Accentus est nota quæ vocis sonum convenienter moderatur: estque *Tonicus* vel *Euphonicus*.

Tonicus, qui ultimam vel penultimam syllabam acuit. Hunc nos rectâ virgulâ, ad syllabam acueudam, docendi causâ in hoc libello exprimemus. Vox in ultima habens accentum, vocatur vulgò Chaldaicâ voce מִלְרָע *milra*: in penultima, מִלְעָל *milhel*. Tonici sunt vigintiquinq; , quorum quatuordecim supra vocem, undecim infra vocem notantur, hoc modo:

Supra vocem.

1	Ⲛ	Paschta.	4	Ⲛ	Geraschajim.
2	Ⲛ	Kadma.	5	Ⲛ	Telischa ketanna: Talscha, Tarfa.
3	Ⲛ	Geresch: Teres: Asla.	6	Ⲛ	Telischa gedola.
			7	Ⲛ	Karne-

7	ⲛ	Karne-para.	11	ⲛ	Sægolta.
8	ⲛ	Rebhia.	12	ⲛ	Pafer.
9	ⲛ	Sakeph gadol.	13	ⲛ	Sarka.
10	ⲛ	Sakeph katon.	14	ⲛ	Schalschelet.

Infra vocem.

15	ⲛ	Merca : Maarich :	21	ⲛ	Tebhir.
16	ⲛ	Merka kephula.	22	ⲛ	Darga.
17	ⲛ	Tiphcha: Tarcha.	23	ⲛ	Athnach.
18	ⲛ	Munach.	24	ⲛ	Jerach.
19	ⲛ	Mahpach.	25	ⲛ	Silluk.
20	ⲛ	Jethif.			

Ufus horum triplex est: 1 designant *musicam*, five rationem cantus apud Judæos: 2 *legitimam pronunciationem* cujusque vocis, in syllabæ alicujus elevatione: 3 *Distinctionem sententiæ* in certa membra. Primus usus Judæis relinquitur. De secundo hîc observetur:

1 *Quæ syllaba accentu tonico notata est, ea acuitur.* Excipe *Telischa-gedola*, qui primam vocis literam semper occupat; *Tiphcha*, quando in Jobo, Psalmis, & Proverbiis, initio vocis ponitur: item *Pasta*, *Telischa Ketanna*, *Sægolta*, *Sarca*, qui ultimæ vocis literæ semper adhærent, nec tamen eas syllabas semper afficiunt. Quæ autem syllaba cum illis acuenda sit, id ex analogia flexionis, & proprietate vocis sciendum est.

2 *Ejusdem*

2 *Ejusdem accentus in eadem voce geminati, prior syllabam acuit: ut, תֹּהוּ tóhu.*

3 *Diversorū in eadem voce accentuum posterior acuit, prior euphoniae inservit: ut, וְהַעֲצִים vahaetzim.*

4 *Accentus tonicus vocali longae additus, Scheva sequens constituit quiescens: תַּגְלֵנָּה tagelna.*

Tertius usus ad Syntaxin pertinet, quæ docet orationem in sua membra rectè distinguere. Sic autem distribuuntur in *Ministros & Reges.*

Ministri sunt, qui orationem continuant & promovent ad commodum membrum: suntq; octo, *Munach, Mahpach, Merca simplex, Merca duplex, Darga, Ferach, Kadma, Telischa-ketanna.*

Reges sunt, qui spiritum vel leviculè suspendūt, aut plenius sistunt, deponuntq;, & sermonem aliquo membro incidunt: suntque septendecim reliqui, *Silluk, Athnach, Rebbia, Sakeph-katon, Sakeph-gadol, Sagolta, Sarca, Geresch, Geraschajim, Pasta, Passer, Schalscheleth, Telischa-gedola, Karne-para, Tiphcha, Tebbir, Jethif.* Ex his communiter ad Comma five Incisum adhibentur, *Rebbia & Sakeph-katon,* & in versibus longioribus *Sagolta:* ad Colon, *Athnach:* ad Periodum five Versum absolvendum, *Silluk,* quem & *Soph-pasuk* vocant. Hi, ob pleniorum spiritus in pronunciando depositionem, dicuntur *Pause,* quarum in immutandis vocalibus non exigua vis est, ut in fine hujus libri ostenditur. Hic observetur & ista Regula: *Litera בגד כפת* *Begad-kephat* post vocem vocali longâ aut literâ quiescente

scente finitam, ac quolibet accentu rege notatam, Dagesch lene accipiunt: ut, אֲשֶׁר אִתּוֹ בְּתִבְיָה Et quicquid erat cum ipso in arca, Gen. 7.23. Aliàs sic aspiratæ manent, ut dictum cap. 3.

Euphonicus est, qui tonico præmissus, suaviorem pronunciationem efficit. Is unicus est, & *Metheg* dicitur, vel *Gájah*, rectaque virgulâ sub litera notatur. Ejus usus est, ut vocalem, cui adjunctus est, decorè suspendat: ut, הַיְתָה hájethâ. Vocalibus longis ante Scheva addi solet: unde *Kametz ante Scheva absq, Metheg, breve est*, id est, Kametz-chatuph: ut, חֹכְמָה *Chochmá*; at cum Metheg חֹכְמָה *Cháchemá*. Incuria tamen typographica non rarò id omisit: sic in Hagiographis rarissimè usurpatur, unde ad analogiam vocis & sensum attendendum, quando A vel O esse debeat. Additur etiam semper vocalibus ante Scheva compositum: ut, יָשָׁב *Jahasé*: אִסּוֹף *Jéesóph*. Metheg sæpè mutatur in acentum tonicum, unde superior regula tertia nata est.

Duplex porrò hîc euphoniæ species est: *prima*, Accentus tonici ablatio. Tunc duæ pluresve voces virgulâ transversâ conjunguntur, ut cum postremæ vocis accentu venustâ pronunciatione coalescant.

Virgula ista vocatur *Makkaph*: ut, וְגַם-סוֹף *veaph-gam-sóth*, Levit. 26. 44. *Cholem* & *Tzere* sequente consonâ mobili in fine vocis, ante *Makkaph* corripuntur; illud in *Kametz-chatuph*, hoc in *Sægol*: unde ista regula: *Kametz ante Makkaph*

kaph breve est, id est, Kametz-chatuph : ut, כֹּל col, אֶת atb, אֵל al, יָקוֹם Jakom, quæ accentu proprio notatae, scribuntur, כֹּל , אֶת , אֵל , יָקוֹם .

Secunda, accentus trajectio. Nam vox monosyllaba aut bisyllaba penacuta, sæpissimè rejicit accentum præcedentis dictionis ex ultima in penultimam, unde Cholem & Tzere rursus corripiuntur, ut antè. Hinc ista regula: *Kametz ultimæ syllabæ, ante consonam mobilem accentu destitutum, breve est*, i.e. Kametz-chatuph, ut, וְיָקוֹם vejakom-lach, Job.22.28.

Cæterùm in Jobo, Psalmis & Proverbiis, alia quàm in aliis libris Biblicis accentuum ratio est, cujus modus hætenus ab Hebræis nondum satis explicatus.

Differentia inter Kametz longum & Kametzchatuph sive breve, & Chateph-kametz sive brevissimum.

Kametz-chatuph nunc per nudam figuram Kametz longi (ֿ) describitur, nunc per præposita duo puncta (ֿֿ) quâ figurâ etiam Chateph kametz notatur. Quando figuram habet nudi Kametz, tunc quadrupliciter ab eo distinguitur.

1. Kametz absq; Metheg ante Scheva, est Kametzchatuph, i.e. O breve : ut, חֹכְמָה Chochma. Excipe Jobum, Psalmos & Proverbia.

2. Kametz absque accentu ante Dages forte, breve est : ut, רוֹנָן ronnu.

3. Kametz ultimæ syllabæ accentu tonico carens,

rens, ante consonam mobilem, breve est: ut, וַיָּקוּם
Vajakom. Sic ante Makkaph, וַיָּקוּם *Kol*.

4. Kametz ante gutturalem cum Chatephka-
 metz notatam, breve est: ut, וַיָּחֹלֶב *Oholó*.

Quando cum duobus punctis scribitur, tunc
 tribus modis à Chateph-kametz discernitur:

1. Kametz-chatuph post se semper habet vel
 Scheva quiescens aut dagefch forte: ut, וַיָּרוּן *Ronnu*:
 וַיָּשֹׁב *Kodscho*: Post Chateph-kametz nunquã sic.

2. Kametz-chatuph omnibus alphabeti literis
 per se subjicitur: Chateph-kametz propriè guttu-
 ralibus tantum, idque loco scheva, rarissimè, & ir-
 regulariter aliis literis additur.

3. Kametz-chatuph sæpè absq; duobus pun-
 ctis scribitur, & syllabam constituit: Chateph-
 kametz sine istis nunquam venit, neque unquam
 syllabam efficit.

CAP. VI.

De Notatione.

NOtatio est, quã vocis cujuslibet origo inqui-
 ritur: idque *Specie* aut *Figurâ*.

Species est origo vocis *prima*, vel aliunde *derivata*.
Prima, vel *Primitiva*, est, quæ primæ est originis.
 Græcis *ῥίζα*, Hebr. וְרִיב *Radix*, dicitur, & tribus
 communiter literis constat, quæ dicuntur *Radica-*
les: rarò paucioribus, vel pluribus. Reliquæ, quæ
 ad Radicem accedunt, appellantur *Serviles*, quòd
 accidentibus Radicis formandis inserviunt, Ha-
 rum

rum sunt undecim, sic tamen ferviles, ut & sæpè sint radicales, nempe, אֲבֹהוּי כֹלֵם נִשְׂרָת, quarum Symbolum memoriale, כָּל-מֵאֲהָבַי נִשְׁתּוֹ Omnes amici mei deficiunt: אֲלֹבֶשׁ serviunt à capite dictionum, כֹּנְהָם à capite & à fine, וְיֹת ubiq;.

Derivativa, quæ alterius est originis. Derivatio tribus potissimum fit modis, 1. solâ vocalium Radicis mutatione, 2. literarum aliarum ad Radicem additione, 3. literarum radicalium detractione.

Figura est origo vocis *Simplex* aut *Composita*. *Simplex*, quæ individua in alias: ut, אָב Pater. *Composita*, quæ in alias dividi potest: ut, אַבְרָם Abram, in אָב Pater, & אֶלְעָזָר Excelsus. Compositæ voces Hebræis rariores sunt.

CAP. VII.

De divisione vocis in genera & species.

VOX est *Declinabilis* vel *Indeclinabilis*.

Declinabilis, quæ in diversos fines flectitur: idque *Numero* vel *Genere*.

Numerus est, cum quid de uno vel pluribus effertur: unde est vel *Singularis*, qui de uno, vel *Dualis*, qui de duobus, vel *binis*, vel *Pluralis*, qui de pluribus usurpatur.

Genus est differentia vocis secundum sexum: estque *Distinctum* vel *Coniunctum*.

Distinctum, est vel *Masculinum*, quod mari aut

rebus maris specie cōceptis ; aut *Fœmininum*, quod
fœminæ, convenit.

Conjunctum, quod utrique sexui commune est,
unde & *Commune genus* vulgò dicitur, & nunc in
masculino, nunc in fœminino genere usurpatur.

Vox declinabilis est vel *Nomen* aut *Pronomen*, vel
Verbum aut *Participium*.

CAP. IIX.

De Nomine.

Nomen est vox per numeros generaque decli-
nabilis cum casu.

Numerus hic etiam *Dualis* est, qui de rebus natu-
râ binis tantum effertur, rarò de aliis. Forma cap.
sequenti ostendetur.

Genus quomodo cognoscatur, ex Thesauro no-
stro Grammatico petendum est.

E' generis differentia Nomen est vel *Substanti-
vum* vel *Adjectivum*.

Substantivum est nomen generis unius vel com-
munis, sub una terminatione : ut סֵפֶר *Liber*. Ad
sexum discernendum quandoque etiam in alte-
rum genus movetur ob sexus differentiam. Mo-
tio de masculino in fœmininum, fit assumpto וְ
cum præcedente Kametz & accentu : ut, אִישׁ *Vir*,
אִשָּׁה *Vira* : מֶלֶךְ *Rex*, מַלְכָּה *Regina*.

Adjectivum est Nomen generis duplicis sub du-
plici terminatione : ut, טוֹב *Bonus*, טוֹבָה *bona*. Mo-
tio hæc in alteram terminationem, Masculini for-
mam sæpè mutat :

1. Kametz penultimę syllabę mutatur in Scheva: ut, גדול Magnus, גדולה magna.

2. Tzere ultimę syllabę, si nullum Kametz præcesserit, similiter transit in Scheva: ut, עור עacus, עורה Caca. Præcedente autem Kametz, manet.

3. Terminatio ה tollitur, unde antecedens Kametz immutatum manet, ut, יפה Pulcher, יפה pulchra.

4. Masculina in ׳ moventur in ה, & in ה: ut, שני Secundus, שניה & שנית Secunda.

Adjectivis, quorum significatio augeri potest, accidit *Comparatio*. At ea non fit diversis gradus absoluti terminationibus, sed periphrasi, unde ex Syntaxi nostra discenda. De gradu Comparativo, vide Reg. 5. cap. 3. De Superlativo, Reg. 6.

Casus est specialis terminatio nominis, sextuplex in utroque numero, Nominativus, &c. At illi non actu, sed potestate hęc sunt, id est, non diversarum terminationum, sed ex structura sermonis: neque etiam articulis aut notis certis discernuntur (ut tamen vulgò docent) sed omninò ex Syntaxi dijudicandi sunt. ך tamen communiter Dativum, ה Accusativum denotat: ך communis omnium casuum articulus est.

C A P. I X.

De prima declinatione.

Flexio Nominis dicitur *Declinatio*, quę hęc fit tantum ex Nominativo singulari, in nomina-

tivum dualem aut pluralem: estq; duplex, Prima & Secunda. In his, Kametz, Tzere & Sægol penultima syllabæ mutantur in Scheva; Sægol ultima syllabæ in Kametz.

Prima declinatio est masculinorum, quæ singulari numero adjicit syllabam ם', unde 'quandoque excidit: ut,

- טוב Bonus, plur. טובים.
- צדיק Justus, plur. צדיקים.
- דבר Verbum, plur. דברים.
- ספר Liber, plur. ספרים.
- מלך Rex, plur. מלכים.

Quædam flectuntur in י', ex forma Chaldaica: ut, אחריו.

Cholem penultimæ syllabæ, sequente Sægol vel Pathach, mutatur in Scheva: קמץ pugillus, plur. קמצים: Cum gutturali, loco Scheva simplicis, adhibetur Compositum, ut, אהל Tabernaculum, אהלים: Sic, אמר Dictum, plur. אמרים.

Pathach & Chirek (non intercedente dagefch) contrahuntur in Tzere: ut, זית Oliva, Plur. זיתים. Variant hæc, תיש hircus, תישים hirci: sic, חיל exercitus, חילים. At à בית domus, plur. בתים.

Ultima syllabæ sunt & aliæ affectiones.

1. Kametz quandoque convertitur in Pathach & dagefch: ut, אופן rota, אופנים rota.

2. Pathach non rarè assumit dagefch: ut, הדם myrtus, הדסים: Sic in monosyllabis, דף Tabula, דפים. At דף facit דפים, & sic pauca alia.

3. Tzere communiter transit in Scheva: ut, צור Cacus,

Cecus, עוֹרִים. Quaedam commutant illud in Chirek & dagesch: ut, מִזֵּן *Clypeus*, מִזְנִים, *clypei*: שֶׁחַט *Sagitta*, חֲצִים. At Tzere præcedente Kametz manet: ut, זָקֵן *senex*, זִקְנִים *senes*. Monosyllaba quaedam illud etiam retinent: ut, נָגֵר *peregrinus*, נִגְרִים. Excipe בֵּן *filius*, unde בָּנִים *filii*.

4. *Cholem* interdum corripitur in Kibbutz & dagesch: ut, אֲדוּם *rufus*, אֲדָמִים. Item, שְׁחֹרֶק *urtica*, plur. שְׁחֹרִים. א' יוֹם *Dies*, est יָמִים: Sic, אֲנָשִׁים *Caput*, רֵאשִׁים. אֲנָשׁ *Homo*, אָנוּשׁ.

5. Terminatio ה abjicitur, unde præcedens vocalis manet: ut, יָפֵה *pulcher*, יָפִים. Item רֵעִי *amicus*, רֵעִים.

6. Terminatio ך communiter tollitur: ut, יְהוּדִי *Judeus*, יְהוּדִים. Quaedam hujus terminationis mutant Chirek in Kametz: ut, גִּדִּי *hædus*, גִּדִּים pro גִּדִּיִּם. Quaedam analoga sunt: ut, נָקִי *Innocens*, נָקִיִּם. A כְּלִי dicitur כְּלִיִּם. *instrumenta*.

7. Quaedam habent ך pro ך: ut, שְׂדֵי *pro Agri*: Sic, גִּבְרֵי *Locustæ*, גִּבְרֵי *montes*.

Dualis numerus fit in ך mutatis ferè vocalibus, ut in plurali: ut, יוֹם *dies*, יוֹמִים *duo dies*: אֶף *na-sus*, אֶפֶיִם *nares*, שֶׁד *mamma*, שְׂדֵי.

CAP. X.

De secunda declinatione.

Secunda declinatio est fœmininorum, quæ singulari adjicit syllabam ך servatâ communi mutationis lege, ut præc. cap. dictum: ut

אָנִי Crater, אֲנֹרִים crateres.

חֶרֶב Gladius, חֲרָבוֹת.

יָתֵד Clavus, יְתֵדוֹת.

Cholem mutatur, ut antè; אֵרֶן Area, אֲרָנוֹת.

Terminationes ה & ת abjiciuntur: ut, צִדְקָה

Justitia, צִדְקוֹת justitia: עֲטָרָה corona, עֲטָרוֹת corona.

Bisyllaba in ה, duplici Kametz antecedente, prius retinent: ut, צָרוּת angustia, צָרוֹת angustia.

Excipe אֲמָהוֹת Ancilla, unde dicitur אֲמָהוֹת.

Quæ sunt formæ כְּבִשָּׂה, imitantur formã צִדְקָה quæ paulò antè posita: ut, כְּבִשָּׂה agna, כְּבִשּׁוֹת agna.

לְשֹׁנוֹת Conclave, לְשֹׁנוֹת.

Monosyllaba multa flectuntur per Dagesch præcedente Chirek: ut, אִמָּה mater, אִמּוֹת matres: פֶּרֶס frustum, פֶּרֶסוֹת frustra. At בַּת filia, plur. בָּנוֹת filie.

Dualis hîc retinet formam primæ declinationis:

ut, יָרֵךְ Femur, יָרֵכִים femora.

ה in fine commutatur in ת: ut, שִׁפְּהָה labium, שִׁפְּהוֹת labia. At חֲמַתִּים formam habet mixtam ex duali & plurali.

Anomalie communes.

1. Nomina propria, item metallorum & liquorum, sunt singularia tantum.

2. Nomina ætatum sunt pluralia tantum.

3. Pauca quædam, dualia tantum: ut, מַיִם Aqua, שָׁמַיִם Cælum, & similia.

4. Quædam masculina flectuntur more fœmininorum: ut, אָב Pater, אָבוֹת patres. Et contra: ut,

ut,

ut, אֵלֶּיךָ Quercus, אֵלֶּיךָ quercus: עִיר Urbs, עִיר .

5. Quaedam utroque modo: ut, הַיְכָל Palatium,
 הַיְכָלִים , הַיְכָלוֹת palatia.

CAP. XI.

De Pronomine.

Pronomina sunt secundaria quaedam Nomina, & occulta quasi ipsorum cognomina, unde כְּנוֹיִם , id est, Cognomina Hebraeis appellantur. Sunt autem duplicia, *Separata vel Coniuncta*, sive Separabilia vel Inseparabilia.

Separata sunt, quæ per se dictionem separatam constituunt: suntque vel *Integra vel Defectiva*.

Integra, quæ genere & numero distinguuntur: suntque tria, tres personas indicantia: ut,

Plural.

Singular.

Nos	אֲנַחְנוּ vel נַחְנוּ	Ego	אֲנִי vel אֲנֹכִי	1. pers.
Vos m.	אַתֶּם	Tu m.	אַתָּה	} 2. pers.
Vos f.	אַתְּנָו	Tu f.	אַתְּנָו	
Ipsi m.	הֵם	Ipsa m.	הוּא	} 3. pers.
Ipsa f.	הֵן	Ipsa f.	הִיא v. הִיא	

In *i* finita, item הֵם , sæpè accipiunt *n* paragogicum: ut, אַתְּנָוֵהוּ , הֵנָּה , הֵמָּה .

Singularia tantùm, & generis distincti, *Demonstrativum*, הִנֵּה Hic, Is, Iste: הִנֵּה , הִנֵּה Hæc, Ista. Utriusque sive communis generis, הִנֵּה הִנֵּה , Hic, hæc, Iste, Ista. Vide mox in præfixis.

Pluralia tantum & utriusque generis, אֵל, אֵלֹהִים
 Illi, Illa, Illa.

Utriusque generis vel numeri, Relativum אֲשֶׁר
 Qui, quæ, quod; qui, quæ, qua: Interrogativum מִי Quis,
 quæ, de persona: מַה, מַה, מַה Quæ, Quod, Quid,
 de re.

Conjuncta sive Inseparabilia sunt, quæ aliis vo-
 cibus adhærent: suntq; vel *Præfixa*, vel *Suffixa*, quæ
Affixa vulgò vocant.

Præfixa duo sunt, וְ & הַ, sequente dageſch
 post utrumque. Illud est ex אֲשֶׁר Qui, quæ, quod:
 hoc ex הוּא, & nunc relativum est, Qui, quæ, quod,
 nunc demonstrativum, Hic, hæc, hoc, quomodo
 articuli usum habet ante Nomina & Pronomina
 tertiæ personæ: ut, הַחַבֵּר Hæc res, הוּא Ille ipse.
 הוּא Hic ipse, quod & quandoque cum epenthe-
 si ל dicitur, הַלּוֹ, & per apocopam, הַלּוֹ: sic ex
 וְ fit הַלּוֹ.

Suffixa sive affixa sunt, quæ fini vocum adhæ-
 rent, & oriuntur ex integris, hoc modo.

Ex	[אֲנִי]	} fit	[אֲנִי] me, abl. אֲנִי, אֲנִי me, acc. אֲנִי meus, a,
			[אֲנִי] um, rarò, Me, acc. אֲנִי mei, mea,
Ex	[אֲנֹכְנוּ]	} fit	[אֲנֹכְנוּ] nobis, abl. אֲנֹכְנוּ noster: nos, acc.
			[אֲנֹכְנוּ] Nos, accus.
Ex	[אַתָּה]	} fit	[אַתָּה] Tuus: Tui, plur. cum reli-
			[אַתָּה] quis casibus.
Ex	[אַתֶּם]	} fit	[אַתֶּם] Vester: Vos, cum rel. cas.
			[אַתֶּם] Tuus: plur. אַתֶּם Tui, a, a.
Ex	[אַתֶּן]	} fit	[אַתֶּן] Vester: vos, accus.
			[אַתֶּן]

Ex

Ex	$\left\{ \begin{array}{l} \text{הוּא} \\ \text{הֵם} \\ \text{הִיא} \\ \text{הֵן} \end{array} \right\}$	fit	וּ, הוּ, הִוּוּ. <i>Ejus, ei, eum, eo.</i>
			וּם, הֵמָּה, הֵנָּה. <i>Eorum, eis, eos.</i>
			וּהָ, הֵנָּה, הִיא. <i>Ejus, ei, eam, eâ.</i>
			וּן, הֵן. <i>Earum, eas, eis.</i>

Hinc Dativi ex ל ab initio: לִי *mibi*, לָנוּ *nobis*: לְךָ *tibi*, לְכֶם *Vobis*, לוֹ *ei*, לְהֵם *illis*. Accusativi ex אֶת five אֹת: ut, אֹתִי *me*, אֹתָנוּ *nos*, &c. Ablativi מִמֶּנִּי, מִמֶּךָ *A me*, מִמֶּךָ *A te*, &c.

Affixa, הֵם, הֵן, הִיא, הֵן, נוּ, כֵּן, כִּס, כִּי, כִּנּוּ, quando usurpantur pluraliter, semper habent ante se': ut, דְּבָרֵינוּ *Verba nostra*.

וּם est pro וּ, maximè in libris Poëticis Jobo, Psalmis & Proverbiis.

Pro וּ. quandoque est וּ.

CAPUT XII.

De Verbo.

Sic fuit Nomen & Pronomen: sequitur *Verbum* cum *Participio*.

Verbum est vox flexilis, cum *Tempore* & *Persona*.

Numeri hîc tantùm sunt singularis & pluralis.

Genera eadem, quæ in *Nominibus*, quorum distinctio in personis patebit.

TEMPUS est *finitum* aut *infinitum*.

Finitum est aut *Præteritum* aut *Futurum*: nam *Præsens* proprium Hebræi nullum habent. Effecerunt autem illud partim per utrumque *Participium*; partim per *Præteritum* & *Futurum*, in generalibus sententiis, cùm significatur, non quod

fuit, aut futurum est, sed quod continuè est, fit aut fieri debet.

Præteritum unicum pro omnibus: ut בָּרַחַב *Visitabat, Visitavit, visitaverat, visitavisset.*

Hinc oritur participium duplex, *Præsens*, quod *Benoni* vocant: ut, בָּרַחַב *visitans*: *Præteritum*, quod *Pahul* dicunt: ut, בָּרַחַב *Visitatus. Qui visitatur.* Hæc, ut in aliis linguis, flexionem Nominum imitantur, & Præsentis indicativi usum etiam præbent. Fœmininum singulare indifferèter ferè in הַ acutum, vel ת penacutum, duplici Sægol aut patach antecedente, desinit: ut, בָּרַחַבַּת vel בָּרַחַבַּת *Visitans illa.*

Futurum duplex est: *Primum & Secundum,*

Primum quod ab imperando, tanquam communiori ejus usu, צִוִּי *Tziffui, Imperativum* vocant: ut, בָּרַחַב *Visita, Visitato. Secundum* in specie *Futurum* appellatur: ut, בָּרַחַבָּא *Visitabo.*

Infinitum tempus, vulgò dicitur *Infinitivus modus*, Hebræis *Makor* quasi *Fons*, quod inde significatio in reliqua distincta tempora ceu rivulos certos derivetur: ut, בָּרַחַב , בָּרַחַב vel בָּרַחַב *Visitare.* Exprimuntur etiam eo gerundia, maximè præfixis literis בַּלְמַח quas *Bachlam* vocant.

PERSONA est specialis terminatio Verbi: Estque triplex, *Prima, Secunda, Tertia*, quæ certo genere ferè distinguuntur.

Præteriti tertia pluralis, & prima quælibet, sunt generis communis.

Tertia masculina in Præterito præcedit, quia
ejus

ejus forma est simplicissima purum thema continens: ut, פקדן *Visitavit ille*. Hinc tertia foemina in הַ, ut, פקדוהי *Visitavit illa*, ubi הַ repræsentat Pronomen אַיִל illa: & tertia pluralis in וּ, ut פקדוּ *Visitarunt*.

Secunda masc. sing. in תּ quasi ex אַתָּה *Tu*: ut, פקדתך *Visitasti tu vir*, foemin. in תּ ex אַתְּ: ut, פקדתך *Visitasti tu foemina*. Secunda pluralis masc. in תּמּ ex אַתֶּם *Vos*: ut, פקדתיכם *Visitastis vos viri*: foemin. in תּינּ ex אַתֶּינּ *Vos foeminae*: ut, פקדתינּ *Visitastis vos foeminae*.

Prima singul. in אֲנִי ex אֲנִי *Ego*, litera תּ per epenthesein ascitâ, aut usurpatâ loco נּ, ne fieret confusio hujus syllabæ formativæ cum Pronomine inseparabili אֲנִי: פקדתי *Visitavi*: Pluralis in אֲנִינוּ ex אֲנִינוּ *Nos*: ut, פקדנוּ *Visitavimus nos*.

Imperativus solâ secundâ constat, genere & numero distinctâ: ut, פקדך vel פקד *Visita tu vir*. Inde pluralis masculina in Schurek: פקדוּ *Visitate vos viri*. Foemina singularis in וְ quasi ex forma Pronominis אַתְּ: ut, פקדי *Visita tu foemina*. Pluralis foemin. in וְנִי quasi ex אַתֶּינּוּ *Vos foem.* ut, פקודנה *Visitate vos foem.*

Futurum formatur à vocibus Imperativi, quibus præponit literas quatuor אֶתָּן (vulgò אֶתָּן *Ethan* eas vocant, memoriæ causâ) generum ac personarum formativas.

Prima singul. אֶתָּן פקוד *Visitabo*, ex אֶתָּן quod ex אֲנִי *Ego*: Pluralis: אֶתָּן פקודוּ *Visitabimus*, ex אֶתָּן quod ex אֲנִינוּ *Nos*.

Secun-

Secunda sing. masc. תִּפְקֹד *Visitabis*, ex ת quod ex אַתָּה *Tu*: sic plural. תִּפְקֹדוּ *Visitabitis*. Secunda sing. foem. תִּפְקְדִי *Visitabis tu foem.* ex ת quod ex אַתְּ: aut ת est utriusq; secundæ index, & genus per' indicatur, ut in Imperativo. Secunda plur. foem. תִּפְקֹדְנָה *Visitabitis vos*, ut in Imp.

Tertia sing. masc. יִפְקֹד *Visitabit*, ex' vicario טֵי ex הוּא *ille*: plur. יִפְקֹדוּ *Visitabunt illi*: tertia foem. singul. תִּפְקֹד *Visitabit illa*, ex ת vicario טֵי ex הִיא *Illa*. Forma cum secunda singul. masc. eadem, sed formatio diversa, ac appositum Nomen masc. vel foem. semper personas distinguit. Tertia foemin. plur. תִּפְקֹדְנָה *Visitabunt illæ*. Sic secunda & tertia plurales foemininæ eadem voce exprimuntur, ob diversum formationis principium: nam syllaba formativa נָה hîc potest esse ex הִנֵּה *Istæ*, vel ex אַתְּנָה *Vos*.

ו Vau cum Scheva Præterito præfixum illud sæpè in Futurum; & cum Pathach sequente Dagesch, Futurum in Præteritum convertit.

Præteriti & Futuri voces in ו & ך. finitæ crebrò accipiunt ם paragogicum: ut, יָדְעוּ *Cognoverunt*, &c.

Secunda sing. masc. præteriti & Imperativi, ac prima persona Futuri utriusq; numeri, itè Infinitivus, amant ה paragogicum præcedente Kametz: ut, פִּקַּדְתָּהּ *Visitasti*, &c.

Hæc generalis Personarum & Temporum formatio, ad singulas Verborum species & conjugationes deinceps applicanda.

CAP. XIII.

De Conjugationibus Verborum, & earum
primâ Kal & Niphal.

Flexio Verbi secundum tempora & personas dicitur *Conjugatio*: estq; quadruplex, quarum tres priores duplicem habent formam, Activam & Passivam. Quarta, simplex & uniformis est. Intransitiva autem Verba formam passivam non admittunt.

Prima conjugatio in forma activa dicitur vulgò קל *Kal*, in forma passiva נפעל *Niphal*.

Præter. Niphal.		Præter. Kal.	
Sing.		Sing.	
fœm.	masc.	fœm.	masc.
נפקדה	נפקד 3	פקדה	פקד 3
נפקדת	נפקדת 2	פקדת	פקדת 2
com.	נפקדתי 1	com.	פקדתי 1
Plural.		Plural.	
com.	נפקדו 3	com.	פקדו 3
נפקדתן	נפקדתם 2	נפקדתן	נפקדתם 2
com.	נפקדנו 1	com.	פקדנו 1
Partic. præfens.		Partic. præf. Benoni.	
Plur.	Sing.	Plur.	Sing.
נפקדים	נפקד m.	פקדים	פקד m.
נפקדות	{ vel נפקדה f. נפקדה }	פקדות	{ vel פוקדה f. פוקדת }
			Partic.

Infinitivus.		הִפְקֹד
Imperativus.		
Plur.	Sing.	
הִפְקֹדוּ	הִפְקֹד m.	
הִפְקֹדְנָה	הִפְקֹדִי f.	
Futurum.		
Sing.		
fœm.	masc.	
com.	אֶפְקֹד 1	
תִּפְקֹדִי 2	תִּפְקֹד 2	
תִּפְקֹד 3	יִפְקֹד 3	
Plural.		
	נִפְקֹד 1	
תִּפְקֹדְנָה {	תִּפְקֹדוּ 2	}
	יִפְקֹדוּ 3	

Partic. præter. Pahul.		
Plur.	Sing.	
פְּקוּדִים	פְּקוּד m.	<i>visitatio qui visitat.</i>
פְּקוּדוֹת	פְּקוּדָה f.	
Infinitivus.		
פְּקוּד vel פְּקוּד פְּקֹד		
Imperativus.		
Plur.	Sing.	
פְּקוּדוּ	פְּקוּד m.	
פְּקוּדְנָה	פְּקוּדִי f.	
Futurum.		
Sing.		
fœm.	masc.	
com.	אֶפְקוּד vel אֶפְקוּד 1	
תִּפְקוּדִי 2	תִּפְקוּד 2	
תִּפְקוּד 3	יִפְקוּד 3	
Plural.		
com.	נִפְקוּד 1	
תִּפְקוּדְנָה {	תִּפְקוּדוּ 2	}
	יִפְקוּדוּ 3	

NOTAE AD KAL.

Præteritum (פְּקֹד) Desinunt etiam in Tzere & in Cholem. Illa imitantur formam communem פְּקֹד : ut, חָפַץ חָפַץ חָפַץ voluit, חָפַצְתָּ חָפַצְתָּ Voluisti. Cholem manet, præterquam in tertiis personis : ut, יָכוֹל יָכֹל יָכֹל Potuit, יָכוֹלְתָּ יָכוֹלְתָּ potuisti. (פְּקֹדָה) Cum הַ paragogico, בְּנִדְתָּה

בְּגִדְתָהּ *Prævaricatus es, Malach. 2. 14.* Quæ in ת desinunt, illud ante aliud ת semper abjiciunt, substituto dages : ut, בָּרַת *Succidit*, בָּרַת *Succidisti.* Sic & Verbū נָתַן ante ת, ultimum נ abjicit : ut, נָתַת *dedisti*, נָתַתָּם *dedistis* : (פְּקָדָתְךָ) Sub tertia gutturali ה vel ו pro priori Scheva est Pathach : ut, לָקַחְתָּ *Accepisti*, 1. Reg. 14. 3. (פְּקָדָנוּ) Tertia radicalis נ ante aliud נ abjicitur & per Dagesch compensatur : ut, נָתַנּוּ *De-*
dimus pro נתננו.

Participium. (פִּקְדָּן) Sæpiusculè reperitur cum ׀ paragogico : ut, אֶסְרִי *Ligans, Genes. 49. 11.* (פּוֹקְדָה) Fœmininum in ת usitatius est : ut, נִפְלְאָה *Cadens, Genes. 15. 7. 12.* בְּרוּחַת *Fugiens, Genes. 16. 8.* Est & alia forma Participii usitata cum Kametz : אֵבֶל אֵבֶלִים *Lugens, &c.*

Infinitum. (פִּקֹּד) Cum ה paragogico Cholem mutatur in Kametzchatuph, & transfertur ad primam radicalem ; & hujus Scheva ad secundam ; ut, לְמַשְׁחָה *Ad ungendum, Exod. 29. 29.* In Terminatione Pathach id mutatur in Scheva, unde præcedens Scheva transit in Chirek : לְרַבְעָה *Ad ineundum, Levit. 20. 16.*

Imperat. (פִּקֹּד) Cum ה paragogico, ut in Infinitivo : שְׁמֹרֶה *Custodi, Psal. 25. 20.* שִׁכְבָּה *Concumbe, Genes. 39. 12.* (פִּקְדִי) Cholem ex sing. masc. corripitur in Scheva, quod literæ ק subjicitur, unde prius Scheva transit in Chirek.

Futurum (אֶשְׁמֹר) Literæ formativæ propriè cum Scheva notantur, id autem propter sequens Scheva convertitur in Chirek, & sub gutturali א in Sæ-

in Sægol, juxta communem doctrinam cap.4. propositam. Cum ן paragogico Cholem & Pathach mutantur in Scheva, ut, אֶשְׁמְרוּ Custodiam, Psalm.39.2. Sic in prima plurali. Syncopa est in תִּשְׁכְּבוּ Habitabunt, Ezech.17.v.23. ut in præterito plurali.

Ex incipientibus ab א, quædam habent illud quiescens in Cholem, expressè vel occultè, ac sæpè præterea in Tzere desinunt: ut, אָכַל תֹּאכַל Comedam, Comedes: תִּסָּף recipies, Psalm.104.29. Hoc Tzere corripitur in Sægol, si accentus ad penultimam sit retractus, ut suprâ cap.5. dictum: ut, וַיֹּאמֶר Et dixit, Genes.1.6. Hæc verba vulgò Quiescentia pe Aleph, id est, primâ radicali א appellantur. Sed specialem, non generalem habent anomalam.

AD NIPHAL.

Infinitivus. הִפְקֵר) Propria hîc & in Imperativo est formativa litera ן, cujus causâ characteristicam conjugationis abjicitur, ne duæ formativæ concurrant. Idem fit in Futuro. Et omninò Characteristica Temporis excludit characteristicam conjugationis. Primâ gutturali, sub ן est Tzere, ad compensationem ejecti Dagesch, ut הִאָסַף Aggregari, Num.12.15. Sic in Imperativo & Futuro. Est etiam aliquando terminatio Cholem, ut הִאָכַל Comedendo, Levit.7.18. Pauca quædam Characteristicum Nun servant, ac desinunt in Cholem ex formâ Kal: ut, וַיִּדְרֹשׁ Desiderando, Gen.31.30.

Futurum. תִּפְקְדְנָה) Pro Tzere sæpiùs est Pathach: ut, תִּאָכְלוּ Comedentur, Jerem.24.2.

CAP. XIV.

De Conjugatione secunda Pihel, & ejus
passiva Pyhal.

Conjugatio secunda est, cujus Character est Dagesch forte in secunda radicali, & in activa forma dicitur *Pihel*, in passiva *Pyhal*, quam vocalis Kibbutz potissimum ab activa discernit. Dages tamen ex litera Schevata non raro excidit: aliâs per vocalem longam ferè compéatur, quandoque non.

Præter. Pyhal.		Præter. Pihel.	
Sing.		Sing.	
fœm.	masc.	fœm.	masc.
פְּקַדָּה	פְּקַד 3	פְּקַדָּה	פְּקַד 3
פְּקַדְתָּ	פְּקַדְתָּ 2	פְּקַדְתָּ	פְּקַדְתָּ 2
com.	פְּקַדְתִּי 1	com.	פְּקַדְתִּי 1
Plur.		Plur.	
com.	פְּקַדְוּ 3	com.	פְּקַדְוּ 3
פְּקַדְתֶּם	פְּקַדְתֶּם 2	פְּקַדְתֶּם	פְּקַדְתֶּם 2
com.	פְּקַדְנוּ 1	com.	פְּקַדְנוּ 1
Partic. præsens Ben.		Partic. præsens Ben.	
plur.	sing.	plur.	sing.
פְּקַדְוִים	פְּקַדְ m.	פְּקַדְוִים	פְּקַדְ m.
פְּקַדְוֹת	פְּקַדְ f.	פְּקַדְוֹת	פְּקַדְ f.
			vel פְּקַדְ f.
			פְּקַדְ

Partic. præter. Pathach.		Infinitum.	
מפקדים m. מפקד m.		פִּקֵּד	
מפקדות { vel מפקדה f.		Imperat.	
מפקרת		plur. sing.	
Infinitum.		פִּקְדוּ m.	
פִּקֹּד		פִּקְדֵי f.	
Imperat. caret.		פִּקְדְנָה	
Futurum.		Futurum.	
Sing.		Sing.	
faem.	masc.	faem.	masc.
com.	אֶפְקֵד 1	com.	אֶפְקֵד 1
תִּפְקְדֵי 2	תִּפְקֹד 2	תִּפְקְדֵי 2	תִּפְקֹד 2
תִּפְקְדוּ 3	יִפְקֹד 3	תִּפְקְדוּ 3	יִפְקֹד 3
Plur.		Plur.	
com.	נִפְקְדוּ 1	com.	נִפְקְדוּ 1
תִּפְקְדְנָה { תִּפְקְדוּ 2	תִּפְקְדוּ 2	תִּפְקְדְנָה { תִּפְקְדוּ 2	תִּפְקְדוּ 2
יִפְקְדוּ 3	יִפְקְדוּ 3	יִפְקְדוּ 3	יִפְקְדוּ 3

NOTAE AD PIHEL.

Præter. פִּקֵּד) Et in Pathach, אֶבַד *Perdidit*, 2. *Regum* 21. 3. Dagesch excidens per Tzere ferè compensatur: ut, בֵּרַךְ *Benedixit*. Ad hanc conjugationem etiam pertinent Verba quædam quatuor litterarum: ut, קִלְקַל *Tersit*, *Ezech.* 21. 21: קִלְקַלְתָּ. Quædam item pauca, quæ loco Dagesch habent Cholem, ut זֹרַם, שׁוֹפֵט, לׁוֹשֵׁן, שֵׁרֵשׁ. *Tria sæpius in Sægol desinunt, דִּבֵּר, כָּפַס, בָּפַר.*

Partic.

Partic. **מִפֶּקֶד**) Excidēte Dagesch, loco Pathach
est Kametz, *ut, מְבַרֵךְ Benedicens, Proverb. 27. 14. Ex*
verbis quadratis; מְכַרְכֵר Saltans, 2. Sam. 6. 14. מְבַלְבֵל
Sustinens, Malach. 3. 2.

Infin. **פִּקֵד**) Ablato accentu corripitur Tzere in
Sægol: ut, וְדַבֵּר אֶוֹן Et loqui vanitatem, Jesa. 58. v. 9.
Cum הַ paragogico, mutatur Tzere in Scheva: ut,
וְזָמְרֵי Psallere, Psal. 147. 1. Ejecto Dagesch, דָּרַס De-
struendo, Exod. 24. 23. Sic in Imperativo & Futuro.

A D P Y H A L.

Præterit. **פִּקֵד**) Ejecto Dagesch propter guttu-
ralem vel Resch, loco Kybbutz est Cholem; ut, דָּרַס
Occisus fuit, Jesa. 27. 7. Verbum quatuor literarum,
אֶמְלֵל Elanguit, Hoseæ 4. 3.

Partic. præsens.) *Rarissimè usurpatur.*

Partic. præterit.) Ejecto Dagesch, מְבַרֵךְ Benedi-
ctum, Psal. 113. 2. Sic in Futuro.

CAP. XV.

De Conjugatione Hiphil & ejus Passi-
va Hophal.

Tertia Conjugatio est, cujus Character est li-
tera הַ themati in utraque forma præfixa, in
activa forma cum Chirek, & dicitur Hiphil: ut,
וְהִפְקִיד Visitare fecit, id est, Præfecit, Præposuit ad
visitandum alios; in passiva forma cum Kametz-
chatuph, & dicitur Hophal: ut, הִפְקִיד Visitatus fuit.
Significatio, in forma activa est vel intensior, ex
activis superiorum conjugationum nata, vel sim-

plex à Verbis neutris deducta. Chirek longum hîc sæpè defectivè scribitur, ' abjecto.

Præter. Hophal.

<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	
הַפְקִירָה	הַפְקִיר	3
הַפְקִירָת	הַפְקִירַת	2
	הַפְקִירַתִּי	1

Plur.

	הַפְקִירוּ	3
הַפְקִירוּתְּכֶם	הַפְקִירוּתְּכֶם	2
	הַפְקִירוּנוּ	1

Part. præter. sive Pahul.

<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	
מַפְקִירִים	מַפְקִיר m.	
מַפְקִירוֹת	מַפְקִירָה f.	vel
	מַפְקִירַת	

Infinit.

הַפְקִיר

Imperat. caret.

Futurum.

<i>Sing.</i>	
com	אֶפְקִיר

Præter. Hiphil.

<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	
הַפְקִירָה	הַפְקִיר	1
הַפְקִירַת	הַפְקִירַת	2
	הַפְקִירַתִּי	3

Plur.

	הַפְקִירוּ	1
הַפְקִירוּתְּכֶם	הַפְקִירוּתְּכֶם	2
	הַפְקִירוּנוּ	1

Partic. præsens.

<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	
מַפְקִירִים	מַפְקִיר m.	
מַפְקִירוֹת	מַפְקִירָה f.	v.
	מַפְקִירַת	

Infinit.

הַפְקִיר vel הַפְקִיר

Imperat.

<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	
הַפְקִירוּ	הַפְקִיר m.	
הַפְקִירוּנָה	הַפְקִירִי f.	

Futurum.

<i>Sing.</i>	
com,	אֶפְקִיר 1
	תִּפְקִיר 2

תִּפְקְדֵי	תִּפְקַד	תִּפְקִידֵי	תִּפְקִיד	2
תִּפְקַד	יִפְקַד	תִּפְקִיד	יִפְקִיד	3
	<i>Plur.</i>		<i>Plur.</i>	
	נִפְקַד		נִפְקִיד	1
תִּפְקִידָה	{ תִּפְקִידוּ	תִּפְקִידָה	{ תִּפְקִידוּ	2
	{ יִפְקִידוּ		{ יִפְקִידוּ	3

NOTAE AD HIPHIL.

Præteritum (הִפְקִיד) *Primâ gutturali ה est cum Sægol: ut, האמין Credidit, העלים Abscondit: (הִפְקִידת) Tertia radicalis ת syncopen patitur: ut, השבת Cessare fecisti, pro השבתת. Vide supra ad Præter. Kal.*

Partic. (מִפְקִיד) *ה characteristicum conjugationis eliditur per characteristicam temporis, ut supra in Infin. Niphthal: ut, מִפְקִיד pro מִהִפְקִיד. Item in Futuro.*

Infinitiv. (הִפְקִיד) *ה cum Pathach ad differentiam Præteriti. Terminatio Chirek rarior: frequens in Tzere. At cum servilibus בכלם, semper est in Chirek.*

Imperat. (הִפְקַד) *Cum ה paragogico semper est Chirek in penultima: ut, הִפְקִידוּ.*

Futur. (אִפְקִיד) *Et in Tzere, ut in Infin. & Imp. Ex incipientibus ab א, pauca quaedam illud amittunt: ut, אִפְקִידוּ pro אִפְקִידוּ Aufcultabo, אִפְקִידוּ Colligā, pro אִפְקִידוּ: Sic יִפְקִידוּ Tentorium figet, Jesa. 13. 20. pro יִפְקִידוּ.*

AD HOPHAL.

Præter. (הִפְקַד) *Forma passiva per Kametzchatuph potissimum ab Activa discernitur. Euphonia tamen causâ sæpè pro eo est Kibbutz: ut, הִפְקַד Projectus fuit. Pri-*

ma gutturalis habet *Chatephkametz loco Scheva* : ut, **וַחֲרָבָה** *Vastata est, Ezech. 26. 2. & sic in aliis temporibus.*

CAP. XVI.

De Conjugatione Hithpabel.

Conjugatio quarta est, cujus character est syllaba **הִ** themati praefixa. Thema autem ipsum effertur cum Pathach & Tzere, & habet Dagesch in media radicali, quasi ex Infinito Pihel deductum : ut, **הִתְפַּקֵּד** *seipsum praefecit ad visitandum vel recensendum, Recensitus fuit.* Dagesch hic se habet ut in Pihel. Significatio communiter est reciproca : quandoque frequentativa : ut, **הִתְהַלֵּךְ** *Itavit* : quaedam in Kal inusitata, hic simplicem **תִּ** Kal significationem obtinent : ut, **הִתְחַנֵּן** *Supplicavit.*

Syllabae characteristicae accidit *Syncopa vel Metathesis.*

Syncopa, cum vel litera ה, vel litera ת excidit. ה in Participio & Futuro, propter accedentes formativas istorum Temporum : ut, מִתְפַּקֵּד pro מִתְפַּקֵּד. Litera ת, quando ea euphoniae causa in primam radicalem contrahitur per Dagesch : ut, הִתְהַלֵּךְ pro הִתְהַלֵּךְ.

*Metathesis fit literae ת, quando prima radicalis est זסצש : tum enim illis postponitur, ac praeterea post ו mutatur in ד, & post ז in ט : ut, הִשְׁתַּבַּח *Laudavit se, הִצְטַדֵּק *Justificavit se, הִזְדַּמֵּן *Paravit se.****

Præte-

Præteritum.

*fœm.**masc.*

הִתְּפַקְדָּה	הִתְּפַקֵּד	3
הִתְּפַקְדֶּה	הִתְּפַקְדֶּת	2
	הִתְּפַקְדֵּתִי	1

Plural.

	הִתְּפַקְדוּ	3
הִתְּפַקְדֵּי	הִתְּפַקְדֵּם	2
	הִתְּפַקְדֵּנוּ	1

Participium.

*Plur.**Sing.*

מִתְּפַקְדִּים	מִתְּפַקֵּד	<i>m.</i>
מִתְּפַקְדוֹת	מִתְּפַקְדָּה	<i>f.</i>
	מִתְּפַקְדֶּת	

Infinitum.

הִתְּפַקֵּד

Imperat.

*Plur.**Sing.*

הִתְּפַקְדוּ	הִתְּפַקֵּד	<i>m.</i>
הִתְּפַקְדֵּנָה	הִתְּפַקְדִּי	<i>f.</i>

Futurum.

*fœm.**masc.*

	אֶתְּפַקֵּד	1
תִּתְּפַקְדִּי	תִּתְּפַקֵּד	2
תִּתְּפַקֵּד	יִתְּפַקֵּד	3

Plur.

	נתפקד	1
תתפקדנה	תתפקדו	2
	יתפקדו	3

NOTAE.

Præterit. (התפקד) *Ejecto Dagesch, Pathach mutatur in Kametz*; התברך Benedicat sibi, Deut.29.9. *Sepè & in Pathach desinunt*: ut, התחזק Roboravit se, 2.Paralip. 13.7. Formam ex Niphah & Hithpahel mixtam habet (התפקדו) *Expiabitur*, Deut.21.8. *Hinc sunt ex Verbis quatuor literarum*, התמהמה Cunctantur, התגלגלו Devolvunt se.

Particip. (מתפקד) *Cum litera ך syncopa*, מטטר Mundans se, Levit.14.7. *pro מתטר*. *Ex verbis quatuor literarum*, מתמהמה Cunctans, 2.Sam.15.28.

Infinitum (התפקד) *Dagesch excidente*, להתפאר Ad gloriandum, Jesa.60.21.

Imperat. (התפקד) *Et in Pathach, ut in Præterito*, התחזק Roborate te, 1.Reg.20.22.

Futurum (אתפקד) *Et in Pathach aliquando, ut in Imperat. Cum ה paragogico*, אתהלכו Ambulabo, Psal.119.45. *ut in infinito Pihel. Cum metathesi literæ Thau*, אשתמר Cavebo mihi, Psal.18.24.

CAP. XVII.

De Defectivis primâ radicali ך, & primâ ipsorum Conjugatione KAL &

NIPHAL.

Expli-

Explicata est Conjugationum analogia: anomalia sequitur, cujus genera duo sunt, unum literæ deficientis, unde verba Defectiva; alterum literæ quiescentis, unde Quiescentia appellantur.

Defectiva sunt, quæ literam deficientem per Dagesch forte, quando id forma vocis patitur, compensant: suntq; duorum generum. Primum, Verborum à litera נ incipientium, quæ literam נ deficientem, cum vox ab initio crescit, per Dagesch forte compensant. Hinc Defectiva Pe Nun vulgò appellantur, & paradigma habent נָשׂא Accessit. Unicum Verbum לָקַח horum anomalam imitatur. Vulgò etiam ponitur genus Verborum Defectivorum Pe Joth, quæ vide infra cap. 23. Porro Præteritum & utrunq; Partic. in Kal, item Infinit. Imper. & Futurum Niphal regulariter flectuntur.

Præter. Niphal.		Præter. Kal.	
fœm.	masc.	fœm.	masc.
נָשְׂאָה	נָשָׂא 3	נָשְׂאָה	נָשָׂא 3
נָשְׂאָת	נָשְׂאָת 2	נָשְׂאָת	נָשְׂאָת 2
com.	נָשְׂאָתִי 1	com.	נָשְׂאָתִי 1
Plur.		Plur.	
com.	נָשְׂאוּ 3	com.	נָשְׂאוּ 3
נָשְׂאוּ	נָשְׂאתֶם 2	נָשְׂאוּ	נָשְׂאתֶם 2
com.	נָשְׂאוּ 1	com.	נָשְׂאוּ 1
Partic. præf. Benoni.		Partic. præfens.	
Plur.	Sing.	Plur.	Sing.
נָשְׂאִים	נָשָׂא m.	נָשְׂאִים	נָשָׂא m.

נְבִישׁוֹת { vel נְבִישָׁה f.
נְבִישָׁת

נְבוּשׁוֹת { vel נְבוּשָׁה f.
נְבוּשָׁת

Infinit.

הִנְבִּישׁ

Partic. præter. Pahul.

Plur.

Sing.

נְבוּשִׁים

נְבוּשׁ m.

נְבוּשׁוֹת

נְבוּשָׁה f.

Imperativus.

Plur.

Sing.

הִנְבִּישׁוּ

הִנְבִּישׁ m.

הִנְבִּישׁוּהוּ

הִנְבִּישִׁי f.

Infinitum.

בִּישָׁת

Imperat.

Plur.

Sing.

בִּישׁוּ

בִּישׁ m.

בִּישׁוּהוּ

בִּישִׁי f.

Futurum.

com.

אֶנְבִּישׁ 1

תֶּנְבִּישִׁי 2

תֶּנְבִּישׁ 2

תֶּנְבִּישׁ 3

יֶנְבִּישׁ 3

Plur.

נְבִּישׁ 1

תֶּנְבִּישׁוּהוּ {

תֶּנְבִּישׁוּ 2

יֶנְבִּישׁוּ 3

Futurum.

foem.

masc.

אֶבֶשׁ 1

תֶּבֶשִׁי 2

תֶּבֶשׁ 2

תֶּבֶשׁ 3

יֶבֶשׁ 3

Plur.

נְבִּישׁ 1

תֶּבֶשׁוּהוּ {

תֶּבֶשׁוּ 2

יֶבֶשׁוּ 3

NOTAE AD KAL.

Infinit. (בִּישָׁת) Prima radic. hîc & in Imper. abjicitur, sine compensatione per dagesch forte, cum vox ab initio non crescat, ut dagesch audiri possit. ך in fine quasi formativum est, ut & in aliis Verbis, sicut in sequentibus videbi-

videbitur. Propter gutturalem est duplex Pathach: ut, לִפְחֹחַ Ad sufflandum, Ezech. 22. 20. à נִפְחַח. Sic à לָקַח dicitur קָח Accipere. At à נָתַן contractè & speciali anomaliâ dicitur תָּתַן Dare, pro תָּתַן: quandoque tamen etiam regulariter, נָתַן, נָתַן: ut & aliâs. Pleraq; Verba hîc analogâ sunt.

Imperat. אָשׁוּב) Cum הַ paragogico, אָשׁוּב Accede, Genes. 27. 21. א' לָקַח est קָח, & perfectè לָקַח Accipe: à נָתַן est תָּתַן & תָּתַן Da, Genes. 30. 26. cum הַ paragogico.

Futur. אָשׁוּב) Terminatio Cholem hîc etiam usitata est: ut, יָבוֹל Marcescet, Psalm. 1. 3. Cum הַ paragog. אָשׁוּב Custodiam, Psal. 119. 115. א' לָקַח est אָשׁוּב Ac- cipiam, א' נָתַן dicitur אָתַן Dabo.

A D N I P H A L.

Præterit. אָשׁוּב) Dagesch ex gutturali ferè sine compensatione excidit: ut, נָחַם Consolationem cepit, 2. Sam. 13. v. 39. א' לָקַח hîc regulariter dicitur נָלַקַח Capta est, 1. Sam. 4. 22. Prima radicalis etiam quandoq; manet.

Particip. אָשׁוּב) In תָּתַן Effusa est, Jer. 7. v. 20. נִדְחָה Depulsa, Ezech. 34. 4.

Infinit. אָשׁוּב) Unum ab analogia excipitur, נָגַף Cædendo, Jud. 20. 39. cui simile, quod suprâ cap. 13. ad Infinitum Niphal notatum est.

Porro formæ PIHEL, PYHAL, & HITHPAHEL analogæ sunt, unde specialem doctrinam hîc non requirunt. Nam in Pihel est אָשׁוּב, in Pyhal אָשׁוּב, in Hithpahel אָשׁוּב quæ juxta paradigma אָשׁוּב regulariter fiuntur.

CAP. XIIIX.

De Conjugatione HIPHIL & ejus forma passiva HOPHAL.

A Nomalia utriusq; formæ est in prima radicali deficiente, & per dagesch compensatâ.

Præter. Hophal.		Præter. Hiphil.	
fœm.	masc.	fœm.	masc.
הִגִּישָׁה	הִגִּישׁ 3	הִגִּישָׁה	הִגִּישׁ 3
הִגִּישְׁתְּ	הִגִּישְׁתָּ 2	הִגִּישְׁתְּ	הִגִּישְׁתָּ 2
com.	הִגִּישְׁתִּי 1	com.	הִגִּישְׁתִּי 1
Plural.		Plural.	
com.	הִגִּישׁוּ 3	com.	הִגִּישׁוּ 3
	הִגִּישְׁתֶּם 2		הִגִּישְׁתֶּם 2
com.	הִגִּישְׁנוּ 1	com.	הִגִּישְׁנוּ 1
Partic. præter.		Partic. præsens.	
Plur.	Sing.	Plur.	Sing.
מִגִּישִׁים	מִגִּישׁ m.	מִגִּישִׁים	מִגִּישׁ m.
מִגִּישׁוֹת	מִגִּישָׁה f.	מִגִּישׁוֹת { vel מִגִּישָׁה f.	מִגִּישְׁתְּ
Infinitum.		Infinitivus.	
	הִגִּישׁ		הִגִּישׁ vel הִגִּישׁ
Imperat. caret.		Imperativus.	
		Plur.	Sing.
		הִגִּישׁוּ	הִגִּישׁ m.
		הִגִּישְׁנָה	הִגִּישִׁי f.
			Futu-

Futurum.		Futurum.	
fœm.	masc.	fœm.	masc.
com.	אֲבִישׁ 1	com.	אֲבִישׁ 1
	תִּבְשִׁי 2		תִּבְשִׁי 2
	יִבֶּשׁ 3		יִבֶּשׁ 3
Plural.		Plural.	
com.	נִבְשׁוּ 1	com.	נִבְשׁוּ 1
	תִּבְשׁוּ 2		תִּבְשׁוּ 2
	יִבְשׁוּ 3		יִבְשׁוּ 3

NOTAE AD HIPHIL.

Partic. (מְבִישָׁה) In ת, אֲשֶׁר־ Assequatur, *Levit. 14. 21.*

Imperat. (הִבֵּשׁ) Accedente ה paragogico pro Tzere semper est Chirek: ut, הִבֵּשׁה Admove, *Gen. 27. 25.*

Futur. (אֲבִישׁ) Et in Tzere: ut, תִּפֹּל Cadere finito, *Esth. 6. 10.* Si tertia sit gutturalis ו vel ע, tum crasis fit: ut, יִסֵּעַ Proficisci facit, *Psal. 78. 26.* pro יִסֵּעַ.

AD HOPHAL.

Pro Kametzchatuph hîc ferè semper usurpatur Kibbutz.

Participium præsens usitatum est.

CAP. XIX.

De Defectivis secundâ radicali, & prima ipsorum Conjugatione KAL & NIPHAL.

Alterum

Alterum genus Defectivorum, est Verborum secundam radicalem geminantium, quæ per defectum secundæ radicalis in monosyllaba contracta, deficientem per Dagesch forte, cum vox à fine crescit, compensant. Hæc à forma integra vocantur vulgò *Geminantia* sive *Duplicantia Ajin*, id est, secundam radicalem: at à forma defecta, quæ hîc consideratur, *Defectiva* dici debent. Paradigma habent סָבַב *Circuivit*, quod contractè sive defectè dicitur סָב.

Præter. Niphal.

<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	
נִסְבָּה	נִסַּב	3
נִסְבּוֹת	נִסְבּוֹת	2
com.	נִסְבּוֹתַי	1

Plural.

com.	נִסְבּוֹ	3
	נִסְבּוֹתָם	2
com.	נִסְבּוֹנֵי	1

Partic. præsens.

<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	
נִסְבִּים	נִסַּב <i>m.</i>	
נִסְבּוֹת	נִסְבָּה <i>f.</i>	

Infinitum.

הִסּוֹב

Præter. Kal.

<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	
סָבָה	סָב	1
סָבוֹת	סָבוֹת	2
com.	סָבוֹתַי	1

Plural.

	סָבוּ	1
	סָבוֹתָם	2
com.	סָבוֹנֵי	1

Participium utrumque analogum est: ut סָבַב, סָבוּב.

Infinitum.

סוּב

Impera-

Imperativus.		Imperativus.	
Plur.	Sing.	Plur.	Sing.
הִסְבוּ	הִסֵּב m.	סִבּוּ	סִיב m.
הִסְבִּינָה	הִסְבִּי 3	סִבִּינָה	סִיבִי f.
Futurum.		Futurum.	
fœm.	masc.	fœm.	masc.
com.	אֶסֵּב 1	com.	אֶסִּיב 1
תִּסְבִּי 2	תִּסֵּב 2	תִּסְבִּי 2	תִּסִּיב 2
תִּסְבוּ 3	יִסֵּב 3	תִּסְבוּ 3	יִסִּיב 3
Plural.		Plural.	
	נִסְבוּ 1	com.	נִסְבוּ 1
תִּסְבִּינָה {	תִּסְבוּ 2	תִּסְבִּינָה {	תִּסְבוּ 2
	יִסְבוּ 3		יִסְבוּ 3

NOTAE AD KAL.

Præterit. סִבָּה) Accentus est in penultima ob factam contractionem, & sic in plurali סִבּוּ. Sapius perfecta sunt.

Infinit. סִיב) Intègrè סִיבּוּ, quod legitur Num. 21. v. 4. Accentu ablato, sive sequente Makkaph, Cholem corripitur in Kametzchatuph, ut dictum cap. 5. ut, בְּרִיזוּ

In cantando, Job. 38. 7.

Imperat. סִבּוּ) Sine Dagesch propter ר, אֲרִי Maledicite, Jud. 5. 23. ab אֲרִי. Quandoq; accentus ad ultimam descendit, & tunc Cholem corripitur in Kametzchatuph: ut, בְּרִיזוּ Cantate, Jesa. 44. 23. Et sic in fœminino, בְּרִיזוּ Cane, Zachar. 2. 10.

Futur. אֶסִּיב) Kametz sub formativis non raro in vocalem

vocalem brevem & Dagesch resolvitur: ut, **מַלְכִּי** Male-
dicam, Num. 23. 8. Si accentus ad penultimam recedat,
tum Cholem ultimæ syllabæ corripitur in Kametz-cha-
tuph: ut, **וַיִּסַּב** Et circumivit, Jud. II. 18. Rarè Schu-
rek habent, quia ea terminatio Quiescentium secundâ
propria est: ut, **וַיִּשָׁו** Vastabit, Psal. 91. 6.

A D N I P H A L.

Præterit. **נִסַּב**) Characteristica ð necessario cum vo-
cali longa notatur: Chirek enim sequente Scheva, ut in
נִפְקַד, habere nequit, quia præponitur voci monosyllabæ;
neq; post Chirek esse potest Dagesch, quia fieret confusio
cû Verbis Defectivis primâ ð. Kametz autem sub ð ma-
net, quando accentus suo loco manet, in tertiis personis;
ejus autem sede mutatâ, transit in Scheva, ut in reliquis
personis. Porro antè ם servat communem vocalem Chi-
rek: ut, םִנַּחַר Exsiccat, Psal. 69. 8. Quandoq; etiam
in Cholem vel Tzere desinunt, sed rariùs: inde **וַיִּנְלֵוּ** Et
convolventur, Jesh. 34. 4.

Participium **נִסָּב** Et in Tzere, **וַיִּנְמַס** Et liquefscens,
1. Sam. 15. 9.

Infiniv. **הִסֹּב**) Et in Tzere, **הִמַּס** Liquefscendo,
2. Samuel. 17. v. 10. Primâ gutturali, םִחַל Prophanari,
Ezech. 20. 9.

Futurum **אִסַּב**) Dagesch ex prima gutturali exci-
dit: םִאִחַל Et prophanor, Ezech. 22. 26. Sic cum ם pa-
ragogico **אִחַחַר** Terrear, Jerem. 17. 18. Terminatio Cho-
lem & Tzere hîc etiam locum habent.

CAP. XX.

De Conjugatione PIHEL & PYHAL
Defectivorum secundâ.

Hic verba plerunque analogâ sunt. At sæpissimè Cholem habent ab initio, loco Chirek & Dages: ut, סִבַּב pro סִבַּב.

Præter. Pyhal.		Præter. Pihel.		
fœm.	masc.	fœm.	masc.	
סִבַּבָּה	סִבַּב	3	סִבַּב	3
סִבַּבַּת	סִבַּבַּת	2	סִבַּבַּת	2
&c.	סִבַּבַּתִּי	1	סִבַּבַּתִּי	
Part. præter. sive Pahul.		Partic. præsens.		
	מִסִּבַּב	מִסִּבַּבִּים	מִסִּבַּב	
		מִסִּבַּבֹּת	מִסִּבַּבָּה	
Infinitivus.		Infinitum.		
	סִבַּב		סִבַּב	
Imperat. caret.		Imperativus.		
		&c.	סִבַּב	
Futurum.		Futurum.		
	אֶסִּבַּב	&c.	אֶסִּבַּב	

NOTAE

Quaedam primam radicalem geminant, & secundæ ac tertiæ interponunt: ut, גִּלְגַּל à גִּלְלָל, quorum conjugandi ratio analogâ est, ut suprâ cap. 14. ad Præteritum Pihel dictum est.

D

CAPUT XXI.

De HIPHIL & HOPHAL defecti-
vorum secundâ.

A Nomalia in principio capitis 19. explica-
ta est.

Præter. Hophal.
fœm. masc.
הוֹסְפָה הוֹסֵב 3
הוֹסְפוּת הוֹסְפוֹת 2
com. הוֹסְפוֹתִי 1

Plural.
com. הוֹסְפוּ 3
הוֹסְפוֹתֵם הוֹסְפוּתֵי 2
com. הוֹסְפוֹנוּ 1

Partic. præter.
Plur. Sing.
מוֹסְפִים מוֹסֵב m.
מוֹסְפוֹת מוֹסְפָה f.

Infinitum.
הוֹסֵב

Imperat. caret.

Præter. Hiphil.
fœm. masc.
הִסְפָה הִסֵב 3
הִסְפוֹת הִסְפוֹת 2
com. הִסְפוֹתִי 1

Plural.
com. הִסְפוּ 3
הִסְפוֹתֵם הִסְפוֹתֵי 2
com. הִסְפוֹנוּ 1

Partic. præsens.
Plur. Sing.
מְסִיִּים מְסִיב m.
מְסִיִּוֹת מְסִיפָה f.

Infinitivus.
הִסֵב

Imperativus.

Plur. Sing.
הִסְבוּ הִסֵב m.
הִסְבִּינָה הִסְבִּי f.
Futu-

Futurum.		Futurum.	
fœm.	masc.	fœm.	masc.
com.	אוֹסֵב 1	com.	אֹסֵב 1
תּוֹסְבֵי	תּוֹסֵב 2	תּוֹסְבֵי	תֹּסֵב 2
תּוֹסֵב	יוֹסֵב 3	תּוֹסֵב	יֹסֵב 3
Plural.		Plural.	
com.	נוֹסְבִים 1	com.	נֹסְבִים 1
תּוֹסְבֵינָהּ {	תּוֹסְבֵי 2	תּוֹסְבֵינָהּ {	תּוֹסְבֵי 2
	יוֹסְבֵי 3		יֹסְבֵי 3

NOTAE AD HIPHIL.

Præterit. (הִסֵּב) Characteristica ה hîc, ut & in forma passivâ, notatur cum vocali longa, eâdem ratione, ut נ in Conjugatione Niphâl: Tzere autem ejus manet vel mutatur, ut Kametz ibidem in Niphâl. Pro ultimo Tzere non rarò est Pathach, maximè ante gutturalem, הקל, השח, המר. (הִסְבוּ) Ex terminatione Pathach, Circumduxerunt, 1. Sam. 5. 10.

Partic. (מִסֵּב) Ex terminatione Pathach, מצל Umbram faciens, Ezech. 31. 3.

Infinit. (הִסֵּב) ה cum Kametz ad differentiam Præteriti. Et hîc quoq; sæpius est terminatio Pathach.

Futur. (אֹסֵב) Characteristica sunt cum vocali longa, eadem ratione, ut suprâ ad Præteritum Niphâl notatum est. Resolvitur tamen quandoq; in vocalem brevem, quod & suprâ ad Futurum Kal observatum: ut, וַיֹּסֵב Et circumduxit, Exod. 13. 18. Accentu ad penultimam retracto, Tzere corripitur in Segol, ut & in superioribus aliquoties explicatum: וַיִּגֵּל Et devolvit, Genes. 24. 10.

AD HOPHAL.

Præter. הוֹסֵב) *Pro Schurek sæpè est Kibbutz, & id per totam conjugationem.*

Partic. præter.) *Præsens omissum est, quia inusitatum. Esset autem הוֹסֵב.*

CAP. XX.

De Conjugatione HITHPAHEL Defectivorum secundâ.

HÆc ad formam *Pihel* simpliciter assumit syllabam הֵת. Fit autem in hoc paradigmate metathesis literæ primæ radicalis & literæ characteristicæ ת, de qua figura initio cap. 16. dictum.

Præteritum.

הִסְתַּבֵּרְהוּ

הִסְתַּבֵּרְהוּ

&c.

הִסְתַּבֵּרְהוּ

Participium.

&c.

מִסְתַּבֵּרְהוּ

Infinitivus.

הִסְתַּבֵּרְהוּ

Imperativus.

&c. הִסְתַּבֵּרוּ

הִסְתַּבֵּרוּ

Futurum.

אֶסְתַּבֵּרְהוּ

&c.

תִּסְתַּבֵּרְהוּ

NOTAE

NOTAE.

Participium) מתרין Cantillans, Psalm. 78. 65.

Infinitum) להתגולל Ad volutandum se, Gen. 43. v. 18. *quæ analogæ sunt, id est, sine metathesi.*

Futurum.) Aliquando est Pathach: ut, אשתון
Acuar, Psalm. 73. 21. Syncopa literæ Thau: משומם
Eccles. 7. 17.

CAP. XXIII.

*De Verbis Quiescentibus primâ radicali,
& prima ipsorum Conjugatione*

KAL & NIPHAL.

Expositum est primum genus anomalie in Defecti-
vis: alterum sequitur in Quiescentibus.

Quiescentia Verba sunt, quæ ex una vel altera
litera quiescente constant, unde diversa in conju-
gando anomalia existit: suntq; quatuor generum, pro
numero quatuor Quiescentium literarum.

Primum est Verborum à ' incipientium, quæ
Quiescentia Pe Joth vulgò appellatur, & paradigma
habêt ש' *Sedit*. Hæc ubi anomala sunt, ' vel abji-
ciunt, vel in ' commutant, aut exprimūt, sed quie-
scens. Octo excipiuntur, קצ', צר', צת', קר', נח',
צב', צו', צע', quæ certis temporibus & conjuga-
tionibus literam ' abjectam, per Dages compen-
sant, more Defectivorum primâ ך. Hinc vulgò ex
illis genus constitutum, quod vocant *Defectiva Pe*
Joth. At genus constituere non possunt, cùm reli-
qua omnia à ' incipientia, ad Quiescentium clas-

sem & anomalam pertineant, ex quibus hæc pau-
cula, ceu specialiter anomala, excipiuntur,

Præter. Niphal.

<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	
נוֹשְׁבָה	נוֹשֵׁב	3
נוֹשְׁבֹת	נוֹשְׁבֵי	2
	נוֹשְׁבֵי	1

Plural.

	נוֹשְׁבוֹ	3
	נוֹשְׁבֹתֵי	2
	נוֹשְׁבֵינוּ	1

Partic. præsens.

<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	
נוֹשְׁבִים	נוֹשֵׁב	<i>m.</i>

נוֹשְׁבוֹת	{	נוֹשְׁבָה	<i>f.</i>
		נוֹשְׁבֵי	

Infinitivus.

הוֹשֵׁב

Imperativus.

הוֹשֵׁב הוֹשְׁבוֹ

Futurum.

<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	
	אֶנְשֵׁב	1

Præter. Kal.

Præteritum & utrum-
que Participium analo-
ga sunt,

יֹשְׁבָה	יֹשֵׁב	3
יֹשְׁבֹת	יֹשְׁבֵי	2
&c.	יֹשְׁבֵי	1

Partic. præsens. *Benon-*
&c. יוֹשֵׁב

Partic. præter. *Paſul*
&c. יָשׁוּב

Infinitivus.

שָׁבַת

Imperativus.

<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	
שָׁבוּ	שֵׁב	<i>m.</i>
שָׁבְנָה	שֵׁבִי	<i>f.</i>

Futurum.

<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	
<i>com.</i>	אֶשֶׁב	1
	תֵּשֶׁב	2

תּוֹשָׁבִי	תּוֹשֵׁב	2	תּוֹשָׁבִי	תּוֹשֵׁב	2
תּוֹשֵׁב	יּוֹשֵׁב	3	תּוֹשֵׁב	יּוֹשֵׁב	3
Plural.			Plural.		
	נּוֹשֵׁב	1	com.	נּוֹשֵׁב	1
תּוֹשְׁבָנָה	תּוֹשָׁבוֹ	2	תּוֹשְׁבָנָה	תּוֹשָׁבוֹ	2
	יּוֹשָׁבוֹ	1		יּוֹשָׁבוֹ	3

NOTAE AD KAL.

Infinit. שָׁבַת) *Propter mediam gutturalem duplex Pathach est: ut, דַּעַת Cognoscere, Jerem. 9. 6. à דַּעַת. Eadem forma & in Defectivis fuit supra cap. 17. Radices ergo horum adhibito Lexico cognoscenda sunt. Sæpius tamen etiam analogia sunt: ut, יָשׁוּב Manendo, 1. Samuel. 20. 15. יָלַד Parere, Jobi 15. 35.*

Imperat. שֵׁב) *Rarè & improprie in Pathach desinit, quod proprie ad Defectiva primâ pertinet: ut, הָב Dato, Prov. 30. 15. Cum אַ paragogico, ab initio est Scheva, יָרַד Descende, Genes 45. 9. & יָרַד 2. Reg. 1. 11. si scilicet accentus suo loco maneat. Sic in Plurali, לָכוּ & לָכוּ, & in fœminino לָכִי.*

Futur. אֲשַׁב) *Cum אַ paragogico, Tzere mutatur in Scheva; אֲשַׁבֵּי Est. 9. 3. Semel ' expressum in Tzere legitur: ut, אֲלַכְּיָי Incedam, Mich. 1. 8. Aliàs quando ' exprimitur, tum quiescit in Chirek, & terminatio est in Pathach: ut, אֲשַׁנְּי Obdormiscam, Psalm. 13. 4. Sed & ex hac forma ' interdum tollitur: ut, חָם Incalescebat, 1. Reg. 1. v. 1. Excipitur יָכַל, unde hîc dicitur אֲוֹכַל Potero, & sic deinceps. Accentu ablato, aut ad penultimam retracto, ultimum Tzere corripitur in Sæ-*

gol, ut dictum cap. 5. ut, וַיִּצַר Et angustia fuit, Gen. 32. v. 7. Ex Defectivis sunt, אֶצְוֹק Effundam, Jesa. 44. 3. תִּצַרְתָּ Exardesces, Jesa. 9, 18.

AD NIPHAL.

Præter. נוֹשַׁב) Anomalia totius conjugationis est in prima radicali ' commutatâ in ך, quod in Præterito & Participio quiescens est in Cholem, & in reliquis Temporibus mobile, propter inserendum ipsi Dagesch: ך tamen quiescens non semper exprimitur: ut, נִעְדַתִּי Conveniam, Exod. 29. 43. נוֹלְדוּ compositam habet formam ex Niphal & Pyhal. נִצַּתוּ Succensæ sunt, Nehem. 1. 3.

Futurum) אֶפְרָם formativum quandoque est cum Chirek, אֶפְרָם Inopiâ premar, Proverb. 30. v. 9. אֶשָּׁע Servabor, Psal. 18. 4.

Porro conjugationes Pihel & Pyhal analogæ sunt, ut, יָשַׁב Sedere fecit, collocavit. Particip. מִיִּשֵׁב Collocans, &c.

CAP. XXIV.

De Conjugatione HIPHIL & HOPHAL Quiescentium primâ '.

A Nomalia est in prima radicali ' commutatâ in ך, quod in Hiphil quiescit in Cholem, in Hophal in Schurek. Attamen & hîc, ut in Niphal, ך quiescens post Cholem, non semper exprimitur. Quædam in Hiphil immutatū retinent, sed quiescens in Tzere: ut, בִּנְיָיִן Benefecit. Chirek longum hic etiâ sæpè ' abjicit, quod & cap. 15. observatum.

Præter.

Præter. Hophal.
fœm. *masc.*
 הוֹשְׁבָה הוֹשֵׁב 3
 הוֹשְׁבֹת הוֹשְׁבֹת 2
 com. הוֹשְׁבֹתַי 1

Plural.

com. הוֹשְׁבֵינוּ 3
 הוֹשְׁבֵיכֶם הוֹשְׁבֵיכֶם 2
 הוֹשְׁבֵינוּ 1

Partic. præter.

Plur. *Sing.*
 מוֹשְׁבִים מוֹשֵׁב *m.*
 מוֹשְׁבוֹת מוֹשְׁבָה *f.*

Infinitivus.

הוֹשֵׁב

Imperat. caret.

Futurum.

fœm. *masc.*
 com. אוֹשֵׁב 1
 תוֹשְׁבִי תוֹשֵׁב 2
 תוֹשֵׁב יוֹשֵׁב 3

D 5

Præter. Hiphil.
fœm. *masc.*
 הוֹשִׁיבָה הוֹשִׁיב 3
 הוֹשִׁיבֹת הוֹשִׁיבֹת 2
 com. הוֹשִׁיבֹתַי 1

Plural.

com. הוֹשִׁיבֵינוּ 3
 הוֹשִׁיבֵיכֶם הוֹשִׁיבֵיכֶם 2
 הוֹשִׁיבֵנוּ 1

Partic. præsens.

Plur. *Sing.*
 מוֹשִׁיבִים מוֹשִׁיב *m.*
 מוֹשִׁיבוֹת מוֹשִׁיבָה *f.*

Infinitivus.

הוֹשִׁיב vel הוֹשֵׁב

Imperativus.

Plur. *Sing.*
 הוֹשִׁיבו הוֹשֵׁב *m.*
 הוֹשִׁיבִי הוֹשִׁיבִי *f.*

Futurum.

fœm. *masc.*
 com. אוֹשִׁיב 1
 תוֹשִׁיבִי תוֹשִׁיב 2
 תוֹשִׁיב יוֹשִׁיב 3

Plur.			Plur.	
com.	נושב 1		com.	נושיב 1
{ תושבנה	תושבו 2		{ תושיבו	תושיבו 2
	יושבו 3			יושיבו 3

NOTAE AD HIPHIL.

Præterit. (הושיב) *Forma defecta*, הניח Manere fecit, *Jud.3.1*, & sic in aliis Temporibus. Quandoq; exprimitur, quiescens in Tzere: ut, הטיב Benefecit, *Genes.12.16*.

Imperat. (הושב) Ante ה paragog. semper est Chirek longum: ut, הושיעה Serva, *Psal.12.2*. Cum ' expresso, הילקי Abduc, *Exod.2.9*.

Futur. (אושיב) Plenè cum ה Characteristico, quod Chaldaeis frequens, הושיע Servabit, *Psal.116.6*. Promiscuè hîc etiam in Tzere desinunt: ut, תורד Descendere fines, *1. Reg.2.6*. Hinc ultima pro more corripitur in Segol, si vox fiat Milhel, id est, penacuta: ut, ותושב Et collocasti, *2. Reg.17.26*. Cum ' expresso, תטיב vel הטיב Benefacies, *Psal.49.19*. Ex Defectivis sunt, יניח Relinquet, *Lev.7.15*. יצב Statuet, *Prov.15.25*.

AD HOPHAL.

Præter. (הושבה) Unum hîc defectivum est, & præterea ex forma activa & passiva compositum, והניחה Et collocetur, *Zach.11.5*.

Particip.) Defectivum est, מצב Erecta, *Gen.28. v.12*. (מושבה) Et in ת, מודעה Notum fiat, *Jesa. 12.5*, cum Pathach propter gutturalem.

CAP.

CAP. XXV.

De Conjugatione Hithpabel.

Verba hîc ἀναλόγως flectuntur: ut, הַתְּשִׁיב. Tria excipiuntur, quæ ' commutant in ' consonâ: ut, הַתּוֹסֵר, הַתּוֹדֵעַ, הַתּוֹכַח, אֶיְדַע, יָכַח, יָסַר. A' יָסַר reperitur & נִסְרוּ, pro נִתּוֹסְרוּ, formâ ex Niphal & Hithpabel compositâ. Futurum, אֶתּוֹדֵעַ Notum faciam me, Numer. 12. 6. יִתּוֹכַח Disceptabit, Mich. 6. 2.

CAP. XXVI.

*De Verbis Quiescentibus secundâ radicali ' ,
vel ' , & prima Conjugatione KAL
& NIPHAL.*

Secundum genus Quiescentium Verborum est Sex media radicali ' vel ' , quæ *Quiescentia Ajin*, id est, secundâ radicali, vulgò nominantur, & paradigma habent קוּם Surgere. Ratio conjugandi utramque formam eadem est, unde & unum genus flexionis tantùm constituunt, cujus anomalia perpetua est in media radicali vel quiescente vel abjectâ. Excipiuntur quæ in ה desinunt: ea enim mediam radicalem efferunt: ut, קוּיָה Expectavit, הָיָה Fuit, & paucula alia: ut, אֵיבָה Expiravit: אֵיבָה Inimicatus est.

Præter. Niphal.		Præter. Kal.	
fœm.	masc.	fœm.	masc.
נִקְוְיָה	נִקְוָה	קָמָה	קָמָה 3
	נִקְוָה 3		קָמָה 2

נְקוּמוֹת 2
 נְקוּמוֹתֵי 1
 com.

Plur.

נְקוּמוֹ 3
 com.

נְקוּמוֹתֵם 2
 נְקוּמוֹתַיִן

נְקוּמוֹנֹו 1
 com.

Partic. praesens.

Plur. Sing.

נְקוּמִים m.
 נְקוּמָה f.

נְקוּמוֹתֵי

Infinitivus.

הַקּוּם

Imperativus.

Plur. Sing.

הַקּוּמוּ m.
 הַקּוּמִי f.

הַקּוּמוֹנֶה

Futurum.

fœm. masc.

אֶקוּם 1
 com.

תֵּקוּם 2
 תִּקְוָמִי

יִקְוֹם 1
 תִּקְוָם

קָמַת 2
 קָמַתֵי

com. 1

Plur.

קָמוּ 3
 com.

קָמַתֶם 2
 קָמַתַיִן

קָמְנוּ 1
 com.

Partic. praesens.

Plur. Sing.

קָמִים m.
 קָמָה f.

קָמַתֵי

Parti. praeter. Pahul.

Plur. Sing.

קוּמִים m.
 קוּמָה f.

קוּמוֹתֵי

Infinitivus.

קוּם

Imperativus.

Plur. Sing.

קוּמוּ m.
 קוּמִי f.

קוּמוֹנֶה

Futurum.

fœm. masc.

אֶקוּם 1
 com.

תֵּקוּם 2
 תִּקְוָמִי

יִקְוֹם 3
 תִּקְוָם

Plural.

Plural.		Plural.	
com.	נְקוּם 1	com.	נְקוּם 1
תְּקוּמָנָה {	תְּקוּמוֹ 2	תְּקוּמָנָה {	תְּקוּמוֹ 2
	יְקוּמוּ 3		יְקוּמוּ 3

NOTAE AD KAL.

Præterit. קָם Est quoque hinc terminatio Tzere & Cholem, ut in Verbis analogis, ut, מָתוּ Mortuus est, אִוַּר Illuxit, בּוֹשׁ Erubuit: Tzere in tertiis personis manet: ut, מִתּוֹ, מִתּוֹה. Cholem semper manet, בּוֹשׁ, בּוֹשׁוֹה, בִּשְׁתּוֹ, בִּשְׁתּוֹה, &c. (קָמָה) Quæ in ת desinunt, illud hinc in utroque numero & in prima singulari amittunt, ut & notatum est supra cap. 13. ad Præteritum: ut, מִתּוֹ, מִתּוֹה, מִתּוֹה.

Partic. קָם) Ex forma Tzere, עָרִי Vigilans, Cant. 5. v. 2. לְנִיִּם Commemorantes, Neh. 13. 21. Ex Cholem: וְאִוַּר Et lucens, Prov. 4. 18. (קָמָה) Accentus in ultima distinguit hanc vocem à tertia fœminina præteriti.

Infinit. קוּם) Et cum Cholem, קוּם Surgendo, Jerem. 44. 29.

Imperat. קוּם) Cum ה paragogico, שׁוּבוּ Revertere, Jerem. 3. 12. Cum Cholem, מוּל Circumcide, Jos. 5. 2.

Futur. אֶקוּם) Cum ה paragogico, אֶקוּם Surgam, 2. Sam. 17. 1. Et in Cholem, וְיָרִם Et exaltabitur, Num. 24. 7. Hinc Cholem accentu privatum, sive accentu ad penultimam retracto, corripitur in Kametzchatuph: ut, וּתָשׁב Et reversus es, 1. Reg. 13. 22: at si ultima fuerit gutturalis vel ג, tunc in fine est Pathach: ut, וּתָנַח Et prodis, Ezech. 32. v. 2. א' בּוֹשׁ Erubescere, hinc

re, hîc dicitur אָבוּשׁ, & sic deinceps, formâ hinc, & à שׁוּבָא compositâ.

A D N I P H A L.

Præterit. נָקוּם) Characteristica נ est cum vocali longa, quæ manet, vel mutatur, ut supra cap. 19. in Niphal: vide illic. נִקְוֹמוֹת) Cholë ex præcedenti persona hîc transit in Schurek, ne duo Cholem se consequantur, quæ tamen interdum concurrunt: unde in plurali, נִפְצוּתֶם Dispersi estis, Ezech. 11. 17.

Particip. נִקְוֹם) Et cum Schurek, נִאָוֵר Obsessus; Ezech. 6. vers. 12. נִקְוֹמָה) Et in ת, נִפּוּצָה Sparsum, 2. Sam. 18. 8.

CAP. XXVII.

De Conjugatione PIHEL & PYHAL

Quiescentium secundâ
vel '.

A Nomalia est in media radicali in Cholem quiescente, unde loco illius per dages characteristicum geminandæ, geminatur ultima: ut, קוּמִי Surgere fecit, id est, Erexit, Statuit. Forma cum defectivis secundâ eadem est, sed formationis ratio diversa. Illic enim litera geminata utraque ad Radicem, hîc geminatæ altera ad Radicem, altera ad formam Conjugationis pertinet. Fiunt quoque hîc Verba quatuor literarum, primâ & tertiâ geminatâ, mediâ autem ejectâ: ut à כוּל fit כִּלְכִל. Hæc præterea ἀναλόγως flectuntur, ut cap.

ut cap. 14. ad præteritum Pihel dictum est. Quædam servant ἀναλογία: ut, קום à קום. Sic חוב à חוב.

Præter. Pyhal.		Præter. Pihel.	
<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>
קומַה	קומם 3	קומַה	קומם 3
קומַת	קומַת 2	קומַת	קומַת 2
com.	קומַתי 1	com.	קומַתי 1
Plural.		Plural.	
com.	קומַו 1	com.	קומַו 3
קומַתוּ	קומַתם 2	קומַתוּ	קומַתם 2
com.	קומַנו 2	com.	קומַנו 1
Partic. præter. sive Pahul.		Partic. præsens Ben.	
<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>
מקומַים	מקומם <i>m.</i>	מקומַים	מקומם <i>m.</i>
מקומַות	מקומַה <i>f.</i>	מקומַות	מקומַה <i>f.</i>
			מקומַת
Infinitivus.		Infinitivus.	
	קומם		קומם
Imperat. caret.		Imperativus.	
		<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>
		קומַו	קומם <i>m.</i>
		קומַה	קומַי <i>f.</i>
Futurum.		Futurum.	
<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>
com.	אקומם 1	com.	אקומם 1
			תקומם 2

תְּקוּמָמִי	תְּקוּמָם	2	תְּקוּמָמִי	תְּקוּמָם	2
תְּקוּמָם	יְקוּמָם	3	תְּקוּמָם	יְקוּמָם	3
Plural.			Plural.		
com.	תְּקוּמָם	1	com.	תְּקוּמָם	1
תְּקוּמָמְנָה	תְּקוּמָמוֹ	2	תְּקוּמָמְנָה	תְּקוּמָמוֹ	2
	יְקוּמָמוֹ	3		יְקוּמָמוֹ	3

NOTAE AD PIHEL.

Præterit. קוּמָם) Analoga sunt, קָיַם Stabilivit, Esth. 9. 31. קָיְמוּ Stabiliverunt, *ibid.* וְחִיבַתְּם Et reum peragitis, Dan. 1. v. 10, ex media radicali. Hæc forma Rabbiniis & Chaldaeis frequens est.

Imperat. קוּמָם) Cum הַ paragog. כוּנְנֵה Dirige, Psal. 90. 17. Sensu à tertia fœminina præteriti distinguenda est.

AD PIHAL.

Prima vox in unoquoq; Tempore à forma activa differt, reliquæ conveniunt, quæ cautè juxta sensum distinguenda sunt.

CAP. XXIIIX.

De Conjugatione HIPHIL & HOPHAL

Quiescentium secundâ.

A Nomalia in utraque forma est in media radicali ejectâ. Characteristica הַ utrobique notatur cum vocali longa, ob causam cap. 19. ad Niphal expositam. Pro Chirek in Hiphil etiam Tzere est.

Præter.

Præter. Hophal.

<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	
הִוּקְמָה	הִוּקַם	3
הִוּקְמַתְּ	הִוּקַמְתָּ	2
com.	הִוּקְמַתִּי	1

Plural.

com.	הִוּקְמוּ	3
	הִוּקַמְתֶּם	2
com.	הִוּקַמְנוּ	1

Partic. præter. five Pahul.

<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	
מוּקְמִים	מוּקַם	<i>m.</i>
מוּקְמֹת	מוּקְמָה	<i>f.</i>

Infinitum.

הִוּקַם

Imperat. caret.

Futurum.

<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	
com.	אִוּקַם	1
	תִּוּקַם	2
	יִוּקַם	3

E

Præter. Hiphil.

<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	
הִקְמָה	הִקִּים	3
הִקְמַתְּ	הִקִּימְתָּ	2
com.	הִקְמַתִּי	1

Plural.

com.	הִקִּימוּ	3
	הִקִּימְתֶּם	2
com.	הִקִּימוּנוּ	1

Partic. præfens Ben.

<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	
מְקִימִים	מְקִים	<i>m.</i>
מְקִימֹת	מְקִימָה	<i>f.</i>

Infinitum.

הִקִּים vel הִקַּם

Imperativus.

<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	
הִקִּימוּ	הִקִּם	<i>m.</i>
הִקִּימְנָה	הִקִּימִי	<i>f.</i>

Futurum.

<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	
com.	אִקִּים	1
	תִּקִּים	2
	יִקִּים	3

Plural.			Plural.	
com.	נוֹקָם 1		com.	נִקְיָם 1
{	תּוֹקְמוּ 2		{	תִּקְיִמוּ 2
	יוֹקְמוּ 3			יִקְיִמוּ 3

NOTAE AD HIPHIL.

Præterit. הִקִּים) Characteristica in utrâq, forma habet vocalem longam, ob eandem causam, quâ נ in Niphthal cap. 19: Tzere sub characteristita ה. Est & alia forma Præteriti:

foem.	masc.
הִקִּימָה 3	הִקִּימוּ 3
הִקִּימְתִי 2	הִקִּימְתֶּם 2
	הִקִּימְתִּי 1
Plural.	
	הִקִּימוּ 3
הִקִּימְתֶּן 2	הִקִּימְתֶּם 2
	הִקִּימְנוּ 1

AD HIPHIL.

Partic. מִקִּים) Cum Tzere, מִפִּיר Irritum faciens, Jesa. 4. 25. Discrepat, מִפִּית Incitans, Jer. 43. v. 3, pro מִפִּיר: sic מְלִינִים Murmurantes, Exod. 16. v. 4. quæ forma etiam suprâ ad Futur. Kal, cap. 19. & Futur. Hiphil. cap. 21. notata est.

Imperat. הִקֵּם) Apheresis characteristica hîc frequens est: ut, הִקֵּם Pone, Gen. 24. 2. Sic דִּינֵם Judicate, Jerem. 21. 12.

Futur.

Futur. אָקִים) *Sæpè in Tzere: ut, תָּשֵׁב Reducito, Gen. 24. 8. Hinc accentu ablato, aut ad penultimam retracto, Tzere pro more corripitur in Sægol: ut, וַתִּקֶּם Et præstitisti, Neh. 9. 8: aut in Pathach propter gutturalem: ut, וַתִּצְדַּק Et contestatus es, Neh. 9. 29. יִסִּית In-citabit, Jerem. 36. 18, ut antea in Participio.*

A D H O P H A L.

Præterit. הִקֵּם) *Discrepat, הִקֵּם Constitutus es, 2. Sam. 23. 1, ut antea in Participio.*

CAP. XXIX.

De Conjugatione Hitpabel, Quiescentium secundâ.

HÆc conjugatio solâ syllabâ Characteristicâ הָת à Pihel differt.

Præter. Hitpabel

הִתְקוּמָה הִתְקוּמָם

&c. הִתְקוּמָתָּה

Participium præsens.

&c. מִתְקוּמָם

Infinitivus.

הִתְקוּמָם

Imperativus.

&c. הִתְקוּמָם

Futurum.

אֶתְקוּמָם

&c. תִּתְקוּמָם

NOTAE.

Præterit. (הִתְקוּמָם) Est & altera forma hîc usitata, quæ in Pihel posita, quâ ex media radicali ך̄ dicitur ad formam analogam הִתְקִים, unde est illud הִצִּיטֵדְנוּ In viaticum accepimus, Jos. 9. v. II. in quo præterea ך̄ characteristicum mutatum in ך̄ & primæ radicali postpositum est, cujus ratio tradita cap. 16.

CAP. XXX.

De Verbis quiescentibus tertiâ radicali ך̄,
& ipsarum Conjugatione KAL
& NIPHAL.

Tertium genus Quiescentium est, quorum tertia radicalis est ך̄, & Quiescentia Lamed Aleph vulgò appellantur, habentque commune paradigma נִצַּח Invenit. Referuntur verò etiam huc Verba quædam primæ vel secundæ radicalis anomalam habentia, ut ex deficiente primâ נִשַׁח, נִשַׁח Tullit, Quiescente primâ ך̄, נִצַּח Egressus est, נִצַּח Timuit: ex Quiescente mediâ נִבַּח Venit, נִבַּח Vomuit. Hæc singula sui generis anomalias sequuntur. Quiescentium tertiâ ך̄ anomalia est in ך̄ ut plurimum in vocali longa, quiescente. Sæpè verò etiam cum quarto genere Quiescentium formam commutant.

Præter. Niphal.		Præter. Kal.	
fœm.	masc.	fœm.	masc.
נִמְצָחָה	נִמְצָחָה 3	נִמְצָחָה	נִמְצָחָה 3
			נִמְצָחָה 2

נמצאת	נמצאת	2
com.	נמצאתי	1
Plural.		

com.	נמצאו	3
------	-------	---

נמצאתם	נמצאתם	2
--------	--------	---

com.	נמצאנו	1
------	--------	---

Partic. praesens.

Plur.	Sing.
-------	-------

נמצאים	נמצא	m.
--------	------	----

נמצאות	נמצאה	f.
--------	-------	----

Infinitivus.

המצא

Imperativus.

Plur.	Sing.
-------	-------

המצאו	המצא	m.
-------	------	----

המצאנה	המצאי	f.
--------	-------	----

Futurum.

fæm.	masc.
------	-------

com.	אמצא	1
------	------	---

תמצאי	תמצא	2
-------	------	---

תמצאו	ימצא	3
-------	------	---

E 3

מצאת	מצאת	2
------	------	---

com.	מצאתי	1
------	-------	---

Plural.

com.	מצאו	3
------	------	---

מצאתם	מצאתם	2
-------	-------	---

com.	מצאנו	1
------	-------	---

Partic. praesens.

Plur.	Sing.
-------	-------

מוצאים	מוצא	m.
--------	------	----

מוצאות	מוצאה	f.
--------	-------	----

Partic. praeter. Pahul.

Plur.	Sing.
-------	-------

מוצאים	מוצא	m.
--------	------	----

מוצאות	מוצאה	f.
--------	-------	----

Infinitivus.

מצוא, מצוא, מצאת

Imperativus.

Plur.	Sing.
-------	-------

מצאו	מצא	m.
------	-----	----

מצאוה	מצאי	f.
-------	------	----

Futurum.

fæm.	masc.
------	-------

com.	אמצא	1
------	------	---

תמצאי	תמצא	2
-------	------	---

תמצאו	ימצא	3
-------	------	---

Plural.			Plural.	
com.	נִמְצְוִים 1		com.	נִמְצְוִים 1
תִּמְצְאוּנָה	תִּמְצְאוּ 2		תִּמְצְאוּנָה	תִּמְצְאוּ 2
	יִמְצְאוּ 3			יִמְצְאוּ 3

NOTAE AD KAL.

Præterit. נִמְצְוִים) *Pauca in Tzere desinunt, quæ illud in secundis & primis personis retinent: ut, מִלָּא מִלָּא.* Item, צָמָא, שָׁנָא, יָרָא, &c. Verbum בֹּוֹא, & similia, hîc sic flectuntur:

בָּאוּ
בָּאתִי
&c.

בָּאוּ
בָּאתִי
בָּאתִי

Particip. מוֹצֵא) *Aliquando desinunt & in Sægol; ut, חֹטֵא, Eccles. 8. 12. &c. מוֹצְאָה) Fœmininum in ת hîc specialem formam habet, מוֹצְאָה Inveniens, Cant. 8. 10. & מוֹצְאָת 2. Sam. 18. 22, pro מוֹצְאָת. א' בּוֹא est בָּא בָּא &c.*

Partic. præterit. מְצוֹי) *Huc pertinet נְשׁוֹי Levatus, Psal. 32. 1, ex forma quarti generis, pro נְשׁוֹא.*

Infinitiv. *Ex dupliciter imperfectis hæc tria sunt, שָׂא & שָׂאת à נְשָׂא, pro שָׂאת: item צָאָת Egredi, à צָא; deniq; בּוֹא Venire.*

Imperat. מְצֵא) *Ex duplici anomalia שָׂא שָׂאוּ à שָׂא: בּוֹא à בָּא בָּאוּ: יֵצֵא à יָצָא: יֵצֵאוּ à יָצְאוּ: נְשָׂא à נְשָׂאוּ.*

Futur. אִמְצֵא) *Ex duplici anomalia, אִשָּׂא תִשָּׂא à אִשָּׂא: בּוֹא à אִבּוֹא: יֵצֵא à אִיצֵא: יָרָא à אִרָּא: נְשָׂא à אִנְשָׂא.*

Præter. נִמְצְוִים) *Ex prima נ deficiente נִנְשָׂא Et portabitur, Exod. 25. 28. Si prima sit gutturalis, characteri-*

raeteristica notatur cum Sægol, vel Pathach, ut, **נִחְפָּא** *Abscondit se*, Jud. 9. 5. (**נִמְצְאוּ**) Aliquando contrahitur in ת, ut **נִפְלְאוּת** *Admirabile fuit*, Exod. 25. 28. (**נִמְצְאוּתִי**) *At* נִפְלִיתִי In admirationem traducor, Psalm. 139. 14, à פִּלְאָה, ex forma quarti generis, א in ' commutato.

Particip. **נִמְצָא** (**נִמְצְאוּ**) א' יִרְאֵה *hîc est* נִרְאֵה Reverendus.

Futur. **אֶמְצָא** (**אֶמְצְאוּ**) א' יִרְאֵה *hîc est* אֶרְאֵה, unde תִּרְאֵה Reverenter colaris, Psal. 130. 4.

CAP. XXXI.

De Conjugatione P I H E L & P Y H A L
Quiescentium tertiâ א.

Præter. Pyhal.		Præter. Pihel.	
fæm.	masc.	fæm.	masc.
מִצְאוּהָ	מִצְאוּ 3	מִצְאוּהָ	מִצְאוּ 3
מִצְאוֹתֶיךָ	מִצְאוֹתֶיךָ 2	מִצְאוֹתֶיךָ	מִצְאוֹתֶיךָ 2
com.	מִצְאוֹתַי 1	com.	מִצְאוֹתַי 1
Plural.		Plural.	
com.	מִצְאוּ 3	com.	מִצְאוּ 3
מִצְאוֹתֵינוּ	מִצְאוֹתֵינוּ 2	מִצְאוֹתֵינוּ	מִצְאוֹתֵינוּ 2
com.	מִצְאוֹנוּ 1	com.	מִצְאוֹנוּ 3
Part. præter. Pahul.		Partic. præsens.	
Plur.	Sing.	Plur.	Sing.
מִמְצְאוֹתֵינוּ	מִמְצְאוּ m.	מִמְצְאוֹתֵינוּ	מִמְצְאוּ m.
מִמְצְאוֹתֶיךָ	מִמְצְאוּהָ f.	מִמְצְאוֹתֶיךָ	מִמְצְאוּהָ f.

Infinitivus.

מִצַּחַר vel מִצַּחַר

Imperat. caret.

Futurum.

fœm.	masc.	
com.	אֶמְצַח	1
	תִּמְצַח	2
	יִמְצַח	3

Plur.

com.	נִמְצַח	1
תִּמְצַחְנָה	תִּמְצַחוּ	2
	יִמְצַחוּ	3

Infinitivus.

מִצַּחַר vel מִצַּחַר

Imperativus.

Plur.	Sing.
מִצַּחוּ	מִצַּח m.
מִצַּחְנָה	מִצַּחֵי f.

Futurum.

fœm.	masc.	
com.	אֶמְצַח	1
	תִּמְצַח	2
	יִמְצַח	3

Plur.

com.	נִמְצַח	1
תִּמְצַחְנָה	תִּמְצַחוּ	2
	יִמְצַחוּ	3

NOTAE AD PIHEL.

Præterit. (מִצַּח) Quædam habent in fine Kametz,
ex forma quarti generis quiescentium tertiâ ה : ut, דָּבַח
 Contrivit, מִלֵּא Implevit.

AD PTHAL.

Paucissima hîc usitata reperiuntur. Ejecto Dages, קָרָא
Vocatum est, Ezech. 10. v. 13. Inde etiam Particip.
 מִקְרָאֵי Vocatus meus, sive à me, Jesa. 48. 12. מִמְלָאִים
 Impleti, Cantic. 5. 14.

CAP.

CAP. XXXII.

De Conjugatione HIPHIL & HOPHAL
Quiescentium tertiâ &.

Præter. Hophal,		Præter. Hiphil.	
<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>
הַמְצִיִּיחָה	הַמְצִיחַ 3	הַמְצִיִּיחָה	הַמְצִיחַ 1
הַמְצִיִּיחֹת	הַמְצִיחֹת 2	הַמְצִיִּיחֹת	הַמְצִיחֹת 2
	הַמְצִיחִי 1		הַמְצִיחִי 1
Plural.		Plural.	
	הַמְצִיחִים 3		הַמְצִיחִים 3
הַמְצִיחֹתֵיכֶם	הַמְצִיחֹתֵיכֶם 2	הַמְצִיחֹתֵיכֶם	הַמְצִיחֹתֵיכֶם 2
	הַמְצִיחֵינוּ 1		הַמְצִיחֵנוּ 1
Partic. præter. Pahul.		Partic. præf. Benon.	
<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>
מְמַצְיִיחִים	מְמַצְיִיחַ m.	מְמַצְיִיחִים	מְמַצְיִיחַ m.
מְמַצְיִיחֹת	מְמַצְיִיחָה f.	מְמַצְיִיחֹת	מְמַצְיִיחָה f.
Infinitivus.		Infinitivus.	
הַמְצִיחַ vel הַמְצִיחֹת		הַמְצִיחַ vel הַמְצִיחֹת	
Imperat. caret.		Imperativus.	
		<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>
		הַמְצִיחִים	הַמְצִיחַ m.
		הַמְצִיחֹתֵיכֶם	הַמְצִיחִי f.
Futurum.		Futurum.	
<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>
com.	אֲמַצִּיחַ 1	com.	אֲמַצִּיחַ 1
E	5		

תִּמְצִיאִי	תִּמְצִי	2	תִּמְצִיאִי	תִּמְצִי	2
תִּמְצִי	יִמְצֵא	3	תִּמְצִי	יִמְצֵא	3
Plural.			Plural.		
com.	נִמְצֵי	1	com.	נִמְצֵי	1
תִּמְצִיאֵנּוּ	תִּמְצִאוּ	2	תִּמְצִיאֵנּוּ	תִּמְצִאוּ	2
	יִמְצֵאוּ	3		יִמְצֵאוּ	3

NOTAE AD HIPHIL.

Præter. (הִמְצִי) Primâ gutturali, הִחֲטִי' Pec-
 care facit, 1. Reg. 16. 14. Ex deficiente primâ, נִחֲטִי' ,
 Decepit, Jerem. 49. 16. Ex quiescente primâ , הוֹצִי'
 Eduxit. Ex quiescente mediâ, הִבִּי' Adduxit.

Particip. (מִמְצִי) Ex anomalia primæ quiescentis,
 מוֹצִי' Educens, Psalm. 68. v. 7. Ex secundâ, מִבִּי'
 Adducens, Levit. 18. 3. & sic deinceps per reliqua Tem-
 pora.

AD HOPHAL.

Paucissima hîc usitata leguntur. א' הוּבָא est Ad-
 ductus fuit, & sic deinceps. א' הוּצָא est Eductus:
 inde Participium plurale מוּצָאִים Educti, Ezech. 14. 22.

CAP. XXXIII.

De Conjugatione HITHPAHEL
 Quiescentium tertiâ N.

Præterit.

fœm.	masc.
הִתְמַצְּרָה	הִתְמַצְּרָה 3
הִתְמַצְּרָת	הִתְמַצְּרָת 2
	com.

com. הַתְּמַצְאֹתִי 1

Plural.

com. הַתְּמַצְאוֹ 3

הַתְּמַצְאוֹתֵי הַתְּמַצְאוֹתֵי 2

com. הַתְּמַצְאוֹנֵנוּ 4

Participium praesens.

Plur.

Sing.

מִתְמַצְאִים מִתְמַצֵּא m.

מִתְמַצְאוֹת מִתְמַצֵּאָה f.

Infinitivus.

הַתְּמַצֵּא

Imperativus.

fœm.

masc.

הַתְּמַצְאוֹ הַתְּמַצֵּא m.

הַתְּמַצְאוֹנָה הַתְּמַצֵּאִי f.

Futurum.

fœm.

masc.

com. אֶתְמַצֵּא 1

תִּתְמַצֵּא תִתְמַצְאִי 2

תִּתְמַצְאוּ יִתְמַצֵּא 3

Plural.

נִתְמַצֵּא 1

תִּתְמַצְאוּ תִתְמַצְאוּ 2

תִּתְמַצְאוּנָה יִתְמַצְאוּ 3

NOTAE.

NOTAE.

Præterit. (הִתְמַצְאוּ) Hinc per syncopam literæ characteristicæ, & formâ ex Hophal compositâ, הִטְמַאוּ Polluta est, Deuter. 24. 4. (הִתְמַצְאוּ) Hinc itidem per syncopam literæ characteristicæ הִתְנַבְּאוּ, Prophetarunt, Jer. 23. 13. pro הִתְנַבְּאוּ.

Futur. (יִתְמַצְאוּ) Syncopa ut antè וַיִּשָּׂא Et elatus est, 2. Paral. 32. 23. Sic, תִּטְמַאוּ Polluetis vos, Lev. II. v. 43. pro תִּתְמַאוּ.

CAP. XXXIV.

*De Quiescentibus tertiâ radicali ך, &
prima ipsorum Conjugatione KAL
& NIPHAL.*

Quartum genus Verborum Quiescentium est, quorû tertia radicalis est ך, & *Quiescentia Lamed He* vulgò vocantur, habentq; commune *paradigma*, הִלִּי *Revelavit*. Horum animalia communis per omnes Conjugationes triplex est: primò ך quiescit: secundò abjicitur: tertio in aliam literam commutatur. Deinde singula ferè Tempora habent terminationem propriam, ab analogia discrepantem. Præteriti prima vox per omnes conjugationes desinit in Kametz: Participium utrumq; (excepto Pahul in Kal) semper in Sægol: Infinitivus in Cholem vel ךֿ: Imperat. in Tze-re: Futur. in Sægol. Præterea Imperativo singulari (præterquam in Kal & Niphal) & Futuro omnium Conjugationum sæpissimè accidit Apocopa.

copa. Denique non rarò præcedentis generis Quiescentium tertiâ & formam assumunt. Quatuor Verba analogiam imitantur, quæ ob id cum Mappik in ה notantur: nempe גָּבַהַּ *Excelluit*, כָּמַה *Concupivit*, נִגַּהַּ *Splenduit*, תָּמַה *Admiratus fuit*. Postremò occurrunt hîc etiam Verba duplicis Anomalix, nempe quorum prima radicalis est נ vel ך, quæ suorum generum formam hîc quoque imitantur, ut suis locis videbitur.

Præter. Niphal.

fœm.	masc.	
נִגְלַתְהָ	נִגְלָהּ	3
נִגְלִיתִי	נִגְלִיתָ	2
com.	נִגְלִיתִי	1

Plural.

com.	נִגְלוּ	3
נִגְלִיתֶם	נִגְלִיתֶם	2
com.	נִגְלִינוּ	1

Partic. præsens.

Plur.	Sing.	
נִגְלִים	נִגְלָהּ m.	
נִגְלוֹת	נִגְלָהּ f.	

Præter. Kal.

fœm.	masc.	
גִּלְתָּהּ	גִּלָּהּ	3
גִּלְתִּי	גִּלְתָּ	2
com.	גִּלְתִּי	1

Plural.

com.	גִּלוּ	3
גִּלְתֶּם	גִּלְתֶּם	2
com.	גִּלְנוּ	1

Partic. præsens Ben.

Plur.	Sing.	
גִּלְיִם	גִּלְיָהּ m.	
גִּלְיֹת	גִּלְיָהּ f.	

Part. præter. five Pahul.

Plur.	Sing.	
גִּלְיִים	גִּלְיָהּ m.	
גִּלְיֹת	גִּלְיָהּ f.	
	Infini-	

Infinitivus.
הַגְּלוֹרָה vel הַגְּלוֹרָה

Imperativus.
Plur. הגלו
Sing. הגלה
הגלינה הגלי

Futurum.
foem. masc.
com. אגלה 1
תגלי 2
תגלה 3

Plural.
com. גגלה 1
תגלו 2
תגלינה { יגלו 3

Infinitivus.
גְּלוֹרָה גְּלוֹרָה גְּלוֹרָה

Imperativus.
Plur. גלו
Sing. גלה m.
גלי f.

Futurum.
foem. masc.
com. אגלה 1
תגלי 2
תגלה 3

Plural.
com. גגלה 1
תגלו 2
תגלינה { יגלו 3

NOTAE AD KAL.

Præterit. (גלתה) Hic tertiâ radicalis mutatur in Thau, ne duæ aspirationes concurrentes, difficiliorem pronunciationem pariant. Pro ת quandoq, est י: ut, חסיה Confidit, Psal. 57.2. Sic in tertia plur. Declinarunt, Psal. 73.2. Kametz in penult. in his duobus exemplis est propter pausam accentus. Est & hic contracta forma, ut, עשת Fecit, Levit. 25. v. 21. קראת Obveniat, Deut. 31, 29.

Particip. (גולר) Quaedam in Tzere desinunt, ut, עשה Faciens, Exod. 15. 11.

Imperat.

Imperat. **גלו**) At in **בְּעֵינַי** Quærite, Jesa. 21. v. 12.
וְאַתֶּם Venite, ibidem, pro tertia radicali **ה** est **י**, ut ante
 in Præterito.

Futur. **אָגִל**) Si prima radicalis hîc sit **ג** dicitur
 defectè **תָּטוּהוּ** &c. **יָגִלוּ**) At, **יְשֻׁלִּי** Tranquilli
 sunt, Psal. 121. 9, ut paulò antè, in Imp. & Præter.

Apocopæ forma hîc diligenter est notanda, quæ va-
 ria: **יָגִל** pro **יָגִלְהוּ**: propter gutturalem vel **ג** in fine est
 pathach: ut, **וַיַּחַז** Et castrametatus est, Genes. 26. 17:
 aut duplex pathach **וַיֹּאמֶר** Et respondi, Zach. 4. v. 11,
 pro **וַיֹּאמְרוּ**. Secunda, **יָגִל** pro **יָגִלְהוּ**: Est & hîc in fine
 Pathach propter gutturalem: ut, **וַיִּתְתַּעַב** Et errabat, Ge-
 nes. 21. 14, pro **וַיִּתְתַּעְבוּ**. Tertia, **יָגִל** Dominabitur, pro
וַיִּגְדֹּל; idè, quando secunda radicalis fuerit una ex **ג**
כפת. Quarta, ex Verbis **וַיִּהְיֶה** & **וַיִּהְיֶה** peculiari forma
 dicitur **וַיִּהְיֶה** pro **וַיִּהְיֶה**: sic in aliis personis, **וַיִּהְיֶה**,
וַיִּהְיֶה. Quinta, **וַיִּהְיֶה** pro **וַיִּהְיֶה**: Hæc est propria
 Verborum à **ג** hîc incipientium, quæ unicam tantum ra-
 dicalem servant.

AD NIPHAL:

Præterit. **נִגַּלְתִּי**) Ante primam gutturalem,
וַיִּנְשָׂא Factum est, Eccles. 9. 3. Deficiente primâ **נ**
 Innocentem asseruit se, Zachar. 5. 9, & sic in reliquis
 personis. **נִגַּלְתִּי**) Hîc & in prima persona utriusq; numeri
 promiscuè etiam est Chirek in penultima.

Futur. **אָגִלְהוּ**) Primâ gutturali, **וַיִּשְׁמָעוּ** Exau-
 diar, Jobi 19. 7.

Apocope hîc tantum literam **ה** cum præced. voca-
 li tollit; ut, **וַיִּפְתַּח** Et pellectus sum, pro **וַיִּפְתַּחְתִּי**, Jer. 20.
 v. 7. **וַיִּתְּגַל** pro **וַיִּתְּגַלְהוּ** Retegetur, Jesa. 47. 3.

CAP.

CAP. XXXV.

De Conjugatione PIHEL & PYHAL
Quiescentium tertiâ ה.

Præter. Pyhal.

<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	
גלתה	גלה	3
גלית	גלית	2
com.	גליתי	1

Plural.

com.	גלו	3
com.	גליתם	2
com.	גלינו	1

Partic. præter. sive Pahul.

<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	
מגלים	מגלה	<i>m.</i>
מגלות	מגלה	<i>f.</i>

Infinitivus.

גלה vel גלות

Imperat. caret.

Futurum.

<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	
com.	אגלה	1

Præter. Pihel.

<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	
גלתה	גלה	3
גלית	גלית	2
com.	גליתי	1

Plural.

com.	גלו	3
com.	גליתם	2
com.	גלינו	1

Partic. præsens Ben.

<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	
מגלים	מגלה	<i>m.</i>
מגלות	מגלה	<i>f.</i>

Infinitivus.

גלה גלה גלות

Imperativus.

<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	
גלו	גלה	<i>m.</i>
גלינה	גלי	<i>f.</i>

Futurum.

<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	
com.	אגלה	1
	תגלה	2

	תגלתי	תגלה	2	תגלתי	תגלה	2
	תגלת	תגלה	3	תגלת	תגלה	3
	Plural.			Plural.		
com.	תגלת	תגלה	1	com.	תגלת	2
	תגלתי	תגלו	2	תגלתי	תגלו	2
		תגלו	3		תגלו	3

NOTAE AD PIHEL.

Præter. גלית) In medio promiscuè Chirek est: ut, Retexisti, *Jesa.* 57.8. Sic in reliquis personis.

Imperat. גלה) Præter normam est גלה Multiplicata, *Jud.* 9.29. Per Apocopam, גל Retege, *Psal.* 119.8.

Futur. אגלה) Apocope, תבס Obtegas, pro תבס, *Neh.* 4.5. ותגל Et discooperuit, *Ezech.* 23.18. יקו Expectet, *Job.* 3.9, pro יקו.

AD PYHAL.

Præterit. גלה) Excidens Dages per Cholem compensatur: ut, הרה Conceptus est, *Job.* 2.v.3.

גלו) Et cum Kametzchatuph, גלו Finiuntur, *Psal.* 72.v.20. כסו Operti sunt, *Psal.* 80.11. Compensato Dages,

רוחו Impelluntur, *Psal.* 36.13.

Participium) Quidam etiam hîc Participium præsens formant, גלה, ex duobus exemplis, de quibus vide *Thesaurum nostrum.*

CAP. XXXVI.

De Conjugatione HIPHIL & HOPHAL
Quiescentium tertiâ ה.

Præter. Hophal.

<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	
הַגְּלִיתָ	הַגְּלָה	3
הַגְּלִיתְּ	הַגְּלִיתִּי	2
com:	הַגְּלִיתִי	1

Plural.

<i>com.</i>	הַגְּלוּ	3
הַגְּלִיתֶם	הַגְּלִיתֶם	2
com:	הַגְּלִינוּ	1

Partic. præter. Pahul.

<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	
מְגִלִים	מְגִלָּה <i>m.</i>	
מְגִלוֹת	מְגִלָּה <i>f.</i>	

Infinitivus.

הַגְּלִי

Imperat. caret.

Futurum.

<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	
com:	תִּגְלֶה	1
תִּגְלִי	תִּגְלֶה	2
תִּגְלֶה	יִגְלֶה	3

Præter. Hiphil.

<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	
הִגַּלְתָּ	הִגַּלָּה	3
הִגַּלְתְּ	הִגַּלִּיתִּי	2
com:	הִגַּלִּיתִי	1

Plural.

<i>com.</i>	הִגְלוּ	1
הִגַּלְתֶּם	הִגַּלְתֶּם	2
com:	הִגְלִינוּ	3

Partic. præsens Ben.

<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	
מְגִלִים	מְגִלָּה <i>m.</i>	
מְגִלוֹת	מְגִלָּה <i>f.</i>	

Infinitivus.

הַגְּלִי vel הַגְּלוֹת

Imperativus.

<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	
הִגְלוּ	הִגְלֵה <i>m.</i>	
הִגְלִינוּ	הִגְלִי <i>f.</i>	

Futurum.

<i>fœm.</i>	<i>masc.</i>	
com:	אִגְלֶה	1
תִּגְלִי	תִּגְלֶה	2
תִּגְלֶה	יִגְלֶה	3
	Plural.	

Plural.		Plural.	
com.	גַּבְלָהּ 1	com.	גַּבְלָהּ 3
	תַּגְּלוּ 2		תַּגְּלוּ 2
תַּגְּלִינָה {	יַגְּלוּ 3	תַּגְּלִינָה {	יַגְּלוּ 1

NOTAE AD HIPHIL.

Præterit. (הַגְּלָהּ) *Alibi est*, Depoſitavit, *Esth. 2. v. 6.* Deficiente primâ נַזַּף, Asperſit, *דְּבַר* Percuſſit. *Ex anomalia primæ quieſcentis* הוֹנָה, Mœrore affecit, הוֹנָה Oppreſſit, הוֹרָה Docuit, *quæ ſic quoq; deinceps ſlectuntur.* (הַגְּלִיתָ) Contracte, הִלָּאִתָּ *Acquieſcet*, *Levit. 26. 34.* הִלָּאִיתָ *Fatigavit*, *Ezech. 24. 12.* (הַגְּלִיתָ) *Et per Chirek in medio* הַגְּלִיתָ *Depoſtaſti*, *2. Reg. 17. 26:* & *ita in aliis perſonis.* Deficiente primâ Nun: וְהִזִּיתָ *Et aſperges*: Primâ Jod; הוֹרָתָ *Docuiſti*, *Exod. 17. 5.*

Imperat. (הַגְּלָהּ) *Per Apocopam* הִרְףָה *Deſiſte*, *Deuter. 9. 14. pro* הִרְפֵּה. *Propter gutturalem duplex Pathach eſt*, הִעֲלֵה *Ascendere fac*, *Exod. 33. v. 12.* Deficiente primâ נַזַּף, Percute, *unde per apocopam* הִזֵּף, *2. Reg. 6. v. 18. à* נִכְרָה.

Futur. (אֶגְלָהּ) *Ex deficiente primâ* נַזַּף *Ex-tendam*, *Jerem. 6. 12.* *Ex Quieſcente primâ* אֶזְדָּרָה, *Celebrabo*, *Pſal. 9. 2,* & *ſic deinceps.* Hinc cum expreſſo הַחַרְטֻמָּה *characteriſtico, quod Chaldeis familiare,* הוֹדָה *Celebrabit*, *Nebem. 11. 7.* Apocopa, יִפְרֵה *Fœtificare fecit*, *Pſal. 105. 24, pro* יִפְרֵה *propter gutturalem:* וַיַּעַל *Et obtulit*, *Num. 23. v. 2.* *Et in duplex Scheva, ut in Kal,* יִרְדָּה *Dominari fecit*, *Jefa. 41. 2.* *Ex defectivis primâ* נַזַּף *Et admovi*, *Hofea 11. 4, pro* וַיִּזְזֵה: *Sic* יִזְזֵה *pro* יִזְזֵה.

AD HOPHAL.

Præterit. הִכָּה (הִגְלוּ) Deficiente primâ נִ Per-
cussus est, Psal. 102. 5. הִכָּה־נִי Percussus sum, Zach. 13. 6.

Particip. Participium præsens inusitatum est: si quis
formare velit, desinet à Præterito in Segol: ut, מִגְלוּ.
Deficiente primâ נִ Percussus.

CAP. XXXVII.

De Conjugatione HITHPAHEL,
Quiescentium tertiâ ה.

Præteritum.

fœm.	masc.	
הִתְגַּלְתָּ	הִתְגַּלָּה	3
הִתְגַּלְתְּ	הִתְגַּלִּיתְּ	2
	הִתְגַּלִּיתִי	1

Plural.

	הִתְגַּלְוּ	3
הִתְגַּלִּיתֶם	הִתְגַּלִּיתֶם	2
	הִתְגַּלִּינוּ	1

Participium præsens.

Plur.	Sing.	
מִתְגַּלִּים	מִתְגַּלֶּה m.	
מִתְגַּלִּוֹת	מִתְגַּלֶּה f.	

Imperativus.

Plur.	Sing.	
הִתְגַּלוּ	הִתְגַּלֶּה m.	
	הִתְגַּלֶּי f.	

התגלי f. התגלינה

Futurum.

fœm.

masc.

	אתגלי 1
תתגלי	תתגלי 2
תתגלינה	יתגלי 2

Plural.

	נתגלי 1
תתגלינה	תתגלו 2
	יתגלו 3

NOTAE.

Præterit. (התגלינה) Unicum à ' incipiens illud in ו commutat, quæ forma etiam suprâ cap. 25. notata est: ut, התודיה Confessus fuit, Levit. 5.5. A' שחה speciali anomaliâ hîc dicitur השתחוה Incurvavit se honoris causâ: ubi ו vel per epenthesein insertum, aut tertia radicalis ה mutata est in ו, quæ commutatio & in Nominibus fit, ut quando à גאה Superbivit, fit גאוה Superbia: Deinde perdit Dagesch, ac litera ת & primæ radicalis fit transpositio: ut, השתחוה Incurvavit se, & sic deinceps flectitur.

Imperat. (התגלי) Per Apocopam, התחל Ægrotum age, 2. Sam. 13. 5.

Futur. (אתגלי) Cum syncopa literæ formative (יתגלו. אַתְּדַמָּה. Jesa. 14. 14. pro אַתְּדַמָּה, ת. Huc pertinet defectè scriptum וְשִׁתְּחוּ Et procumbent, Genes. 27. 29, pro וְשִׁתְּחוּ. Apocopa, ut in Imperativo: וְרִתְּגַל Et retexit se, pro וְרִתְּגַל. Genes. 9. v. 21. Speciali

anomaliam dicitur שִׁתְּחוּ. Procumbat, Genes. 48. 12, pro שִׁתְּחוּ, ubi Apocope ratio postulabat שִׁתְּחוּ, sed euphoniae causâ sumptum in fine est Schurek.

CAP. XXXIIX.

De voce indeclinabili, & primum de Adverbio.

Exposita est vox declinabilis.

VOX indeclinabilis est, quæ genere & numero flecti non potest: estque vel *Adverbium* aut *Prepositio*: vel *Conjunctio* aut *Interjectio*, quæ in universum vulgò *Particula*, Hebræis מְלוֹת nominatur.

Adverbium est vox indeclinabilis, quæ alii voci adjungitur, ad explicandam circumstantiam vel qualitatem aliquam: ut,

Loci, אַי, אֵיה, אֵי? Ubi? אֵיפוא, אֵיכא, אֵיכא? Ubinam?
 אֵי אֵי? Quò? Ubi? מֵאֵי? undenam? פֹּה, פֹּה? hîc, huc:
 מִפֹּה, מִפֹּה? hinc, inde, illic: הֵנָּה? huc: הֵלֹם? huc hîc:
 פְּנִימָה, מִבַּיִת, מִבַּיִת? inde: מִשָּׁם? ibi, illic, illuc, eò:
 Intrinsecus, Intus, Intrò: חוּץ, חוּץ? foris, forâs: מֵעֵלָה?
 supra, מֵלְמַעְלָה? supernè: מִתַּת? Infra, Infimè: אַחֲרוֹ?
 retrò, retrosum.

Temporis, מֵתַי? Quando? עַד-מָה? Usquequò? עַד-אֵי?
 quousque? עַתָּה? nunc: מָחָר? Cras: יוֹמָם? interdiu:
 מֵלִפְנֵי? מֵלִפְנֵי? heri: מֵשָׁלֶשׁ? nudius tertius: מֵלִפְנֵי?
 ante, antea, antehac: תָּמִיד? jugiter: עַד-אֵי? , עַד-כִּי?
 donec, usquedum: מֵתָרָה? , מֵתָרָה? antequam:
 citò: אֵי, אֵי? Tunc.

Interrogationis, אֵם? An, אֵם? An verò? הֲלֹא? nonne,
 annon? מֵאֵי? quomodo? מַדּוּעַ? quare? לְמָה? ut quid?
 Affirma-

Affirmationis כֵּן Sic, ita, quod & similitudinis :
אֱמֵן Verè, profectò, certè : אֲמִינֵן omninò : אֱמֵן
Verè, reverà.

Negationis, Prohibitionis, אֵל Non : בֹּל non, nequa-
quam : אֵל ne : פֶּן ne fortè, ut non : אֵין, אֵין Non.

Dubitationis, אִוֵּל Fortassis.

Qualitatis, רִיקִים Inaniter, frustra : שׁוּא Vanè :
חִנָּם Gratis, immeritò : יְהוּדִית Judaicè.

Congregationis, יַחַד, יַחַדְיוֹ Unà, simul, pariter.

Separationis, Exclusionis, לְבַד Seorsim, separatim :
רַק, אֵין Tantùm, tantummodò, duntaxat : בְּלִיעָדֵי
præterquam.

Intensionis, יוֹתֵר Nimiùm, ampliùs, magis, potiùs,
מְאֹד Valdè, vehementer : רַב Multùm, Satis : אֵף-כֵּן
Quantò magis, Quantò minùs; illud in oratione
affirmativa significat, hoc in negativa.

Remissionis & dimissionis, אֶט Sensim, lentè, leniter :
מְעַט Parum : מְעַט מְעַט Minimùm, paulatim : בְּמַעַט
penè : כְּאֵין ferè.

Similitudinis, כֵּן, כֵּן Sic ita : כִּמוֹ כֵּן Similiter :
כִּמוֹ Sicut : כַּכֵּן taliter, eo modo, hoc modo.

Numeri, אַחַד Semel, שֵׁנִית secundò, שְׁלִישִׁית
tertiò, רְבִיעִית quartò. Hæc ex Nominibus adver-
biafcunt.

Inseparabilia Adverbia duo sunt, quæ aliis voci-
bus ab initio semper adjunguntur; כֵּן similitudinis,
וְהַאֲדַמְרָה admirationis & interrogationis. Id regulari-
ter habet Chatephpathach : ante Scheva pathach
nudum : ut, הַבַּת Num filia, Genes. 17. 17. הַכּוֹנֵנָה
Num tanquam cum scorto? Gen. 34. 31. Sic ante gut-

turalem non cum Kametz notatam; Hoc regulariter est cum Scheva, quod ante aliud Scheva transit in Chirek: ante Scheva compositum, habet brevem gutturali respondentem: ante Nomina communiter extrudit articulum ה, & suscipit ejus vocalem: ut, כִּשְׁמֹן, pro כִּהֶשְׁמֹן &c.

CAPUT XXXIX.

De Præpositione.

PRæpositio est vox indeclinabilis, Verbo Nomen, tanquam terminum vel causam motus aut quietis, adjungens.

Terminum: אֶצֶל Ad, secus, juxta, erga: אֶצֶל
 Apud, juxta, penes, propè: עַד, עַד־ Ad, usque ad:
 נֶגַד Coram, contra, ante: לְנֶכַח, נֶכַח E' regione, ex
 adverso, contra: לְעֵמֶת, מִמּוּל, מִמּוּל, idem: בֵּין in-
 ter, intta: מִן, מִנִּי, מִנִּי a, ab, abs, de, e, ex: Propter:
 פְּרָא, comparativè: לְפָנַי ante, coram, præ: עַל, עַל־
 super, supra, contra, adversus: חוּץ Extra: סָבִיב
 Circùm, circa: עֵבֶר Cis, מֵעֵבֶר Trans, ultra: הַלְּאָרֶץ
 Ultra: אַחֵר, אַחֲרַי Post: תַּחַת Subter, sub, infra.

Causam, עַל Propter, בְּעִבּוּר, לְמַעַן, בְּגִלְלֵי
 חֲלָף, תַּחַת, בְּעַד Pro: לְפָנַי, כְּפִי Secundùm, juxta.

Quædam terminum loci significantia, aliquando temporis sunt: ut, עַד Usque ad: מִן Ab, לְפָנַי
 Ante, אַחֵר Post, בֵּין inter. Item quatuor inseparabiles, ל, כ, ב, ב.

Quædam comitatum, causam comitantem seu adjuvantem denotant: ut, עִמָּךְ אֶת עִמָּךְ Cum.

Quædam

Quaedam privationem causæ adjuvantis : ut, מְבִלִי, מְבִלְתִי, בְּלֵעָדִי, בְּלֵעָדֵי, בְּלֵעָדֵי, בְּלֵעָדֵי Absque, præter, sine; מְבִלְדִי, מְבִלְדֵי, מְבִלְדֵי Præter.

Inseparabiles quatuor sunt, quæ vulgò literæ כְּכֵלִים vocantur : כְּ In, Propter: כְּ Secundum, juxta: אֲדֵי Ad, estque ex אֲדֵי decisum: Hæ tres regulariter notantur cum Scheva, aut Chirek, si aliud Scheva sequatur, aut proprietati gutturalium obsequuntur: sæpè etiam extrudunt articulum ה, & suscipiunt ejus vocalem. אֲדֵי A, ab, abs, de, è, ex, estque desumptum ex אֲדֵי, unde & cum Chirek sequente Dages vocibus præfigitur: Dagesch ejectum, compensatur per Tzere.

CAP. XL.

De Conjunctione.

Conjunctio est quæ multiplices orationis partes conjungit.

Copulativa, אֲדֵי, אֲדֵי Etiam.

Inseparabiles duæ sunt, quæ vocibus præfiguntur, וְ Et, וְ Quòd. *Illud* copulativum est, & ante literas אֲדֵי ac schevatam quamlibet notatur cum Schurek: si duo Nomina copulet, quorum posterius est monosyllabum, aut bisyllabum, tum habet Kametz. *Hoc* post se habet Dagesch, & est loco אֲדֵי Quòd.

Connexiva, sive *Conditionalis*, אֲדֵי Si, sin, siquidem, quum, quandoquidem: אֲדֵי כִי Quòd si, אֲדֵי אֲדֵי Si non, ni, nisi, אֲדֵי אֲדֵי Si; אֲדֵי אֲדֵי Nisi.

Discretiva sive *Adversativa*, וְאֵן Verùm, Verumtamen: אֲבָל At, ast, sed, verùm, verumtamen: כִּי אֲפִלּוּ Etiam si: אֲבָל Sed: אֲבָל Veruntamen. Sæpè etiam inseparabile וְ adversativè sumitur, ut dictum.

Disjunctiva, אוְ Aut, vel, sive, seu: לֹא־כֵן Non sic, secus. Sed & inseparabile וְ disjunctivè sumitur, ut Exod. 21. 15. & alibi.

Causalis, כִּי Nam, quia, quòd, quoniam, enim, etenim: אֲשֶׁר Quòd, quia, quum: כִּי יַעֲקֹב, יַעֲקֹב, יַעֲקֹב, יַעֲקֹב Quia, eò quòd, quandoquidem: לְמַעַן בְּעִבּוֹר Ut, propterea ut, לְבַלְתִּי Ut non.

Rationalis, לְכֵן, לְכֵן, לְכֵן Quare, quamobrem, quapropter, ergo, ideo, igitur, idcirco, quocirca, itaq;.

CAP. XLI.

De Interjectione.

Interjectio est, quæ per se in oratione posita, animi affectum cum singulari commotione indicat.

Blandientis, בִּי, אֲנִי, נָא Quæsò, obsecrò, amabò.

Comminantis, הוּא, הוּא Væ: sic אֵ Eccles. 4. 10.

Demonstrantis, הֵן, הֵן, הֵן He, En, ecce.

Dolentis, הוּא, הוּא, הוּא ô, hei, heu, eheu. אַה Ah:

אַה־אֶהֱאֵה Ahah, ah: אַה Ah, Ezech. 6. 11.

Ejulantis, אֵלֵי Hei, væ, Job. 10. 15.

Exclamantis, הוּא, הוּא, הוּא ô ô, Zach. 2. 6. Inseparabile הֵן sequente dagefch, ante Nomina sic quoq; sæpè usurpatur, & Vocativum denotat,

Fastidien-

Fastidientis, abominantis, אָבְסִיט Absit, 2. Samuel. 20. v. 20.

Gaudentis, exultantis cum ironico gemitu, אָהָה Euge euge, Ha ha he, Psal. 35. 21.

Hortantis, אָגִיט Eja, agè: אָגִיט Agitè.

Optantis, אֲוִיט Utinam, ô utinam, Gen. 17. 18. אֲוִיט
idem, Jesa. 64. 1: אֲוִיט אֲוִיט idem: אָמֵן Amen.

Vocantis, אָהּ Heus.

APPENDIX BREVIS DE MUTATIONE VOCUM & PUNCTORUM VOCALIUM.

MUtatio punctorum vocalium in lingua Hebraea, res est sollicita & operosa, in qua iuventus cum multo sudore se torquet, sed cum exiguo sæpè fructu, ita ut se expedire nesciens naufragam concipiat, ac studium tandem abjiciat. Ergo laborem & hîc ipsi minuamus, & quæ intricata tantopere videntur, sensim extricemus, ne ceptum studii iter hisce salebris impediatur.

Causæ mutationis quædam sunt *generales*, quædam *speciales*. *Generales*, quæ omnibus omninò vocibus communes sunt, ut *Pronomina affixa* & *Accentus*: *Speciales*, quæ *Nominibus vel Verbis in specie conveniunt*. Nos singulas voces seorsim & universè hîc considerabimus.

I. DE NOMINIBUS.

ELias Grammaticus in Libro *Habbachur*, Orat. 3. cap. 2. quatuor ponit causas, ob quas *Nomina* mutantur: 1. est *Motio* è masculino in *femininum*. 2. *Flexio* è *singulari* in *pluralem*: 3. *Regi-*

3. Regimen: 4. Affixa. Hic nos adjungemus quintam, Accentus.

De prima vide suprà cap.8: de secunda cap.9, & 10, de reliquis duabus hîc breviter agemus.

Variatio ob REGIMEN.

Regimen est Syntaxis sive structura Nominum, quâ unum regit alterum casu genitivo. Hoc fit plerumque primi Nominis mutatione, cujus formam vocant Regimen, Statum regiminis, Statum constructum: formam autem integram appellant Statum absolutum.

In genere notandum, ab initio vocis duo Scheva consistere nō posse, unde cum aliqua ratio duo postulat, tum prius mutatur in Chirek, aut in Pathach vel Sægol propter gutturalem vel ך, ut dictum cap.4. & in sequentibus amplius patebit.

Mutatio vocalium ob regimen fit vel in penultima vel in ultima syllaba, vel utrobique simul.

KAMETZ penultimæ syllabæ, in utroque genere & numero, mutatur in Scheva, aut Scheva compositum sub gutturali: ultimæ verò (non sequente ך) transit in Pathach: ut, דְּבַר הַמֶּלֶךְ Verbum regis, à דְּבַר.

Pluralia masculina etiam ם' commutant in ך' ut, דְּבַרֵי ex דְּבָרִים scilic. Kametz in Scheva mutato, propter quod antecedens Scheva transit in Chirek, ut dictum. Sub prima gutturali est Pathach vel Sægol: ut, עֲבָדֵי ex עֲבָדִים. Sic & alia quædam: ut, מְלָכֵי reges.

Fœminina singularia in ה, commutant illud præte-

præterea in ת : ut צִדְקָה à צִדְקָה ; nempe prius Kametz mutatur in Scheva, propter quod antecedens Scheva convertitur in Chirek: ultimum verò in Pathach, & ה in ת. Fœmininum plurale, צִדְקוֹת à צִדְקָה.

Tria monosyllaba ^{Pater. focus. Sacer} אָב, אָח, אָם mutant Kametz in Chatephpathach, & assumunt præterea ad finem literam ׳: ut, אָחִי אָבִי.

Excipiuntur aliquàm multa ex Quiescentibus & Defectivis secundâ radicali nata, quæ prius Kametz retinent, qualia sunt קָמַר, בָּמָה, מַעוֹן, מַיִן, צָרָה & his similia.

TZERE invariatum manet, nisi quando antecedit vel sequitur Kametz, tunc penultimæ syllabæ mutatur in Scheva, ultimæ in Pathach: ut, שָׁנָה à שָׁנָה *Somnus*: עֵצָה ab עֵצָה *Consilium*. Excipe, si post Tzere sit litera quiescens.

In pluralibus Tzere penultimæ syllabæ transit in Scheva, propter quod antecedens Scheva convertitur in Chirek, sicut & antè in forma Kametz: ut, זְקֵנִים à זְקֵנִים *Senes*: אֲצִרִים à אֲצִרִים *Atria*: גְּדֵרוֹת à גְּדֵרוֹת *Caula*.

Excipiuntur: אֵיבָרָה *Inimicitia*: הַיְכָל *Templum*, & pluralia, חֲפִצִּים *Desiderantes*, זֵיתִים *Olea*, & alia, quæ vide in Thesauro nostro Grammatico. אֵזֶן reperitur אֵזֶן, & אֵזֶן cum Chirek speciali anomaliâ אֵזֶן, Deut. 25. 2. Jonæ 4. 20.

SEGOL ultimæ syllabæ ante ה mutatur in Tzere: ut, מִקְנֵה צֹאן *Possessio ovium*, Gen. 26. 14. Excipe, פֶּה, unde חֹכֶם פִּי *Os sapientis*, Eccles. 10. v. 12. Aliàs immutatum manet.

PATHACH & CHIREK (non intercedente dagesch) contrahuntur in Tzere: ut בַּיִת à בֵּית, Domus.

Variatio ob AFFIXA.

Affixa dicuntur, Pronomina inseparabilia à fine Nominibus adjuncta. Hic in genere observetur, *Affixa* quatuor כִּם, כֵּן, הֵם, הֵן formæ Nominis constructæ in utroque genere & numero semper adjungi, ac propterea *Affixa constructa* mihi vocari. Deinde *affixum* הֵן tantum Nominibus in הֵן finitis adjungi, item Nomini אֵב. Reliqua mutatio talis.

K A M E T Z penultimæ syllabæ in singulari numero in utroque genere mutatur in Scheva: ultimæ manet, præterquam ante *Affixa* constructa כִּם, כֵּן, הֵם, הֵן.

Masculina, דְּבַר : *Verbum*, דְּבַרְךָ *Verbū meum*, דְּבַרְךָ *tuum*, דְּבַרְוֹ *ejus*, דְּבָרָם *eorum*, דְּבָרֵנוּ *nostrum*, דְּבָרְכֶם *vestrum*.

Fœminina in הֵן præter mutationem primi Kametz, commutant etiam הֵן in ת : ut, צְדָקָתִי *Justitia mea*, צְדָקָתְךָ *tua*, צְדָקָתוֹ *ejus*, צְדָקָתָם *eorum*, צְדָקָתְכֶם *vestra*, à צְדָקוֹתָי. Cum litera Heemantica ab initio, immutata manent. Recipiunt autem *Affixa* ad formam in ת : ut, תְּפִאָרְתִּי *Gloria*, תְּפִאָרְתוֹ *gloria ejus*.

In plurali masc. Kametz hocce manet: ut, דְּבָרַי *Verba mea*, דְּבָרֶיךָ *tua*, דְּבָרָיו *ejus*, דְּבָרֵיהֶן *ejus fœm.* דְּבָרֵינוּ *nostra*, דְּבָרֵיכֶם *vestra*, à דְּבָרִים.

Fœminina pluralia assumunt *Affixa* ad formam

mam constructam: ut, צְדָקוֹתַי *Justitia mea*, צְדָקוֹתֶיךָ *Justitia tua*, &c.

Excipe multa ex Quiescentibus & Defectivis secundâ orta, quæ prius Kametz retinent, qualia sunt, קֵצֶה *Extremitas*, רָעָה *Malum*, מָעוֹז *robur*, מִגֵּן *clypeus*, רָמוֹת *altitudo*: ut, קֵצֶהוּ *Finis ejus*, &c. Hinc quoque בְּנִים & פְּנִים Kametz retinent, quasi ex forma בְּנִי & פְּנִי.

תּוֹכוֹ, מְוֹרֵת, מְוֹרֵת, מְוֹרֵת contrahuntur in Cholem: תּוֹכוֹ medium ejus, à תּוֹךְ.

אָבִי Kametz in singulari retinent: אָבִי *Pater meus*. Sic, דָּם *Sanguis*, יָד *manus*, עָבֹב *nubes*, צָר *hostis*, שָׂר *princeps*, & si quæ alia similia.

גִּבְיִי, גִּבְיִי, גִּבְיִי mutant Kametz in Pathach & Dagesch: ut, גִּבְיִי *tectum meum*. Sic à מְשֻׁבֵּב est מְשֻׁבֵּב *Locus editus meus*.

2. T Z E R E penultima syllabæ mutatur in Scheva: ultimæ partim manet, partim mutatur: ut, לִבִּי *Cor meum*, à לֵב *Cor*: עֲצָתָם ab עֲצָה *Consilium*.

Formam סָפֵר vide in Sægol.

Manet in his & similibus, הִכָּל, אֵיתָן, תְּאֵנָה, שִׁיבָה, שְׂאֵרִית, שְׂאֵלָה, רֵאשִׁית, צֵאָה, עֹרֹת, בְּהֵמָתְךָ. In בְּהֵמָה semper mutatur in Sægol; אֵימָת *Fumentum tuum*.

Ultima syllabæ in Nominibus formæ פֶּאָר & זָקוּ manet.

In forma שׁוֹמֵר mutatur in Scheva: שׁוֹמֵר *Custodiens me*.

Ante ה transit in Sægol vel Chirek; aut Pathach propter gutturalem: ut, שׁוֹמֵרְךָ, אֵיבֶךָ. In pausa autem dicitur שׁוֹמֵרְךָ. Mo-

Monofyllaba variant: in his manet, אַל, גַּר, דָּע, אֵד, שַׁח, ראש, רֶשׁ, רַע, עַע, עַד, נַר, נֵר.

שׂוּם, בֵּן mutant in Scheva: ut, שְׁמִי nomen meum. Sequente alio Scheva, prius pro more transfit in Chirek: ut, שְׁמֵךְ nomen tuum, quod in pausa dicitur שְׁמֵךְ.

Quaedam commutant illud in Chirek sequente dages: ut, עֵתִי ab עַת. Tempus. Sic, קַע, עֵז, גַּם, לָב, חַח, חֹז, אֵשׁ, אֵב, תֵּל, שֹׁן, קָן. At à לָו est תְּרִגְמָךְ Tergum tuum.

SÆGOL tam penultima quàm ultima syllabæ, 3. mutatur in Scheva, unde prius vertitur in Chirek: ut, בְּנֵד Vestis, בְּנֵדוֹ Vestis ejus, בְּנֵדִי Vestis mea: sic סְפָרִי à סֵפֶר.

Quaedam pro Chirek habent Pathach, maxime quando prima aut secunda est gutturalis aut ב: ut, אֶבֶן Lapis, אֶבְנוֹ Lapis ejus. Eam formam etiam sequuntur, לָדַת, וּפֹן, קָשַׁת, צִמּוֹ, צִלַּע, צִלָּם, פִּלֹּג, סִלַּע, נִפְּשׁ, מִלֹּךְ, כֶּסֶף, כֶּלֶב, שִׁמּוֹן, שׁוּעַ, טִנָּה. Sic à חֶלֶק est חֶלְקוֹ pars ejus: à תְּפִאֲרוֹתוֹ est תְּפִאֲרוֹת Gloria ejus.

Sægol primum post se Scheva habes, manet: ut, אֶצְבַּע Digitus, אֶצְבָּעוֹ Digitum suum, Levit. 4.6.

Terminatio ה abjicitur: ut, מִקְנֵהוּ Possessio, מִקְנֵהוּ Possessio ejus, Job. 1.3. Attamen ante ה Sægol manet: ut, מִקְרָהוּ Accidens ejus, à מִקְרָה Ruth. 2.3.

פָּה & שֵׁה specialem anomalam habent, in mutatione ה in ׳: ut, שֵׁהוּ Pecudem ejus, Deut. 21.1: שֵׁהוּ Pecus suum: 1. Sam. 14.34. אִפְּהוּ est פִּי Os meum, פִּי Os tuum, פִּיהוּ & פִּי Os ejus.

4. CHOLEM penultima syllabæ mutatur in Kametz-
chatuph aut Kibbutz: ut, קֹדֶשׁ Sanctitas, קִדְשׁוֹ San-
ctitas ejus. Excipe גִּלְגָּלְתוֹ unde גִּלְגָּלְתוֹ Cranium ejus,
Jud. 9. 53.

At sequente Kametz vel Tzere, invariatur ma-
net: ut, אוֹצָרוֹ Thesaurus ejus, Deut. 28. 12. ab אוֹצָר.

Cholem ultima syllabæ manet, exceptis quibus-
dam ex defectivis secundâ radicali derivatis, in
quibus corripitur in Kibbutz: ut, מְעוֹזוֹ Robur, מְעוֹזוֹ
robur ejus.

5. PATHACH ultimæ syllabæ in quibusdam de-
fectivis mutatur in Chirek sequente Dages: ut, פֶּת
Buccella, מִפֶּתוֹ De buccella ejus, 2. Sam. 12. 3. Sed à דָּבַשׁ
est דְּבַשִּׁי Mel meum, Cantic. 5. 1.

Pathach & Chirek in forma תִּי contrahuntur
in Tzere: ut, זֵית זֵיתָ, זֵיתָ Oliva, זֵיתָ Oliva tua, Deuter. 24.
v. 20. Huc pertinent, בֵּית, חַיִל, יִי & similia.

6. SCHEVA & Chirek in forma פִּי quasi trans-
ponuntur, assumpto ab initio Chirek vel Sægol,
unde deinceps ' fit mobile: ut, פִּי Fructus, פִּי
& פִּי.

II. DE VERBIS.

Quomodo verba mutantur propter flexionem,
id ipsa conjugandi norma indicat, quæ idcirco
cuique nota esse debet.

At Pronominum inseparabilium sive Affixo-
rum cum ipsis structura & conjunctio, longè ma-
ximam mutationem efficit, quam hîc breviter de-
lineatam accipe.

In genere observetur:

G

נִּי Præterito jūgitur : נִי.. reliquis Temporibus.

נִי נִי nō junguntur Præterito ; reliquis recte.

וּ Imperativo & Futuro : aliis וּ וּ.

וּ Præterito ; וּ.. reliquis.

Vocibus in vocalem immediatè finitis , nudum Affixum adjungitur.

P R A E T E R I T U M K A L.

פָּקַד Ille visitavit.

eos	{ פָּקַדְם פָּקַדְמוּ	eum	{ פָּקַדְוּ פָּקַדְהוּ	} Affixa 3. perf.
eas	פָּקַדְנָא	eam	פָּקַדְהָא	
vos m.	פָּקַדְכֶם	te m.	פָּקַדְךָ	} 2. perf.
vos f.	פָּקַדְכֶן	te f.	פָּקַדְךְ	
nos c.	פָּקַדְנוּ	me c.	פָּקַדְנִי	1. perf.

Kametz penultimum per totum Præteritum mutatur in Scheva, Pathach in Kametz, exceptis, פָּקַד, פָּקַד, ante quæ manet.

Terminatio altera Tzere, manet : אָהַבְךָ אָהַבְנוּ &c.

Cholem tertia terminatio manere potest : at sequente Schevâ, corripitur in Kametzchatuph.

In PIHEL mutatur Tzere in Scheva : ut, פָּקַדְוּ. Sequente alio Scheva, transit in Sægol vel Pathach.

Defectiva secundâ in Hiphil mutât Tzere prius in Scheva, alterum in Chirek : ut, הִדְמֵנוּ Silere fecit nos, Jerem. 8. 14.

Quiescen-

Quiescentia secundâ semper retinent Kametz: ut, שִׁמְךָ, שִׁמְנִי, שִׁמוֹ, &c.

Quiescentia tertiâ נ, ultimum Kametz retinet: ut, קִרְאוּ &c.

Quiescentia tertiâ ה, illud ante Affixa semper abjiciunt, unde Kametz ultimum in Kal succedit sub primam radicalem: ut, עָשָׂהוּ Fecit illud, Psal. 95.5. pro עָשָׂהוּ; aut (si mavis) ה cum præcedente suo Kametz abjiciunt, unde propter contractionem Kametz primum manet, qualis ratio & in Nominibus observata.

פְּקַדְתָּהּ Illa visitavit.

eos	{ פְּקַדְתֶּם פְּקַדְתֶּם }	eum	{ פְּקַדְתֵּהוּ פְּקַדְתּוֹ }	Affixa 3. pers.
eas	{ פְּקַדְתֵּן פְּקַדְתֵּן }	eam	{ פְּקַדְתֶּיהָ פְּקַדְתֶּיהָ }	
vos m.	פְּקַדְתֶּכֶם	te m.	פְּקַדְתֶּךָ	2. pers.
vos f.	פְּקַדְתֶּכֶן	te f.	פְּקַדְתֶּךָ	
nos c.	פְּקַדְתֵּנוּ	me c.	פְּקַדְתֵּנִי	1. pers.

Hic vocalium Kametz & Scheva ab initio fit transpositio: terminatio אָ mutatur in ת, præterquã ante affixa ם & ן, ubi mutatur in Kametz.

Terminatio Tzere & hic manet: ut, אָהַבְתָּהוּ Amavit illum, 1. Sam. 18.28.

Quiescentia secundâ & hic Kametz prius retinent: ut, שִׁמְתָהוּ & sic reliquã juxta præcedentis personæ formam.

פְּקַדְתָּ Tu vir visitasti.

eos	{ פְּקַדְתֶּם פְּקַדְתֶּמוּ }	eum	{ פְּקַדְתּוֹ פְּקַדְתְּהוּ }	} Affixa 3. pers.
eas	פְּקַדְתֶּן	eam	פְּקַדְתֶּהָ	
nos	פְּקַדְתֵּנוּ	me	פְּקַדְתָּנִי	i. pers.

Affixa secundæ personæ defunt, ne reciproca fiat significatio.

Terminatio Cholem mutatur in Kametzchatuph.

Quiesc. tertiâ נָּ מצאתה, Invenisti eam, Deut. 22. 3.

Quiescentia tertiâ, גָּליתוּ, דָּ.

פְּקַדְתָּ Tu fœm. visitasti.

eos	פְּקַדְתֶּיִם	eum	{ פְּקַדְתֵּי פְּקַדְתֵּיהוּ }	} Aff. 3. pers.
eas	פְּקַדְתֵּינָּן	eam	פְּקַדְתֵּיהָּ	
nos	פְּקַדְתֵּינוּ	me	פְּקַדְתָּנִי	i. pers.

Accedit ' ante Affixa, tanquam nota fœminina, ex forma אֵת, unde & personæ separatae quandoque additum legitur: vide Ezech. 16. 18. Jer. 4. v. 19. ' tamen illud quandoque excidit: ut, רַפִּיתָנִי Decepisti me, 1. Sam. 19. 17. Cholem mutatur in Kametzchatuph.

פְּקַדְתִּי Visitavi.

Forma eadem hîc est, quæ in præcedenti voce, nisi quòd pro Affixis primæ personæ, hîc adhibentur/Affixa secundæ personæ. Cholem in Kametzchatuph: ut, כָּלַתִּי Prevalui ipsi Psal. 13. v. 5.

פְּקַדְתִּי

פָּקְרוּ *Visitarunt illi vel illæ.*

eos	פָּקְרוּם	eum	פָּקְרוּהוּ	} Aff. 3. perf.
eas	פָּקְרוּן	eam	פָּקְרוּהָ	
vos m.	פָּקְרוּכֶם	te m.	פָּקְרוּךְ	} 2. perf.
vos f.	פָּקְרוּכֶן	te f.	פָּקְרוּךְ	
nos c.	פָּקְרוּנוּ	me c.	פָּקְרוּנִי	1. perf.

Kametz & Scheva hîc transponuntur, ut in 3. fœmin. singulari, aut simpliciter servatur ratio tertiæ masculinæ.

Terminatio Tzere manet: ut, יִרְאוּהוּ *Reverentur ipsum*, Job. 37. 24.

Quiesc. secundâ, שָׁמוּךְ *Posuerunt te*, Psal. 86. 14. Hiphil, הִשְׁבוּם *Referebant ea*, 1. Reg. 14. 28.

Quiescentia tertiâ הִי retinent Kametz: ut, עָשׂוּנִי *Fecerunt me*, Psal. 119. 73.

פָּקְדַתֶּם פָּקְדַתֶּם *Visitastis vos.*

eos	פָּקְדַתֶּם	eum	פָּקְדַתוֹהוּ	} 2. perf.
eas	פָּקְדַתֶּן	eam	פָּקְדַתוֹהָ	
nos	פָּקְדַתֶּנוּ	me	פָּקְדַתוֹנִי	1. perf.

פָּקְדַנּוּ *Visitavimus.*

eos	פָּקְדַנּוּם	eum	פָּקְדַנּוּהוּ
eas	פָּקְדַנּוּן	eam	פָּקְדַנּוּהָ
vos m.	פָּקְדַנּוּכֶם	te m.	פָּקְדַנּוּךְ
vos f.	פָּקְדַנּוּכֶן	te f.	פָּקְדַנּוּךְ

Cholem in his mutatur in Kametzchatuph.

PARTICIP. PRAESENS.

sive Benoni.

פוקר *Visitans ille.*

eos	פוקרם	eum	פוקרו פוקרהו
eas	פוקרן	eam	פוקרה
vos m.	פוקדכם	te m.	פוקרך
vos f.	פוקדכן	te f.	פוקרך
nos c.	פוקדנו	me c.	פוקדני

Tzere transit in Scheva, & ante affixa ך, & ן, in Sægol vel Pathach propter gutturalé: ut, אהךך Diligentis te, 2.Par.20.7.

Ante ך reperitur etiam Chirek: ut, אסךך Colligens te, 2.Reg.22.20. Pihel מפקדו &c.

Quiesc. secundâ retinent Kametz, ut in tertiis Præteriti. Ex Hiphil, מעירם Suscito eos, Joel.3.7.

Quiescentia tertiâ ה, abjiciunt illud cum præcedente Sægol: ut, בזהו Spernens eum, Prov.14.2.

פוקרת *Visitans illa.*

Formæ פקדה nulla Affixa adjunguntur. Duplex autem Sægol se habet, ut in Nominibus: ut, יועצתו Consulens ipsi, 2.Paral.22.3.

פוקרים, פקרות *Visitantes.*

eos	פוקריהם	eum	פוקריו
eas	פוקריהן	eam	פוקריה
vos m.	פוקריכם	te	פוקריך
vos f.	פוקריכן	te f.	פוקריך
nos	פוקרינו	me	פוקרי

Formæ

Formæ Fœmininæ eadem Affixa junguntur :
ut, פְּקוּדוֹתַי &c.

PARTICIP. PRÆTER,
sive Pabul.

פְּקוּדָא *Visitatus.*

פְּקוּדוֹ *Visitatus ejus, & sic deinceps, cum Affi-*
xis præcedentis Temporis.

INFINITIVUS.

פְּקוּדָא *Visitare.*

eos

פְּקוּדֵם

eum

פְּקִידוֹ

פְּקִידָהוּ

פְּקִידָנוּ

} 3. pers.

eas

פְּקִידוֹ

eam

פְּקִידָהּ

פְּקִידָנָהּ

vos m.

פְּקִידְכֶם

te m.

פְּקִידְךָ

פְּקִידְךָ

vos f.

פְּקִידְכֶן

te f.

פְּקִידְךָ

nos

פְּקִידְכֶן

me

פְּקִידִי

פְּקִידָנִי

In hac forma terminatio Cholem corripitur in
Kametzchatuph, & transfertur ad primam radi-
calem, & ejus Scheva ad secundam.

Si secunda sit gutturalis, tum pro Scheva poni-
tur Chatephkametz: ut, בְּחַרִי *Eligere me*, Ezech.
20.v.5. כְּאַהֲבָם *Secundum amare ipsorum*, Hof. 9.10.
Forma פְּקִידָהּ, פְּקִידְכֶם est à פְּקוּדָא, Cholem in ka-

metzchatuph correpto, & ad primã translato. Sic differt forma hæc Infiniti à Nominibus formæ כבוד, quæ Cholem retinent: ut, כבוד.

Junguntur etiam Affixa formæ paragogicæ Infiniti, & tunc ה mutatur in ת, ut in Nominibus foemininis: ut, בקרבתם *Accedentibus ipsis*, Exod. 40.32. ex forma קרבה.

In altera forma Infiniti, פקד, Pathach transit in Scheva, propter quod convertitur antecedens Scheva in Chirek: ut, על בקעם *Propter diffindere ipsos*, Amos 1.13. Si adsit gutturalis, tum pro Chirek est Pathach, vel Sægol: ut, לפעמו *Agitare ipsum*, Judic. 13.25.

In Niphal mutatur Tzere in Scheva: ut, בהנבאו *in prophetando ipsum*, Zach. 13.3.

In Pihel transit Tzere in Scheva: ut, על צדקו *Propter justificare ipsum*, Job. 32.2.

In Hiphil semper junguntur Affixa formæ cum Chirek: ut, הקריבו.

Defectiva primâ נ, mutant duplex Sægol, ut Nomina istius formæ: ut, עד גשתו *Ad accedere ipsū*, Gen. 33.3. א' תת est תתי.

Defectiva secundâ mutant Cholem in Kibbutz seq. Dagesch: ut, עד תמי *Usq; ad consumere me*, &c. In Hiphil mutatur Tzere prius in Chatephpathach, ultimum in Chirek, seq. Dagesch. וזה החלם *Et hoc est incipere eorum*, Genes. 11. v. 6, ex forma החל. Pathach autem sub ה est loco Chatephpathach, propter sequentem gutturalem.

Quiesc. primâ ' , se habent ut Defectiva primâ. Quiescen-

Quiescentia tertiâ \aleph mutatur ut perfecta: בקרא'
In clamando me, Psal. 4.2. ex forma קרוא.

Quiescentia tertiâ ה, ad terminationem ו
 Affixa recipiunt, non ad alteram: ut, בבנותכם *In*
exstruendo vos, Jesa. 22.16.

IMPERATIVUS.

פקוד *Visita tu vir.*

Servatur forma Infiniti. Affixum ם hîc habet
 ante se Tzere: ut, כתבם *Scribe ea*, Prov. 3.3.

Altera forma פקד, mutat Pathach in Kametz:
 ut, שמעני *Audi me*, Gen. 23.11.

In Pibel שמחני *Latifica me*, Psalm. 90. v. 15. ex
 שמח.

Defectiva primâ נ, תנם *Da eos*, Nehem. 4.4.
 ex תן.

Defectiva secundâ, חנני *Gratiam fac mihi*, ex
 חן: vel, חקה *Exara ipsam*, Jesa. 30.8. à חק.

Quiescentia primâ ' ex terminatione Pathach,
 דעהו *Cognosce eum*, Prov. 3. v. 6. Pathach in Kametz
 producto, ut antè.

Quiescentia secundâ ex Hiphil, הקימיני *Suscita*
me, Psal. 41.11.

Quiesc. tertiâ ה, נחני *Deduc me*, Psal. 5.9.

פקודי פקודו

Nihil hîc mutatur.

פקודנה *Visitare vos fam.*

Exempla non occurrunt. Si affixa jungenda
 sint, jungentur ad formam פקודו. Sic etiam fit in
 hac voce Futuri.

FUTURUM.

אֶפְקֹד תִּפְקֹד יִפְקֹד נִפְקֹד

Eodem modo hisce omnibus Affixa junguntur, omisiss Affixis similium personarum. Exemplum sit tertia persona.

eos	יִפְקֹדֶם	eum	<table border="0"> <tr><td>יִפְקֹדוּ</td></tr> <tr><td>יִפְקֹדְהוּ</td></tr> <tr><td>יִפְקֹדְנוּ</td></tr> </table>	יִפְקֹדוּ	יִפְקֹדְהוּ	יִפְקֹדְנוּ	} 3. perf.
יִפְקֹדוּ							
יִפְקֹדְהוּ							
יִפְקֹדְנוּ							
eas	יִפְקֹדְהוּ	eam	<table border="0"> <tr><td>יִפְקֹדְהָ</td></tr> <tr><td>יִפְקֹדְהָ</td></tr> <tr><td>יִפְקֹדְנָהּ</td></tr> </table>	יִפְקֹדְהָ	יִפְקֹדְהָ	יִפְקֹדְנָהּ	} 3. perf.
יִפְקֹדְהָ							
יִפְקֹדְהָ							
יִפְקֹדְנָהּ							
vos m.	יִפְקֹדְכֶם	te m.	יִפְקֹדְךָ	} 2. perf.			
vos f.	יִפְקֹדְכֶן	te f.	יִפְקֹדְךָ				
nos	יִפְקֹדְנוּ	me	יִפְקֹדְנִי	1. perf.			

Cholem ante ה , כָּם , כֶּן mutatur in Kametzchatuph, aliâs in Scheva.

Terminatio Pathach se habet ut in Imperativo.

In *Pihel* Tzere corripitur in Scheva, & ante ה , כָּם , כֶּן in Sægol: ut, תִּחַבְּקֵנִי *Amplexabitur me*, Cantic.2.6. יִזְמֹרְךָ *Psallet tibi*, Psal.30.13.

Rarò est נִי pro נִי.

Quandoq; נ per epenthesin Affixo הוּ præmittitur, יְבָרְכֵנָהּ *Benedicet ei*, Psal.72.15.

Defectiva secundâ, יִסְבְּנוּ *Circumdabit eum*, Jerem.52.v.21. à יִסֹּב . *Pihel* תִּסְבְּבֵנִי *Circumdabis me*, Psal.32.7. Hiphil, יִסְבְּנִי *Circumduxit me*, Ezech.47.v.2, à יִסֹּב .

Quiescen-

Quiſcentia ſecundâ, תְּצוּדֵנִי Venaris me, Job. 10.
verſ. 16.

Quiſcentia tertiâ, א, יִמְצְאֶהָ. Inveniet eam, Ge-
neſ. 16. 7.

Quiſcentia tertiâ, ה, תִּרְאֶהוּ Vidit illum, Exod.
2. v. 6. abjicitur ſcilicet ה cum præcedenti vocali,
ut aliâs.

תִּפְקְרִי, תִּפְקְדוּ יִפְקְדוּ

Nihil hîc mutatur, ut in Imperativo.

תִּפְקֹדְנָה

Cû Affixis pro hac uſurpatur תִּפְקְדוּ: ut, תִּחְשְׁבֵנִי
Reputant me, Job. 19. 15, quod ibi eſt fœmininum;
תּוֹכַחְךָ Corripiant te, Jerem. 2. 19, quod ſimiliter fœ-
mininum.

Denique quomodo Paragoge & Apocopa voces
quaſdam Verborum mutet, id ſuis locis paſſim
oſtendimus in conjugationibus Verborum.

III. DE PARTICULLIS SIVE voce indeclinabili.

ADVERBIA pauca aſſumunt Affixa, unde ipſo-
rum quoque forma abſoluta mutatur.

כִּמוֹ. Huic formæ junguntur Affixa conſtructa:
ut, כִּמוֹכֶם Sicut vos, כִּמוֹהֶם Sicut illi. At cum aliis
Affixis כ habet Kametz: ut, כִּמוֹנִי Sicut ego, כִּמוֹנוּ
Sicut nos.

אֵיךָ literam ה cum præcedente vocali
abjiciunt: ut, אֵיךָ Ubi eſt ille? אֵינָהּ Ubi eſt tu? אֵינָם
Ubi ſunt illi? הֵנּוּ vel הֵנָּה Ecce eum, הֵנָּה Ecce te.

אֵין & עוֹד non mutantur.

PRÆ-

PRÆPOSITIONES. Harum quædam assumunt ante Affixa, sub forma nominum pluralium: אֶל Ad, אֵלַי Ad me, אֵלַיךָ Ad te: At cum Affixis constructis, habet quasi formam constructam, אֵלֵיהֶם Ad eos, &c.

אַחֲרַי, unde אַחֲרַי Post me, אַחֲרֶיךָ Post te, &c.

לְפָנַי Præpositio est orta ex Nomine פָּנִים, quod constructè dicitur פָּנַי, & inde præposito לְ, לְפָנַי, Ad conspectum, id est, Coram, Ante. Forma constructa cum Affixis constructis tantum usurpatur: ut, לְפָנֶיכֶם &c. Aliàs semper juxta formam Nominis, לְפָנַי Coram me, לְפָנֶיךָ Coram te, לְפָנֵינוּ Coram nobis, &c.

עַד, עָלַי eandem formam sequuntur: עַד usq; ad me, עָלַי Adversus me: עָלֶיךָ, & sic deinceps. At cum Affixis constructis, עָלֵיכֶם, &c.

תַּחְתָּי, תַּחְתֶּיךָ Sub me, תַּחְתֶּיךָ Sub vel pro te, תַּחְתֵּיהֶם Pro eo, תַּחְתֵּיהֶם Pro eis, &c.

אֵצְלוֹ, אֵצְלוֹ Apud eum, &c.

אִתִּי, אִתְּךָ Mecum, אִתְּךָ Tecum, אִתּוֹ Cum eo, &c.

בְּלִתי abjicit posterius, unde tantum reperiuntur, בְּלִתי Præter me, בְּלִתְךָ Præter te.

בְּעָדַי, בְּעָדֶיךָ Circum me, בְּעָדֶיךָ Pro te, בְּעָדֶיךָ Circa te, בְּעָדוֹ Pro eo, בְּעָדְכֶם Pro vobis, בְּעָדֵיהֶם Pro eis.

לְמַעַנִי, לְמַעַנְךָ Propter me, לְמַעַנְךָ Propter te, &c.

מִמֶּנּוּ, מִמֶּךָ, מִמֶּנִּי, מִמֶּנִּיךָ A' me, מִמֶּךָ A' te, מִמֶּנּוּ Ab eo, מִמֶּנְהֶם, מִמֶּנְהוּ Ab illo, & מִמֶּנְהוּ pro quo etiã legitur, מִמֶּנּוּ A' nobis, מִמֶּנּוּ A' vobis, מִמֶּכֶם, Ab eis.

מִמֶּנּוּ Coram me, מִמֶּנּוּ Coram te.

עִמִּי, עִמָּךְ

עִם, עִמִּי *Mecum*, עִמָּךְ *Tecum*, &c.

Inseparabiles tres בכל ante Nomina, sæpissimè articulum ה extrudunt, ac suscipiunt ejus vocalem: ut, כְּהַמוֹץ *Sicut gluma*, pro כְּמוֹץ:

VARIATIO PUNCTORUM

Vocalium propter Accentus.

Tripliciter id potissimùm fit: 1. Quando legitimus accentus à voce auferitur: 2. Quando à proprio locò transponitur: 3. Quando pausa syllabam occupat.

De primo & secundo, vide cap. 5.

3. Pausæ majores Athnach & Silluk, communiter producunt Pathach & Sægol in Kametz:

Pathach in qualibet voce: ut, שָׁמַיִם *Cælum*, Genes. 1. 8: אָמַר *Dixit*, Genes. 21. 1, & sic cum Silluk, pro אָמַר, שָׁמַיִם.

Sægol non quodvis, sed penultimum in vocibus cum gemino Sægol: ut, בְּרִשְׁתָּא *Benignitas*: תְּפִאָרָתְךָ *Decus*. Excipiuntur tamen utrinque non pauca, quæ à Masorethis observata sunt.

Takephkaton quandoque etiam hoc facit: ut, אָחַז *Corripiet*, Exod. 15. 14, pro אָחַז. Rarissimè pausæ minores id agunt.

Pausa ex ultima ad penultimam rejecta, convertit ibi Scheva ante affixum ה in Sægol: ut, דְּבַרְךָ *Verbum tuum*. Sic etiam Scheva in Nominibus formæ פִּרְיָ: ut, עַל־הַלְחִי *Super maxillam*, 1. Reg. 22. 24. quod aliàs scribitur לְחִי.

Dicitur

APPENDIX DE MUTAT. PUNCT. 110

Dicitur etiam לְּ pro לֵל: Sic אֶתְּ, מֶפֶּךְ quando pausa à litera ך ad præcedentem rejicitur.

In verbis pluralibus in ך, item in fœmininis singularibus in ך vel ך finitis, si pausa ad penultimam rejicitur, tunc pro Scheva redit illic ea vocalis, quam vox masculina aut singularis in eo Tempore habuit, quæ si fuerit Pathach, tum produci-
tur illud in Kametz. Hinc ex פֶּקְדוּ fit פֶּקְדוּ à פֶּקֶד׃
Sic נִבְרָא à נִבְרָא׃: item יִכּוּל à יִכּוּל׃. In Imperativo,
שִׁמְעוּ à שִׁמְעוּ׃: עֲמֹדוּ ab עֲמֹד׃. In Futur. תִּפְקֹדוּ à תִּפְקֹד׃,
& ita deinceps per omnes conjugationes.

Pausa etiam facit, ut ך copula ante monosyllaba & penacuta, notetur cum Kametz,
cùm aliàs posceret Scheva: ut,

וְקָמַתְּ, וְקָמַתְּ &c.

F I N I S.

TEXTUS BIBLICI.

Quandoquidem libros Biblicos Hebræos non semper ad manum habent, aut habere possunt tyrones, commodum visum fuit, materiam hîc quoque suppeditare, in qua legendo & interpretando se exercent, atque præcepta simul ad usum utcunque accommodare discant, donec exercitatiunculis hisce præculti, Thesaurum nostrum Grammaticum tractare, & utiliter pervolvere possint.

Promissio.

*Promissiones de Messia sive de Christo: De
semine mulieris benedicto, quod est*

CHRISTUS, *Genes. 3.*

vers. 14. 15.

14 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶל-הַנָּחָשׁ כִּי-עָשִׂיתָ
זָאת אֲרוּר אַתָּה מִכָּל-הַבְּהֵמָה וּמִכָּל-חַיַּת הַשָּׂדֶה
עַל-בִּגְדֶיךָ תֵּלֵךְ וְעָפָר תֹּאכַל כָּל-יְמֵי חַיֶּיךָ
15 וְאִיְבָהּ אֲשִׁירָת בִּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זְרַעָהּ
וּבֵין זְרַעָהּ הוּא יִשׁוּפֶךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תִּשׁוּפָנּוּ עֵקֶב:

VERSIO LATINA.

14 Tum-dixit DOMINUS Deus ad serpen-
tem: Cùm feceris istud, maledictus sis tu præ-
omni jumento & præ-omni bestiâ agri: super
ventrem-tuum ito & pulverem comedito omni-
bus diebus vitæ-tuæ:

15 Præterea-inimicitiam ponam inter te, &
inter mulierem-hanc; interque semen-tuum &
inter semen ejus: illud conteret tibi caput, tu-au-
tem conteres-ipsi calcaneum.

Jacobi patriarchæ, De SCHILO, id est, Christo ex
tribu Jehuda orituro, Gen. 49. v. 8. 9. 10.

8 יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ אֶחָיִךְ יִרְדָּה בְּעַרְףְּ אִיְבֶיךָ
וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְךָ בְּנֵי אִבֶּיךָ:

9 בְּוֹד אֲרִיָּה יְהוּדָה מִטָּרְף בְּנֵי עֲלִיָּה כִרְעוּ רִבְזָה
כְּאֲרִיָּה וּכְלָבִיָּה מִן יְקִימָנוּ:

10 לֹא

10 לא יסור שבט מיהודה ומחקק מבין רגליו עד
כי יבא שילה ולו יקדת עמים:

Jehuda tu, celebrabunt-te fratres tui, manus-
tua (erit) in-cervice inimicorum-tuorum: incur-
vabunt se coram-te filii patris tui: Catule leonis
Jehuda, à præda fili- mi ascendisti: (ubi) in crura-
se-demiserit, (&) procubuerit tanquam-leo, & si-
cut-immanis-leo, quis-excitet-illum? Non rece-
det sceptrum à-Jehuda, & legislator è-medio pe-
dum-ejus, usquedum venturus-erit SCHILO, i.e.
filius-ejus, & ei (erit) obedientia populorum.

Mosis, De CHRISTO Propheta & Mediatore,
Deut. 18. vers. 15. & seqq.

15 נביא מקרבך מאחריך כמני יקים לך יהוה
אלהיך אליו תשמעון:

16 ככל אשר שאלת מעם יהוה אלהיך בחרב
ביום הקהל לאמר לא אסף לשמע את קול יהוה
אלהי וארת האש הגדלה הזאת לא אראה עוד
ולא אמורת:

17 ויאמר יהוה אלי היטיבו אשר דברו:

18 נביא אקים להם מקרב אחיהם כמוך ונתתי
דברי בפיו ודבר אליהם את כל אשר אצונו:

19 והוה האיש אשר לא ישמע אל דברי אשר
ידבר אנכי אדרש מעמו:

15 Prophetam è-medio-tui è fratribus tuis, si-
mitem-

milem-mei suscitabit tibi DOMINUS Deus-tuus,
ei auscultabitis:

16 Secundum-omnia quæ petiisti à Domino
Deo-tuo in-Choreb, in-die congregationis, di-
cendo: non pergam audire vocem Domini Dei
mei, & ignem maximum istum non videbo am-
plius, &-non moriar.

17 Et-dixit DOMINUS ad-me, benè-fecerunt,
quod locuti-sunt.

18 Prophetam suscitabo eis, è-medio fratrum-
ipforum, sicut-te, &-dabo verba-mea in os-ejus,
&-loquetur ad-eos omnia, quæ præcepero-ei.

19 Eritque vir-ille, qui non auscultaverit ad
verba-mea, quæ locuturus est in-nomine-meo,
ego reprobam ab-illo.

*Jesajæ, de conceptione & nativitate Christi,
cap.7.verf.10.*

10 וַיֹּסֶף יְהוָה דְּבַר אֶל-אָחָז לֵאמֹר:
11 שְׂאֵל לְךָ אֹת מִעַם יְהוּדָה אֶל-הַיֵּד הַמַּעַק שְׂאֵלָה
אוֹ הַגְּבִיָּה לְמַעַלְלָהּ:
12 וַיֹּאמֶר אָחָז לֹא-אֶשְׂאֵל וְלֹא-אֶנְסֶה אֶת-יְהוָה:
13 וַיֹּאמֶר שָׁמְעוּ-נָא בֵּית דָּוִד הַמַּעַט מִכֶּם הֲלֹאֲתִי
אֲנִשִּׁים כִּי תֵלְאוּ גַם אֶת-אֱלֹהֵי:
14 לָכֵן יִתֵּן אֲדֹנָי הוּא לְכֶם אֹת הַנְּנִיָּה הָעֹלְמָה:
הָרָה וְיִלְדֶת בֵּן וְקָרָאת שְׁמוֹ עִמָּנוּ אֵל:

10 Et-perrexit DOMINUS eloqui ad Acha-
sum, dicendo:

H

11 Petè tibi signum à DOMINO DEO-tuo, profundato petendo, aut exalta sursum, *id est, è profundis pete, aut ex rebus altissimis.*

12 Et-dixit Achas; non petam neque tentabo DOMINUM.

13 Et dixit (*propheta:*) Audite nunc domus Davidis: An-parùm est-vobis fatigare homines, quòd fatigatis etiam Deum-meum?

14 Ergo dabit Dominus ipse vobis signum: Ecce virgo concipiet &-pariet filium, &-vocabit nomen ejus, Immanuelem.

*Ejusdem, de persona & officio Christi,
cap. 9. v. 6.*

6 בִּי-יֵלֵד יֵלֵד לָנוּ בֶן נָתַן לָנוּ וְתָהִי הַמְּשָׁרָה עַל-
שִׁכְמוֹ וְיִקְרָא שְׁמוֹ פְּלֵאָה יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר אֲבִי-עַד
שֵׁר-שָׁלוֹם!

7 לְסֹרְבָה הַמְּשָׁרָה וְלִשְׁלוֹם אֵין קֵץ עַל-כִּפְאֵי
דָוִד וְעַל-מַמְלַכְתּוֹ לְהַכִּין אֶתְהָ וּלְסַעֲדָהּ בְּמִשְׁפָּט
וּבְצַדִּיקָה מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם קִנְיַת יְהוָה צְבָאוֹת
תַּעֲשֶׂה-זֹאת!

6 Nam puer natus-est nobis, filius datus-est nobis, eritq; principatus super humerum-ejus, &-vocabit (*id est vocabitur*) nomen ejus admirabilis, Consiliarius, Deus fortis, Potens, Pater-æternitatis, Princeps pacis.

7 Amplitudini illius-principatus, & paci nullus (*erit*) finis, super solio Davidis &-super re-
gno-

gno-ejus, stabiliendo illud &-fulciendo-illud ju-
re &-justitiâ , à-nunc &-usque in seculum. Zelus
DOMINI exercituum faciet istud.

Ejusdem, de genere, & officio Christi regio,
cap. II. vers. I.

1 ויצא חֶטֶר מִבֹּזַע יִשְׂרָאֵל וְנֶצֶר מִשְׂרָשָׁיו יִפְרֹרֶה :
2 וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְהוָה רוּחַ חֵכְמָה וְבִינָה רוּחַ עֲצָה
וְגִבּוּרָה רוּחַ דָּעַת וְיִרְאַת יְהוָה :
3 וְהָרִיחוּ בִּירְאַת יְהוָה וְלֹא לִמְרֹאָה עֵינָיו יִשְׁפּוֹט
וְלֹא לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ יִזְכִּיחַ :
4 וְשֹׁפֵט בְּצֶדֶק דְּלִים וְהִזְכִּיחַ בְּמִישׁוֹר לְעֵנֵי אֶרֶץ
וְהִכָּה אֶרֶץ בְּשֹׁבֵט פִּי וּבְרוּחַ שְׁפָתָיו יִמִּית רָשָׁע :
5 וְהָיָה צֶדֶק אֲזוּר מִתְנָיו וְהֶאֱמוּנָה אֲזוּר חֲלָצָיו :

1 Et-prodibit virgula è-trunco-succiso Jischai,
&-furculus è-radicibus ejus efflorescet.

2 Et-quietet super-eo Spiritus DOMINI,
Spiritus sapientiæ &-intelligentiæ, Spiritus confi-
lii &-potentiæ , Spiritus scientiæ &-reverentiæ
DOMINI.

3 Et-odoratus ejus (erit) cum-reverentia DO-
MINI : &-non ad-aspectum oculorum-suo-
rum judicabit, neque ad-auditum aurium-suorum
corripiet.

4 Et judicabit in justitia tenues , &-corripiet
in-æquitate mansuetos terræ : &-percutiet ter-
ram virgâ oris-sui , & spiritu labiorum-suorum
interficiet impium.

5. Eritq; justitia, cingulum lumborum-ipsius,
&-fides cingulum renum-ipsius.

Jeremiae, *De Christo germine Davidis, & justitiâ
nostrâ, cap. 23. v. 5.*

5 הנה ימים באים נאם יהוה והקמתי לרוד צמח
צדיק ומלך מלך והשכיל ועשה משפט וצדקה בארץ:
6 בימיו תושע יהודה וישראל ישכן לבטח וזרה
שמו אשר יקראו יהוה צדקנו!

5 Ecce dies venturi sunt, dixit DOMINUS, &-
excitabo Davidi GERMEN justum, &-regnabit
rex, &-secundabitur, atque exercebit jus &-justi-
tiam in-terra.

6 In-diebus-ejus servabitur Jehuda, &-Israel
habitabit secure: atq; -hoc nomen-ejus (est) quo
vocabit-eum (quisq;) DOMINUS justitia-nostra.

Ezechielis, *De Christo Ecclesie pastore,*

cap. 34. 23.

23 והקמתי עליהם רעה אחד ורעה אתהן את
עבדי רוד הוא ירעה אתם והוא יהיה להן לרעה:
24 ואני יהוה אהיה להם לאלהים ועבדי רוד
נשיא בתוכם אני יהוה דברתי!

23 Et-suscitabo super-eos pastorem unum, &-
pascet eas (oves) nempe servum-meum Davidem:
ipse pascet eas, &-ipse erit eis Pastor.

24 Ego verò DOMINUS ero eis in-Deum, &-
servus meus David princeps in medio-eorum, ego
DOMINUS elocutus sum.

Danie-

Danielis, de tempore adventus Christi, & effectis
illius, cap. 9. v. 24.

24 שבעים שבועים נחתך על עמך ועל עיר
קדשך לכלא הפשע ולחתם הטאורת ולכפר עון
ולהביא צדק עלמים ולחתם הזון ונביא ולמשח
קדש קדשים:

25 ותדע ותשכל מן מצא דבר להשיב ולבנות
ירושלם עד משיח נביד שבועים שבעה ושבעים ששים
ושנים תשוב ונבנתה רחוב וחרוץ ובצוק העתים:

24 Septimanæ septuaginta decifæ-sunt super
populum-tuum, &-super civitatē sanctam-tuam,
ad-cohibendam defectionem, &-ad-obsignādum
peccata, &-ad-expiandum iniquitatem, &-ad-
adducēdum justitiam seculorum, &-ad-obsignan-
dum visionem &-prophetam, &-ad-ungendum
Sanctum sanctorum.

25 Ergo-cognoscito &-intelligito, ab-enun-
ciatione verbi ad-restituendum &-ædificandum
Jerusalem, usque-ad Christum principem (erunt)
septimanæ septem &-septimanæ sexaginta &-
duæ, &-rursus ædificabitur platea &-fossa, idque-
in-angustia temporum.

Micheæ, de solo natali Christi, cap. 5. 2.

2 ואתה בית לחם אפרתה צעיר להיות באלפי
יהודה ממך לי יצא להיות מושל בישראל ומוצאתיו
מקדם מימי עולם:

2 Tu-autem-Bethlehem Ephratae, minima ut-
 sis in-millibus Jehudae, ex-te mihi prodibit, ut-sit
 Dominator in-Israele, & exortus-ejus (*sunt*) ab-
 antiquo, à diebus seculi.

Haggæi, de gloria Messiae, cap. 2. 7.

7 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עוֹד אֶחָת מֵעַט הֵינִי
 וְאֲנִי מְרַעֵשׂ אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ וְאֶת-הַיָּם
 וְאֶת הַחֲרֻבִּים :

8 וְהִרְעַשְׁתִּי אֶת-כָּל-הַגּוֹיִם וּבָאוּ חֲמַדַּת כָּל-הַגּוֹיִם
 וּמִלֵּאתִי אֶת-הַבַּיִת הַזֶּה כְּכֹד אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת :

9 לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נָא יְהוָה צְבָאוֹת :

10 גְּדוֹל יִהְיֶה כְבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן מִן-
 הָרִאשׁוֹן אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וּבַמָּקוֹם הַזֶּה אֶתֵּן שְׁלוֹם
 נָא יְהוָה צְבָאוֹת :

7 Utique sic ait DOMINUS exercituum, ad-
 huc unum parum illud (*est*) &-ego commoturus-
 sum cœlum &-terram, &-siccum :

8 Et commovebo omnes gentes , &-veniet
 desiderium omnium-gentium , &-repleturus-
 sum domum hanc gloriâ , ait DOMINUS exer-
 cituum.

9 Meum (*est*) argentum , &-meum (*est*) au-
 rum, dicit DOMINUS exercituum.

10 Major futura est gloria domus hujus poste-
 rioris, quàm prioris, ait DOMINUS exercituum,
 & in-loco hoc disponam pacem, dicit DOMINUS
 exercituum.

Zachariae,

Zachariæ, de officio Christi regio & sacer-
dotali, cap. 6. 11.

11 ולקחת כסף וזהב ועשירי עטרות ושמת
בראש יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול :
12 ואמרת אליו לאמור כה אמר יהוה צבאות
לאמר הנה איש צמח שמו ומתחתיו יצמח ובנה את
היכל יהוה :
13 והוא יבנה את היכל יהוה והוא ישב הוד
וישב ומשל על כסאו והיה כהן על כסאו ועצת שלום
תהיה בין שניהם :

11 Et-accipies argentum &-aurum, faciesque
coronas ac-impones in-caput Jehosuaë filii Je-
hotzadak, Sacerdotis maximi.

12 Et-loqueris ad eum, dicendo; sic ait D.O-
MINUS exercituum, dicendo: Ecce virum GER-
MEN nomen-ejus (est) è-loco-suo germinabit, &-
ædificabit templum DOMINI.

13 Ipse ædificaturus est Templum DOMINI,
ipse portabit decorem, &-fessurus ac -dominatu-
rus in folio suo; eritque sacerdos super folio, &-
consilium pacis erit inter utrosque illos.

Ejusdem, De ingressa Christi in urbem Hiero-
solyman, cap. 9. v. 9. 10.

9 גילי מאד בת ציון הריעי ברת ירושלים הנה
מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ורכב על-
חמור ועל עיר בן אתנורת :

וְהִכַּרְתִּי רֶכֶב מֵאֶפְרַיִם וְסוֹס מִירוּשָׁלַם וְנִכְרַתְהָ ¹⁰
 קֶשֶׁת פְּלַחְמָה וְדָבָר שְׁלוֹם לַגּוֹיִם וּמִשְׁלוֹ מִיָּם
 עַד-יָם וּמִנְהַר עַד-אֶפְסַי אֶרֶץ :

9 Exulta valdè filia Tzijonis, clange filia Jeru-
 salem, ecce rex-tuus adveniet tibi, justus & salu-
 te-præditus ipse; pauper & equitans super asi-
 nam, & quidem super pullo nato asinabus.

10 Et-exscindã currus ex-Ephrajim, & equos
 ex-Jerusalem, & exscindetur arcus bellicus; &
 eloquetur pacem gentibus, & dominatus-ejus
 erit à-mari usque-ad mare, & à-flumine usque-ad
 fines terræ.

Malachiæ, de Christi adventu, & adventus
 ejus præcone, cap. 3. v. 1.

וְהִנְנִי שֹׁלְחַ מַלְאָכִי וּפְנֵה דֶרֶךְ לִפְנֵי וּפְתָאם יִבְנֶה
 אֶל-הַיְכָל הָאֵרוֹן אֲשֶׁר-אַתֶּם מְבַקְשִׁים וּמִלֶּאךְ
 הַבְּרִית אֲשֶׁר אַתֶּם חֹפְצִים הִנֵּה-בָא אָמַר יְהוָה
 צְבָאוֹת :

1 Ecce ego missurus-sum angelum-meum, &
 præparabit viam ante-me, & repentè veniet ad
 templū-suam Dominus-ille, quem vos quæritis,
 & angelus fœderis, quem vos petitis, ecce ventu-
 rus est, ait DOMINUS exercituum.

Ejusdem, de eodem præcone, cap. 4.
 vers. 5. 6.

וְהִנֵּה אֲנִי שֹׁלְחַ לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיאִם לִפְנֵי
 בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא :
 6 וְהַשֶּׁבַע

6 והשיב לב-אבות על-בנים ולב בנים על-
אבותם פן-אבוא והכיתי את-הארץ הרם :

5 Ecce ego missurus-sum vobis Eliam prophetam, antequam veniat dies DOMINI maximus & terribilis.

6 Et-convertet cor patrum ad filios, &-cor filiorum ad patres-ipsorum, ne veniam &-percussiam terram anathemate.

Jesajæ, de passione, morte, & exaltatione Christi,
cap. 53. v. 4. 5. & seqq.

4 אכן חלינו הוא נשמה ומכאבינו הוא סבלם
ואנחנו השבנוהו נבוע מכה אלהים ומענדה :

5 והוא מחולל מפשעינו מרבה מעונתינו מוסר
שלומנו עליו ובחברתו נרפא לנו :

6 כלנו כצאן תעינו איש לדרך פנינו ויהוה הפגיע
בו ארת עון כלנו :

7 נבש והוא נענה ולא יפתח פיו כשה לטבח יוכל
וכרהל לפני גזייה נאלמה ולא יפתח פיו :

8 מעצר וממשפט לקח ואת דורו מי ישוחח כי נגזר
מארץ חיים מפשע עמי נבע למו :

9 ויתן את דשעים קברו ואת-עשיר במתיו על
לא חמס עשה ולא מרמה בפיו :

10 ויהוה חפץ דכאו החלי אם תשים אשם נפשו
יראה זרע יאריך ימים וחפץ יהוה בידו יצלה :

11 מֵעֵמֶל נִפְשׁוּ יְרֵאָה וּשְׁבַע בְּדַעְתּוֹ יִצְדִּיק צְדִיק
 עֲבָדֵי לְרַבִּים וְעֹנֵתָם הוּא יִסְבֵּל :

12 לִכֵּן אֶחָלֵק לוֹ בְּרַבִּים וְאֶת-עֲצוּמִים יֶחֱלַק שְׁלָל
 תַּחַת אֲשֶׁר הֵעֲרָה לַמּוֹת נִפְשׁוֹ וְאֶת-פִּשְׁעֵים נִמְנָה
 וְהוּא חֲטָא רַבִּים נִשָּׂא וּלְפִשְׁעֵים יִפְגִּיעַ :

4 Veruntamen morbos-nostros ipse pertulit, & dolores-nostros bajulavit : nos-autem æstimavimus-eum plagâ-affectum, percussum à-Deo &-afflictum.

5 Nam ipse dolore affectus est propter-defectiones-nostras, attritus propter iniquitates nostras, castigatio pacis-nostre est super-eum, & vibice-ejus fit curatio nobis.

6 Omnes-nos ut-eyes erravimus, quisque ad-viam suam respeximus, &-DOMINUS fecit incur-rere in-eum iniquitatem omnium-nostrum.

7 Exigitur pœna, & ipse affligitur, neque aperit os-suam, ut-pecus ad-mactationem ducitur, &-velut-ovis coram tonforibus-suis obmutescit, neque aperit os-suam.

8 Ab-angustia & à-judicio tollitur : at generationē-ejus quis enarrabit? excinditur ex-terra viventium, ex-defectione populi-mei plaga est ipsi.

9 Et exposuit cum improbis sepulchrum-ejus, & cum divite mortem-ejus, eo quòd non fecit injuriam, neque fuit dolus in ore ipsius.

10 At DOMINUS volens convertere-ipsam, morbo-affecit eum, cum exposuerit-se in-reatum anima-

anima-ejus : Videbit-tamen semen, prolongabit dies, &-beneplacitum DOMINI per-manus-ejus prosperabitur.

11 Propter-laborem animæ-suæ videbit semen, & satiabitur : cognitione - sui justificabit justus servus-meus multos, &-iniquitates-ipsorum ipse portabit.

12 Idcirco partem dabo ipsi cum-multis, &-cum robustis partietur prædam, pro-eo - quòd profudit in-mortem animam-suam, &-cum peccatoribus numeratus est, &-ipse peccata multorum pertulit, &-pro-peccatoribus intercesit.

PSALMUS VI.

לְמִנְצָח בְּנִגְיֹנוֹת עַל-הַשְּׁמִינִיֹת מִזְמוֹר
לְדָוִד :

2 יְהוָה אֵל-בְּאִפְךָ תֹּכִיחֵנִי וְאֵל-בְּחַמְתְּךָ תִּסְרֵנִי :

3 חַנּוּנִי יְהוָה כִּי אִמְלֹל אֲנִי רַפְּאֵנִי יְהוָה כִּי נִבְהַלְוּ

עֲצָמָי :

4 וְנַפְשִׁי נִבְהַלְתָּ מְאֹד וְאַתָּה יְהוָה עַד-מָתַי :

5 שׁוּבָה יְהוָה חֲלִצָה נַפְשִׁי הוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן חֲסֹדְךָ :

6 כִּי אֵין בַּמּוֹת זְכָרְךָ בְּשֵׂאוֹל מִי יוֹדֵה לָךְ :

7 יִבְעָתִי בְּאַנְחָתִי אֲשַׁחֲרֶה בְּכָל-לַיְלָה מִשְׁתִּי

בְּדַמְעָתִי עַרְשִׁי אֲמַסֶּה :

8 עֲשֵׂה מִבְּעַם עֵינַי עֲתִמָּה בְּכָל-צוּרְרָי :

9 סוּרוּ מִפָּנָי כָּל-פְּעֹלֵי אָוֶן כִּי-שָׁמַע יְהוָה קוֹל בְּכִי :

10 שָׁמַע יְהוָה תְּחִנָּתִי יְהוָה תִּפְלֹתַי יִקַּח :

יִבְשׁוּ 11

יִבְשׁוּ וַיִּבְהֲלוּ מֵאֵד כָּל-אֹיְבֵי יִשְׁבּוּ יִבְשׁוּ רַבֵּעַ : 10

1 Præfecto-musico in-fidibus , ad octavam :
Psalmus Davidis.

2 DOMINE ne in-ira-tua reprehendas-me,
neque in-æstuante-ira-tua castiges-me.

3 Gratiam-fac-mihi DOMINE, quia languidus
sum : sana-me DOMINE , quia conturbata sunt
ossa-mea.

4 Et-anima-mea conturbata est valdè: tu-er-
go DOMINE quousque?

5 Revertere DOMINE , eripe animam-meam :
serva-me propter benignitatem-tuam.

6 Nam non est in-morte recordatio-tui : in-se-
pulchro quis celebrabit te?

7 Defessus sum in-gemitu meo , natare-facio
totam noctem lectum-meum : lachrymis-meis
spondam meam liquefacio.

8 Cõtabescit præ-indignatione oculus-meus :
confenescit propter-omnes hostes-meos.

9 Recedite à-me omnes operarii iniquitatis :
nam audit DOMINUS vocem fletus-mei,

10 Audit DOMINUS deprecationem-meam :
DOMINUS-orationem-meam suscipit.

11 Erubescant & conturbentur valdè omnes
inimici-mei : revertantur, erubescant momento.

PSALMUS IIX.

1 לְמִנְצָחַ עַל-הַבְּתִיחַ מִזְמוֹר לְדָוִד :

2 יְהוָה אֲדַנִּינוּ מֵה-אֲדִיר שִׁמְךָ בְּכָל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר

תִּנְהַ הַזֶּדֶק עַל-הַשָּׁמַיִם :

3 מִמִּי

3 מִפִּי עוֹלָלִים וְיוֹנְקִים יִסְדַּת עֵץ לְמַעַן צוֹרֵיךָ
לְהִשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקִּים:

4 כִּי אֶרְאֶה שְׁמִיךָ מַעֲשֵׂה אֲצַבְעוֹתֶיךָ יָרַח וְכוֹכָבִים
אֲשֶׁר כּוֹנְנֹתָהּ:

5 מַה אֲנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקֹדֵנוּ:

6 וְתִחַסְרֵהוּ מֵעַט מֵאֱלֹהִים וּכְבוֹד וְהַדָּר תַּעֲטֶרְהוּ:

7 תִּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ כֹּל שֶׁתָּה תַּחַת דְּגְלָיו:

8 צוֹנָה וְאַלְפִים כָּלָם וְגַם בַּהֲמוֹת שָׂרֵי:

9 צַפּוֹר שָׁמַיִם וְדַגֵּי הַיָּם עִבֵר אֲרָחוֹת יָמִים:

10 יְהוֹרֵה אֲדֹנֵינוּ מַה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאָרֶץ:

1 Præfeto-musico ad Gitthæa (*instrumenta*)
Psalmus Davidis.

2 ô DOMINE domine-noster, quàm magnificum est nomen-tuum in-tota terra: qui ponis decus-tuum supra cœlos.

3 Ab ore infantium & lactentium fundasti robur, propter hostes-tuos: ad cessare faciendum hostem &-ulciscentem.

4 Quum respicio cœlos-tuos, opus digitorum-tuorum: lunam &-stellas quas disposuisti,

5 Quid est mortalis, ut memor-sis ejus? aut filius hominis, ut visites-eum?

6 Fecisti-eum-minoré paulisper angelis: gloriâ &-decore coronasti-eum.

7 Dominari-fecisti-eum in-opera manuum-tuarum: omnia posuisti sub pedibus ejus.

8 Gre-

8 Greges &-armenta quotquot-funt: &-etiam bestias agrorum.

9 Aves cœlorum &-pisces maris : (*omne*) permeans femitas marium.

10 Ô DOMINE domine-noster, quàm magnificum est nomen-tuum in-universa terra!

PSALMUS XII.

1 לַמְנַצֵּחַ עַל הַשְּׁמַיִת מִזְמוֹר לְדָוִד :

2 הוֹשִׁיעֵנָה יְהוָה כִּי-גַמַּר חֲסִיד כִּי-פָסוּ אֱמוּנֹתָיִם

מִבְּנֵי אָדָם :

3 שׁוֹא יִדְבַר אִישׁ אֶת רַעְיוֹ שִׁפְרֵת חֲלָקוֹת בְּלִב

וּלִב יִדְבַר :

4 יִבְרַת יְהוָה כָּל-שִׁפְתָי חֲלָקוֹת לְשׁוֹן מִדְּבָרֵת

גְּדוֹלוֹת :

5 אֲשֶׁר אָמְרוּ לְלִשְׁוֹנֵנוּ נִגְבִּיר שִׁפְתֵינוּ אֲתָנוּ מִי

אֲדוֹן לָנוּ :

6 מִשֶׁר עֲנִיִּים מֵאֲנַקַת אֲבִיוֹתָיִם עֲתָה אֲקוּם יֹאמֵר

יְהוָה אֲשִׁית בִּישַׁע וּפִיח לּוֹ :

7 אֲמָרוֹת יְהוָה אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת כִּסֵּף צְרוּף בַּעֲלִיל

לְאָרֶץ מִזְקַק שִׁבְעֵתַיִם :

8 אַתָּה יְהוָה תִּשְׁמְרֵם תִּצְרְנוּ מִן-הַדָּוָר וְנֹו לְעוֹלָם :

9 סָבִיב רָשָׁעִים יִתְהַלְכוּן כָּרֶם זֵלוֹת לִבְנֵי אָדָם :

1 Magistro symphoniam, ad octavam, Psalmus Davidis.

2 Da-

2 Da-salutem Domine, nam defuit beneficus: nam defecerunt veraces ex-filiis hominum.

3 Vanum loquuntur alter cum altero, labio blanditiarum: corde &-corde (id est, *duplici corde*) loquuntur

4 Exscindet DOMINUS omnia labia blanda, linguam eloquentem grandia.

5 *Eos* qui dicunt: Linguam-nostram potenter-exercebimus, labia-nostra penes-nos *sunt*: quis est dominus-noster?

6 A' vastatione pauperum, ab-exclamatione egenorum jam exurgam, inquit DOMINUS: locabo in-salute *illum*, in quem sufflavit (*hostis.*)

7 Dicta DOMINI dicta pura *sunt*, (*ut*) argentum purgatum in-catino terræ, defæcatū septies.

8 Tu DOMINE servato-eos, custodito-quem-que à generatione ista in-seculum.

9 *Nam* circumquaque improbi obambulant, quum extollitur vilitas inter filios hominum.

PSALMUS XV.

1 מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוֹרָה מִי יִבְנוֹ בְּאֵהָלָךְ מִי יִשְׁכֵּן
בְּתֶרֶךְ קִדְשֶׁךָ:

2 הוֹלֵךְ תְּמִים וּפְעַל צְדָק וְדָבָר אֱמֶת בְּלִבּוֹ:

3 לֹא דָגַל עַל-לְשׁוֹנוֹ לֹא עָשָׂה לְרַעְיוֹנוֹ רָעָה וְחִרְפָּה

לֹא-נִשָּׂא עַל-קִרְבוֹ:

4 נְבוֹרָה בְּעֵינָיו נִמְאָס וְאֵת-יְהוֹרָה יִכְבֵּר

נִשְׁבַּע לְהִרְעוֹ וְלֹא יִמָּר:

5 כִּסְפוֹ

ז כִּסְפוֹ לֹא נָתַן בְּנֶשֶׁךְ וְשָׁחַד עַל-נֶקִי לֹא לָקַח
עָשָׂה אֱלֹהִים לֹא יִמַּט לְעוֹלָם :

1 Psalmus Davidis, DOMINE quis cōmoraturus est in-tentorio-tuo? quis habitaturus in-monte sancto-tuo?

2 Ambulans integrè &-exercens justitiam, ac loquens veritatem ex-animo-suo.

3 Qui non obtrectat linguâ-suâ, nō afficit proximum - suum malo: & opprobrium non infert in propinquum-suum:

4 In-cujus oculis contemnitur improbus, reverentes autem DOMINI honorat: qui jurat ad damnum suum, nec mutat illud.

5 Qui pecuniam-suam non exponit fœnori, &-munus contra innocentem non accipit: qui facit ista, non dimovebitur in-seculum.

PSALMUS XXIII.

1 מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה רֵעִי לֹא אֶחָסֵר :

2 בְּנֵאוֹת דָּשָׁא יִרְבִּיצֵנִי עַל-מֵי מְנוּחֹת יִנְהַלְנִי :

3 נַפְשִׁי יִשׁוּבֵב יִנְחֵנִי בְּמַעְגְלֵי צְדָק לְמַעַן שְׁמוֹ :

4 גַּם כִּי-אֵלֶךְ בְּגֵיא צַלְמוֹת לֹא אִירָא רַע כִּי-אַתָּה

עֲמַדִּי שְׁבֵטְךָ וּמִשְׁעֲנֵתְךָ הֵמָּה יִנְחֵמְנִי :

5 תִּעְרֹךְ לְפָנָי שְׁלַחַן נֶגֶד צָרְרֵי דַשְׁנֵרֶת בְּשִׁמְן

רֵאשֵׁי כֹוֶסֵי רוּיָה :

6 אֵךְ טוֹב וְחָסֵד יִרְפּוּנִי כָּל יְמֵי חַיִּי וְשִׁבְתִּי בְּבַיִת-

יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים :

1 Pfal-

1 Psalmus Davidis. DOMINUS pastor meus est, non-potero egere.

2 In-caulis herbidis facit-recubare-me, secundum aquas lenes deducit-me.

3 Animam-meam quietam efficit, ducit-me per orbitas justitiæ propter nomen-suam.

4 Etiam si ambularem per-vallem umbræ-lethalis, non timerem malū, quia tu mecum es: virga-tua &-pedum-tuum, ipsa consolantur-me.

5 Instruis coram-me mensam è regione hostiū meorum: perungis unguento caput meum, poculum-meum est exuberans.

6 Tantummodò bonitas &-benignitas prosequuntur-me omnibus diebus vitæ-meæ: &-quietus-ero in-domo DOMINI, in-longinqua usque tempora.

PSALMUS XXXII.

- 1 לְדוֹד מִשְׁכִּיל אֲשֶׁר נִשְׁוִי פֶשַׁע בְּסוּי חַטָּאתִי:
 2 אֲשֶׁר-אָדָם לֹא יִחְשׁוֹב יִהְיֶה לוֹ עֵוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רָמִיהַ:
 3 כִּי הִחַר־שִׁתִּי בְּלוֹ עֲצָמֵי בְּשֹׁאֲגַתִּי כָּל-הַיּוֹם:
 4 כִּי יוֹמָם וּלְיַלְדָּה תִּכְבֵּד עָלַי יָדְךָ נִהַפְּךָ לִשְׂדֵי בְּחִרְבוֹנֵי קִיץ סִלְהַ:
 5 חַטָּאתִי אֹדִיעֶךָ וְעֹנֵי לֹא-בִפְתִי אִמַּרְתִּי אֹדְרָה עָלַי פֶּשַׁע לִיהוָה וְאַתָּה נִשְׂאָת עוֹן חַטָּאתִי סִלְהַ:
 6 עַל-זָאֵר וְתַפְלֵל כָּל-חַסִּיד אֵלֶיךָ לַעֲרֹת מִצָּא רַק לִשְׁטָף מִיָּם רַבִּים אֵלָיו לֹא יִגִּיעוּ:

7 אֶתֶרָה סֵתֶר לִי מִצָּר תִּצְרֵנִי רַנֵּי פִלֵּט תִּסּוּבְּנִי
סֵלָה:

8 אֲשַׁכִּילֶךָ וְאוֹרֶךָ בְּרֶדְךָ זֶו תִּלְךָ אִיעֲצָה עֲלֶיךָ עֵינָי:

9 אֵל תִּהְיֶה כְּסוּס בְּפֶרֶד אֲיִן הָבִין בְּמַתְגַּ וְרֶסֶן
עֲדִינוּ לְכֹלֹם בַּל קָרוֹב אֵלֶיךָ:

10 רַבִּים מִכְּאֲבִים לְרָשָׁע וְהַבּוֹטָח בַּיהוָה חֶסֶד
יִסּוּבְּנֵו:

11 שִׁמְחוּ בַּיהוָה וְגִילוּ צְדִיקִים וְהִרְנִינוּ כָּל
יִשְׂרָאֵל:

1 Davidis *carmen* didascalicum. Beatus *cujus* sublata-est defectio, *cujus* tectum-est peccatum.

2 Beatus homo, cui non imputat DOMINUS iniquitatem, & in-cujus-spiritu non est dolus.

3 Quum silerem, inveterascebāt ossa mea: *etiam* in-rugitu-meo, toto die.

4 Nam interdiu & noctu gravis-erat super-me manus tua, convertebatur humor-meus in siccitates æstivas, Sela.

5 Peccatum-meum notum-faciam-tibi, & iniquitatem-meam non tegam: Confitebor defectio-nes-meas DOMINO, & tu sustulisti iniquitatem (id est, pœnam) peccati-mei, Sela.

6 Propter hoc oraturus est ad-te omnis pius, quo tempore *mala* obveniunt: & in-inundatione aquarum-multarum ad-eum non pertingent.

7 Tu latibulum es mihi, ab angustia custodies-me: cantionibus liberationis circūdabis-me, Sela.

7 Eru-

8 Erudiam te & docebo-te, quâ viâ ambulaturus sis, consulam tibi *nutu* oculi-mei.

9 Ne estote ut-equus, ut mulus sine intelligentia, cujus-os fræno & habenâ constringédum est, ne appropinquet ad te.

10 Multi *sunt* dolores improbo, qui-auté-confidit in DOMINO, benignitas circumdabit-eum.

11 Lætamini in-DOMINO & exultate iusti, & cantate omnes recti animo.

PSALMUS LXVII.

- 1 לְמִנְצָה בְּנִגְיֹנֹת מִזְמוֹר שִׁיר :
- 2 אֱלֹהִים יִחַנְנוּ וַיְבָרְכֵנוּ יְיָ אֵלֵינוּ סֵלָה :
- 3 לְדַעַת בְּאֶרֶץ דְּרָכָךְ בְּכָל גּוֹיִם יִשְׁעֶתְךָ :
- 4 יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּלִם :
- 5 יִשְׁמְחוּ וַיִּרְנְנוּ לְאֲמִים כִּי תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיֶּשֶׁר וְלְאֲמִים בְּאֶרֶץ תִּנְחָם סֵלָה :
- 6 יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּלִם :
- 7 אֶרֶץ נְתַנָּה יִבֹּלֶה וַיְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ :
- 8 וַיְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וַיִּרְאוּ אוֹתוֹ כָּל אֶפְסֵי אֶרֶץ :

1 Magistro symphonix fidium, Psalmus & canticum.

2 Deus gratiam-faciat-nobis &-benedicat nobis, lucere-faciat-vultum-suum erga-nos, Sela.

3 Ut-agnoscamus in terra viam-tuâ, in omnibus gentibus salutem-tuam.

4 Celebrant-te populi Deus, celebrent te populi omnes.

5 Lætentur & cantent nationes, quòd judicas populos rectè, & nationes in-terra deducis, Sela.

6 Celebrant-te populi, Deus, celebrant-te populi omnes.

7 Terra det proventum-suum, benedicat-nobis Deus, Deus noster.

8 Benedicat-nobis Deus, & revereantur-eum omnes fines terræ.

PSALMUS CX.

1 לְרוֹד מִזְמַר נֶאֱמַר יְהוָה לְאֲדָנִי שֶׁבַּ לְיַמִּינֵי עַד-
אֲשֵׁית אֵיבֵיךָ הַדָּם לְרַגְלֶיךָ :

2 מִטָּה עֵזְבֵךְ יִשְׁלַח יְהוָה מִצִּיּוֹן רָחֵם בְּקִרְבֵי אֵיבֵיךָ :

3 עֲמֵךְ נִדְבֹרֶת בְּיוֹם חֵילֶךָ בְּהַרְבֵּי קֹדֶשׁ מִרְחֹם
מִשְׁחַת לְךָ טַל יִלְרַתֶּךָ :

4 נִשְׁבַּע יְהוָה וְלֹא יִנְחָם אֶתְּךָ כִּתְּוֹן לְעוֹלָם עַל-
דְּבַרְתֵּי מַלְכֵי צָדֵק :

5 אֲדָנִי עַל יַמִּינֶךָ מִחֵץ בְּיוֹם אַפּוֹ מְלָכִים :

6 יָדִין בְּגוֹיִם מְלֹא גִּוְיוֹת מִחֵץ רֹאשׁ עַל-אֶרֶץ רַבָּה

7 מִנְחָל בְּדָרֶךְ יִשְׁתָּה עַל כֵּן יָרִים רֹאשׁ :

1 Davidis Psalmus. Dixit DOMINUS Domino meo; sede ad dexteram-meam, donec posuero inimicos-tuos scabellum pedum-tuorum.

2 Sceptra potentiaë-tuæ emittet DOMINUS ex-Tzijone, *dicens*: Dominare in-medio inimicorum tuorum.

3 Populus-tuus oblationes-voluntariæ erunt die

die copiarum-tuarum, in-decoris-locis sanctita-
tis, ex-utero auroræ tibi erit ros juventutis-tuæ.

4 Juravit DOMINUS & non pœnitebit eum
dicens: Tu es sacerdos in seculum secundum ordi-
nem Melchizedek.

5 Dominus ad-dexteram tuam, franget die
iræ suæ reges:

6 Judiciū-exercebit in-gentibus, replebit omnia
corporibus, franget caput in-regione ampla:

7 De-torrente in-via bibet, idcirco attollet
caput:

PSALMUS CXVII.

1 הַלְלוּ אֶת־יְהוָה כָּל־הַגּוֹיִם שְׂבַח־וְהוּ כָּל־הָאֲמִים:

2 כִּי גִבֹר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ וְאָמַרְתָּ יְהוָה לְעוֹלָם

הַלְלוּיָהּ:

1 Laudate DOMINUM omnes gentes, laudate-
eum omnes nationes.

2 Nam invaluit erga-nos benignitas-ejus, &-
veritas DOMINI manet in-seculum. Halleluja.

PSALMUS CXXI.

1 שִׁיר לְמַעְלוֹת אֲשֶׁר עֵינֵי אֵל־הַהָרִים מֵאֵין

יְבוּא עֲזָרֵי:

2 עֲזָרֵי מֵעַם יְהוָה עוֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

3 אֵל יִתֵּן לְמוֹט רַגְלֶךָ אֵל יִנּוּם שִׁמְרֶךָ:

4 הַנְּרָה לֹא יִנּוּם וְלֹא יִישָׁן שֹׁמֵר יִשְׂרָאֵל:

5 יְהוָה שֹׁמֵרְךָ יְהוָה צִלְּךָ עַל־יַד יְמִינֶךָ:

I 3

6 יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יִכְבֶּה וַיְרַח בַּלַּיְלָה׃
 7 יְהוָה יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע וְיִשְׁמַר אֶת נַפְשְׁךָ׃
 8 יְהוָה יִשְׁמַר צִאתְךָ וּבֹאֲךָ מִעַתָּה וְעַד עוֹלָם׃

1 Canticū graduum. Attollámne oculos meos ad montes istos? unde veniet auxilium meum?

2 Auxilium-meum est à DOMINO, qui fecit caelos &-terram.

3 Non permittet dimoveri pedem-tuum: non dormitabit custos-tuus

4 Ecce non dormitat neque dormit custos Israelis.

5 DOMINUS erit custos-tuus, DOMINUS umbra-tua, ad manum dexteram tuam.

6 Interdiu sol non percutiet-te, aut luna noctu.

7 DOMINUS servabit-te ab omni malo, conservabit animam-tuam.

8 DOMINUS custodiet egressum-tuum &-reditum-tuum, ab-hoc tempore usque-in seculum.

PSALMUS CXXX.

1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ יְהוָה׃
 2 אֲדֹנָי שְׁמַעֲרָה בְּקוֹלִי תִהְיֶינָה אַזְנוֹיךָ קְשִׁבוּרָה
 לְקוֹל תַּחֲנוּנָי׃

3 אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמַר יְהוָה אֲדֹנָי מִי יַעֲמֹד׃

4 כִּי עִמָּךְ הִסְלִיחָה לְמַעַן תִּוְרָא׃

5 קוֹיִתִּי יְהוָה קוֹתָה נַפְשִׁי וְלִדְבָרוֹ הוֹחֵלֵתִי׃

6 נַפְשִׁי לְאֲדֹנָי מִשְׁמָרִים לְבָקָר שְׁמָרִים לְבָקָר׃

7 יחל

7 יחל ישראל אל יהוה כי עם יהוה חסד ורחמים

עמו פדורת :

8 יהוה יפדה את ישראל מכל עונותיו :

1 Canticum graduum. Ex-profunditatibus
inclamavi-te DOMINE *dicens* :

2 Domine, ausculta voci-meæ: sint aures-tuæ
intentæ ad-vocem deprecationum-mearum.

3 Si iniquitates observaveris Jah, Domine quis
possit consistere?

4 Sed apud-te est condonatio, ut reverenter
colaris.

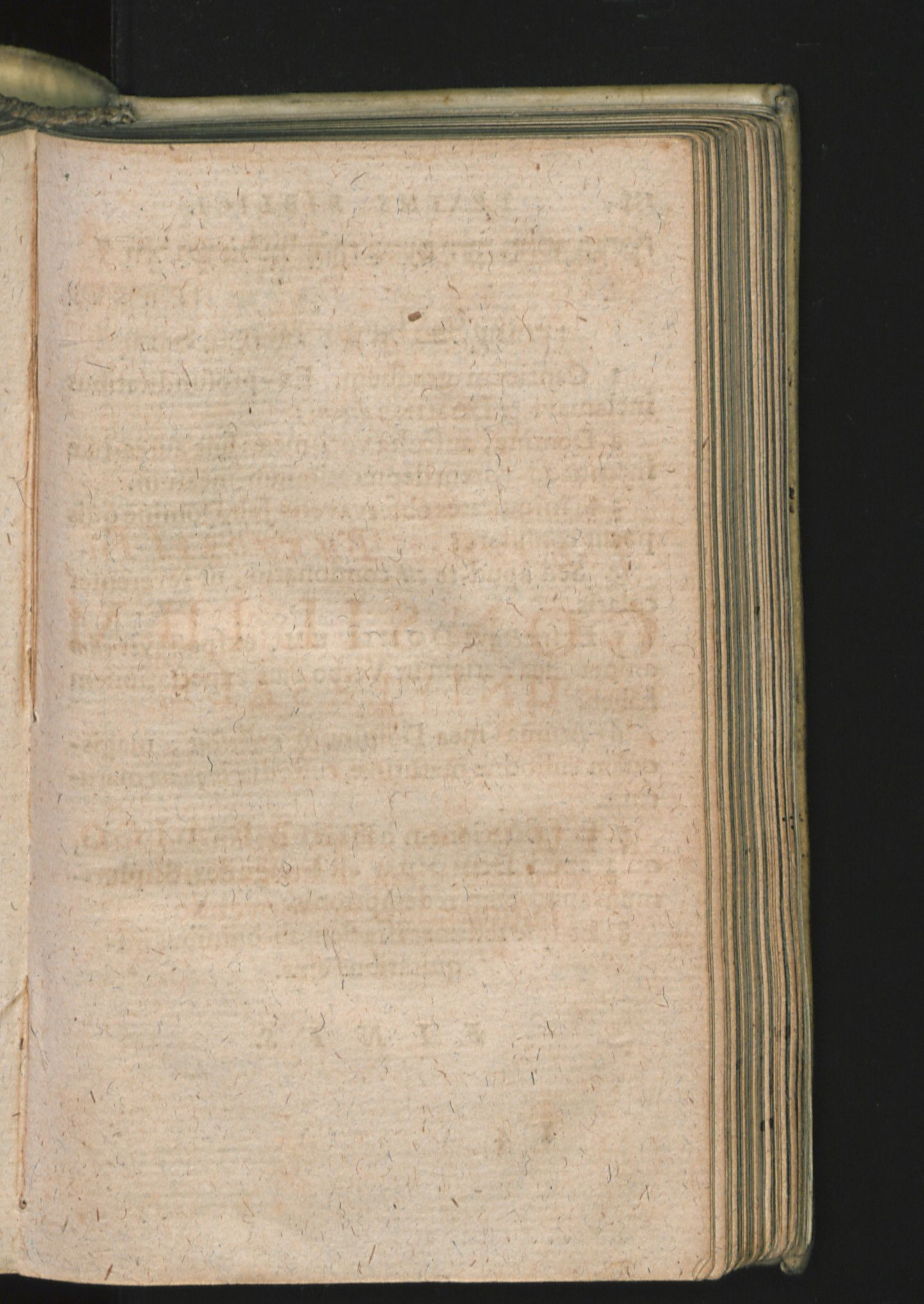
5 Exspectavi DOMINUM, exspectavit eum
anima-mea: etiam in Verbo ejus expectationem
habeo.

6 Anima-mea Dominum *expectat*, magis-
quàm custodiæ matutinæ, custodiæ *inquam* matu-
tinæ.

7 Expectationem habeat Israel in-DOMINO,
quia apud DOMINUM est benignitas, & pluri-
mum apud-eum redemptionis.

8 Et ipse redimet Israelem ab-omnibus ini-
quitatibus ejus.

F I N I S.

JOHANNIS BUXTORFI Fil.
CONSILIUM
UNIVERSALE,

De

STUDIO HEBRAICO
methodicè, compendiosè, & utiliter
instituyendo & promovendo.

LECTORI BENEVOLO S.

Viginti sunt anni, quando in usum Juventutis studiosae editus est hic Basileae Mercurius Quadrilinguis, Hebraicâ, Graecâ, Latinâ, & Germanicâ linguâ; pro qua in nonnullis exemplaribus substituta est Italica; quod pleraque tùm exemplaria in Italiam transmittenda essent, sumptus nimirum ad illam editionem suppeditante Magno Hetruriae Duce Ferdinando II. Et quia tùm Sententiarum illarum Versio Hebraica & Graeca de novo accessit, hæ verò linguae inter Italos minùs notæ sint & cultæ, consultum Amicis quibusdam visum fuit, ut Manuductio aliqua de Lingua Hebræa discenda, ejusque studio ritè instituendo, adjiciatur, quo alii ad illud acriùs incitentur & invitentur, alii juventur. Itaque cùm paulò antè in usum privatum magni cujusdam Viri tale Consilium conscripsissem, placuit illud recognoscere, & ad usum Mercurii accommodare. Nomen meum consultò tùm reticui & dissimulavi, ne id apud Italos fortassis & Mercurio, & Studio Hebraico, vel præjudicium crearet, vel invidiam conflaret. Id quia à multis benignè acceptum & probatum, alicubi etiam in Belgio seorsim sub alio nomine editum intellexi, haud abs re futurum arbitrati sunt nonnulli, si illud recensitum, Editioni huic Epitomæ Grammaticæ hac vice, veluti auctarium adjungerem; commodiorem existimantes hic illud habiturum locum, & majorem usum. Quorum nec consilium aspernari, nec vota frustrari debui. Faxit Deus, ut cedat ad suam gloriam, & majorem hujus Studii promotionem. Vale.

I.

AD facilem, & simul solidam linguæ Hebrææ addiscendi rationem; præcipuè requiritur, ut id Gradatim fiat & Ordine; ne quis vel omnia simul, vel postrema primùm aggredi præsumat. Paulatim enim oportet ad id quod summum est pervenire. Nec potest promovere ad majora, qui neglectis prioribus pergit ad posteriora.

II. Qui proinde perfectionem aliquam in Linguæ Hebrææ studio consequi, & ad culmen ejus pervenire cupit, is novisse debet, quinam hîc sint observandi Gradus, quâ ratione in singulis pes sit figendus, atq; ab uno ad alium conscendendum. Non enim agimus nunc de levi illo, & perfunctorio linguæ hujus studio, prout id hodiè vulgò à plerisque tractari solet, doctis pariter & indoctis, dum in Conjugationum & Declinationum, cæterarumque Grammaticæ partium mediocri cognitione, Radicum Biblicarum investigatione, & Communiorum vocabulorum intelligentia, A & Ω, prora & puppis ejus ponitur; sed de exacta & plenaria ejus notitiâ, quâ, & Biblia Sacra, & cæteros Hebræorum libros, quocunque stylo, quacunque Dialecto scriptos, quis legere, intel-

intelligere, atque ita in penitissima Gentis & Linguae adyta ac recessus penetrare, tum etiam genuino & puro stylo scribendo, eos imirari potest.

III. Hoc studium, ut late se ad universos Judaeorum libros, Hebraeâ pariter & Chaldaeâ linguâ scriptos, extendit: ita plures & distinctos habet gradus, quorum nullus sine damno praeteriri aut transiliri potest. Gradus autem constituo sequentes: I. est *Lingua Hebraea* pura & nativa, prout ea in Sacris Bibliis est comprehensa. II. *Lingua Chaldaea*, ut ea, purissime quidem in Danjelis & Esrae capitibus aliquibus, minus pure, differenter tamen, in Targumim sive Paraphrasibus Bibliorum Chaldaicis, continetur. III. *Stadium Rabbinicum* vulgare librorum sine punctis. IV. *Masora*, sive Critica Hebraeorum sacra. V. *Stadium Talmudicum librorum antiquiorum & secretiorum*, quales sunt *Talmud* utrumque, Babylonicum & Hierosolymitanum, *Medraschim* item sive Commentarii Allegorici & Cabalistici. Hi & quoad res, & quoad sermonis genus, omnium sunt difficilimi. VI. *Styli Hebraici exercitium*. De singulis his gradibus ordine pauca.

I.

DE LINGUÆ HEBRÆÆ
STUDIO.

I. **P**rimum gradum, atque ita fundamentum totius studii pono in cognitione linguae Hebraeae purae, tanquam matris caeterarum tum
Diale-

Dialectorum, tum etiam Linguarum omnium. Hujus specimen perfectissimum extat in Sacris Bibliis Hebraicis, iisque solis. Nam præter illa nullum alium antiquum Judæi habent librum, qui linguâ Hebræâ purâ sit conscriptus, vetustis ipsorum monumentis omnibus, injuriâ temporum, & gravitate persecutionum ac exiliorum, collapsis & deperditis.

II. Linguam Hebræam qui feliciter vult discere, Præceptore, si fieri possit, utatur vivo, qui & pronuntiandi rationem, & fundamenta atque compendia omnia, solidè eum docere possit; juxta illud vulgare Hebræorū, מפי סופרים ולא מפי ספרים, *Ex ore Scribarum, non autem ex ore librorum*, (discendum sc.) Prima initia faciendâ à legendi ratione, quæ petenda ex Grammatica. Et hîc iterum suadeo ut Grammaticâ quis utatur unâ, & Authore uno. Nihil enim magis noxium, quàm per varia præcepta, & plures Authores in re una discenda vagari, præsertim in ipsis initiis. Optimè in hunc sensum dixerunt veteres Hebræi, דלא גמירי מוזד, *Qui non discunt à Præceptore uno, in illorum manibus Lex non est stabilis*, h. e. illi nihil solidi addiscunt, nullam solidam eruditionem acquirunt. Hîc ergo Tyro hujus linguæ uti poterit *Epitome Grammaticâ Parentis mei*, à multis annis in Scholis receptâ; hæc enim primò est brevis, succincta, & captui discipulorum accommodata: *deinde*, quia, ubi ulterius progrediendum, ejusdem plenioris & perfectioris Thesauri uti cogetur,

getur,

getur, & aliis ejus Scriptis per universum hoc studium. Quantum autem laboris & tædii sit compendium, ubique eodem Authore, iisdem præceptis, eadem methodo uti posse, satis dici nequit.

III. Ad legendi itaque rationem acquirendam, Tyro in hoc studio ex dicta Epitome Grammatica memoriæ insculpet Literarum & Vocalium nomina, figuras & potestates, atque ut citius imprimantur, & firmius inhæreant, calamo singulas pingere & effingere poterit. Hinc ad vocales cum consonis jungendas, & syllabas componendas accedet. Apud Hebræos consona semper inchoat syllabam: Vocalis longa cum una littera, syllabam constituit: Vocalis brevis duas consonas conjungit. Inde statim ad lectionem tentandam perget. Ad hoc repetenda sunt quinque priora Grammaticæ capita.

IV. Exercitatio lectionis fiat conjunctim in formis Conjugationum in Grammatica, & in libro aliquo Biblico, veluti Psalterio, vel Genesi, quæ facilior. Primum tamen omnium tentamen velim esse in Conjugationibus; *primò*, quia ibi legendi modus est facilior, quàm eædem literæ & voces repetuntur, unâ duntaxat aut alterâ syllabâ immutatâ: 2. quia facilitatem statim sequitur aliquis profectus: 3. quia profectus iste amorem studii generat, & continuationem urget: 4. quia utilitatem aliquam simul affert, ad tanto minore cum labore Conjugationes ediscendas.

V. Exercitatio hæc lectionis, sive privatim fiat
à discen-

à discipulo solo, sive praesente praecceptore, fiat clara voce, non per meditationem aut confusam musitationem, ut convenienti pronuntiationi rectius assuescat, & linguam tantò expeditiorem ad peregrinam linguam proferendam reddat: *deinde* sit continuata, quotidie minimum per horam, nec dies ullus sine exercitio abeat: *tertiò*, fiat tamdiu, donec habitum aliquem lectionis adeptus fuerit, neque prius ulterius progrediatur. Tota haec exercitatio intra mensem, ad summum, perfici poterit.

VI. Promptitudine aliquà in Lectione adeptà, ulterius pergendum, Lectione continuanda, & cum ea conjugenda duorum, trium vel quatuor versuum Interpretatio, pro discipuli vel captu, vel diligentia; accedendum quoque nunc ad Conjugationes verborum memoriae mandandas.

VII. Quamprimum itaque Tyro ad interpretationem accesserit, simul quoque incipiet Paradigmata verborum memoriae mandare; quotidie unam ad minimum formam; initium faciendo à verbis perfectis. Has ubi tenuerit, statim praecceptor, ex lectis & expositis sententiis, Verba omnia perfecta seliget, atque ad paradigmata applicare docebit, quo ipso omnia accidentia, & ipsam radicem, discipulus uno momento perfectissime cognoscet. A verbis perfectis similis progressus fiet ad verba imperfecta, quotidie eas radices ex textu lecto excerpando & examinando, quarum formas & paradigmata discipulus memoriae

inoriæ jam commiserit. Notandum autem, in primo hoc cursu, Verba tantum nuda & simplicia esse considerata, non cum Affixis Pronominibus conjuncta.

VIII. Circulo conjugationum absoluto, & ostensâ nudorum verborum ad paradigmata applicandorum, & resolvendorum ratione, explicabit deinde præceptor quoque Pronominum cum Verbis rationem, Nominum item & Pronominum doctrinam tractabit, ostensâ primùm, juxta Præceptorum doctrinam, nudâ ipforum de numero in numerum declinatione, prout varietas formæ singularis id admittit. Si Pronomina adjuncta fuerint, ea separabit, & Nominis formâ absolutâ inventâ, Nomen flectetur per numerorum differentiam. Voces indeclinabiles, quia paucae sunt, nudo tantum indicio indigent.

IX. Hunc cursum ubi absolverit, & generalem linguæ cognitionem assecutus fuerit, suadeo, ut ad libros Biblicos legendos se accingat. Nam hic totius hujus studii est finis, ut Verbum Dei eâ linguâ exaratum intelligere, explicare & illustrare queamus. In his solis totius linguæ Hebrææ puritas, elegantia, & nitor conspicitur. Hi omnium rerum Hebraicarum, omnium statutorum, rituum, dogmatum, &c. principium sunt & fundamentum. Ad Biblici styli normam solam stylus, si quis in eo excellere cupit, formandus est & fingendus.

X. In libris Biblicis initium fieri poterit, ut communiter solet, à Psalterio. Hic verò jam plures

res difficultates & anomaliae, vocesque irregulares se offerent. Harum rationem cum aliquo modo perceperit, ad vocum quoque conjunctarum explicationem erit pergendum, Syntaxis examinanda, Hebraismi explicandi, Anomaliae quaelibet enucleandae, Accentuum distinguendum ratio, & quicquid ad absolutam Grammaticae tractationem facit, exquisitè tractandum.

XI. Ad haec autem pluribus & plenioribus jam opus est subsidiis & instrumentis. Requiritur Perfecta Grammatica, quae haec omnia perspicue & perfecte tradat: requiruntur Lexica commoda, in quibus Radices investigari, & significata vocum addisci possint. *Grammaticam* autem haecenus nullam vidi plenioris & perfectioris, quam *The-saurum Grammaticum* Patris mei b. m. In eo enim cum vocum singularum natura & proprietates, omnesque anomaliae speciales, exactissime & minutissime explicantur, tum Vocum conjunctarum ratio & elegantia ita accuratè & copiosè pertractatur, ut vix quicquam intactum relictum videatur, quod desiderari, vel discentem remorari posset. *Lexica* sunt varia; Commodissime tamen ab initio adhiberi poterunt ejusdem *Lexica*; & primò quidem *Manuale Hebraicum* in 12. in quo omnes Voces tam Primitivae quam Derivativae, quotquot in Sacris Bibliis extant, cum nudis illarum significationibus proponuntur: deinde *Lexicon Hebraicum* in 8. in quo Vocum significata insuper exemplis copiosè illustrantur, & plurima loca difficilia

ex Hebræorum Commentariis explicantur. Præter hæc alia quoque extant Lexica optima & utilissima, magisque proluxa & copiosa; veluti; *Arca Noæ, sive, Thesaurus Linguae Sanctæ, Marci Marini, apud Johannem Degram, An. 1593.* Plurima hic in eo adducit exempla, & magnum usum præstare poterit, si quis aliquid Hebraicè, oratione seu prosâ, seu ligatâ, velit scribere ad Sermonis Biblici imitationem. *Thesaurus item Linguae Sanctæ, Sanctis Pagnini, editus Lugduni in fol.* Lexicon hoc est utilissimum, quia in eo quamplurima Scripturæ loca adducuntur, ex Hebræorum Commentariis explicantur, Versiones veteres conferuntur, & ad textum Hebræum examinantur. Suum quoque in his usum habet *Lexicon Pentaglottum, Hebraicum, Chaldaicum, Syriacum, Talmudico-Rabbinicum, & Arabicum, Valentini Schindleri, edit. Hanoviæ, An. 1612.* nisi quod in Chaldaicis, Talmudicis & Rabbinicis, nimis sit mancum, mutilum, & imperfectum, quem defectum Lexicon nostrum majus supplere potest.

XII. Hæc studii Hebraici exercitatio tamdiu continuabitur, donec quis Sacra Biblia sine hæsitatione Grammaticè intelligere, & mediocriter, atque majori ex parte, interpretari possit. Nam ineffabile est, quantum in totius Linguae, & sequentium partium studio, adjumentum afferat, si quis bonus sit Grammaticus, & bonus textualis. Unde Judæi supra omnes eum efferunt, qui bonus est *Baal pasuk*, ut ipsi loquuntur, h. e. textualis &

Gram-

Grammaticus. Proinde, licet quis ad linguam Chaldaeam & Rabbinos accedat, nunquam tamen hoc studium deponendum & abjiciendum.

XIII. Ad textus Biblici literam rectè intelligendam, ad linguæ proprietates assequendas, versionum examen, utiliter quoque, cui studium hoc seridè cordi est; sibi commendata habebit; & familiaria reddet ea Christianorum scripta, quæ Sacri contextus sensum ex Originali linguâ accuratè eruunt, explicant & illustrent, qualia sunt *Johannis Drusii*, *Johannis Merceri*, *Johannis Cocceii*, *Simeonis de Muis Comment. in Psalmos*, & alia. Hi & locis dubiis passim magnam lucem inferent, & usu frequenti trita, ad similia in aliis quoque tentanda & præstanda, manu ducent, ac viam ostendent.

XIV. Nullam autem certam periodum huic studio assignamus & determinamus hac vice; id vel Præceptoris prudentiæ, vel Discipuli diligentia committentes. Ab hoc autem gradu, ubi quis sufficienter in eo confirmatus fuerit, proximum est, ut scandat ad secundum, Linguæ sc. Chaldaæ studium.

I I.

DE LINGUA CHALDÆA.

Linguæ Chaldaæ studium, Linguæ Hebrææ studioso idè quoque est necessarium: primò, quia Capita quædam in Danjele & Esra hac linguâ sunt exarata, quæ lectu & intellectu æquè sunt necessaria, atque cæteræ Bibliorum Sacrorum

partes: deinde, quia multi utilissimi atque aded antiquissimi & præstantissimi Hebræorum libri, eâ sunt scripti: tertio quia etiam vulgares & recentiores Rabbini subinde scriptis suis multa Chaldæa inferunt; unde ad illorum lectionem nemo feliciter unquam accedet, qui non Chaldææ quoque linguæ cognitione tinctus & imbutus fuerit.

II. Habet Lingua Chaldæa easdem Literarum & Vocalium figuras cum lingua Hebræa, eandem etiam legendi rationem ferè sequitur: unde hîc de ejus Exercitatione potissimum agendum.

III. Primum hujus linguæ tentamen fit in Dånjele & Esra, quia in his lingua pariter est facilissima & purissima; cum interpretatione & usu jungantur Præcepta Grammatica, eodem modo, & eadem methodo, ut in Lingua Hebræa, à Verbis incipiendo, & ad reliquas Orationis partes progrediendo. Præcepta hîc nec sunt tam multa, nec tam difficilia, ut in Lingua Hebræa, Anomalix pauciores, unde ipsa Lingua quoque facilior.

IV. Propter conformitatem autem suadeo, ut hîc quoque utaris *Grammaticâ Chaldaicâ & Syriacâ* Patris mei, quæ eandem habet methodum, eadem præcepta cum Grammatica Hebræa, unde longè facilius eam intelliges, ei que assuesces. Ad Danjelem & Esram legendum sufficiet ejusdem Lexicon Hebraicum & Chaldaicum in 8. cujus antea facta mentio. In his duobus libris omnia Vocabula explicata invenies, quæcunque in Danjele & Esra occurrunt. Modum exercendi docebit te tertius
liber

liber dictæ Grammaticæ, qui Praxin hujus linguæ ostendit, & exemplis illustrat.

V. A' lectione Danjelis & Esræ transitus fiet ad Targumim, sive Paraphrases Bibliorum Chaldaicas. Harum authores præcipui sunt Onkelos & Jonathan, quorum ille Quinque libros Mosis, hic Prophetas, transtulit: uterque paullò ante tempora Christi floruit. Hagiographorum authores sunt obscuriores, recentiores, & his quoque impuriore. In omnibus autem linguæ pristinus nitor multum à Danjelis & Esræ puritate deflexit. Unde pluribus quoque observationibus Grammaticis ad Paraphrastas legendos est necesse. Initium fiat ab Onkelo, tanquam facillimo, & qui præ cæteris omnibus Textus Hebræi literam præse sequitur. Post Onkelum sequatur Jonathan, Prophetarum Paraphrastes. Hunc Hagiographa, quorum authores sunt diversi, stylo quoq; & sermonis genere differentes: in quibus omnibus & singulis, dialecti differentias observare decet.

VI. Nam, ut hoc obiter hoc loco moneatur, Chaldaicæ linguæ dialectus triplex est, Babylonica, Hierosolymitana, & Syriaca in specie sic dicta. *Babylonica*, quæ in florentissimo Babylonæ regno floruit, & puritatem elegantiamq; summam adeptam fuit, ita ut reliquorum dialectorum meritò statuatur norma, amussis & fundamentum. *Hæc vel est Purior & Antiquior, vel Posterior.* Prior sive antiquior, quæ tempore exilii Judæorum in Babylonia viguit, in qua Danjel & Esra Prophetæ, ma-

gnam suæ historiæ partem conscripserunt, quam etiam Jeremias tenuit, ut ex particula ista Epistolæ Syriacæ liquet, quam ad Judæos, in Babylonico exilio viventes, conscripsit, Jer. 10, 10. *Posterior*, quæ aliquot annis centenis postea, tam in Babylonia quàm in Judæa, inter reduces Judæos usitata fuit, ac longè à priori nitore recessit, propter regnorum ac diversorum populorum commixtionem. *Estq; vel Targumica vel Talmudica.* *Targumica*, quâ Targumistæ, id est, Paraphrastæ & interpretes Chaldaici Veteris Testamenti usi sunt in Translatione Chaldaica; Onkelos quidem in Legem, & Jonathan in Prophetas priores, Posteriores, & duodecim minores. *Talmudica dialectus est*, quâ Talmud Babylonicum in Babylonia conscriptum est. Fieri hoc cæptum 500. annis post vastatum Templum secundum, ab illis Judæis, qui post captam Urbem Hierosolymam à Tito, in Babyloniam fuerunt profugi, & Legem Judaicam ibi in Scholis publicè docuerunt. Absolutum fuit illud opus circa annum 500. post Christum natum. Interea Babylonia quoque insigniter vastata, turbata, & ex variis populis mixta ac confusa fuit, veluti vicinis Ammonitis, Moabitis, Persis, Arabibus, Ægyptiis, & aliis, per quos prisca illa Babylonica seu Chaldæorum lingua sic corrupta fuit, ut vestigia duntaxat ejus in Opere Talmudico appareant. *Hierosolymitana dialectus est*, quâ usi fuerunt Judæi Hierosolymis, & in terra Judææ, postquam ex Babylonia fuerant reversi. *Estq; vel simpliter Hierosoly-*

rosolymitana, vel Syro-Hierosolymitana, quæ & in specie Syriaca, vel Syra Comagena seu Antiochena dicitur. Simpliciter Hierosolymitana est, quâ Targum librorum Hagiographorum, ut Jobi, Psalmorum, Proverbiorum, & quinque Megilloth sive libellorum, nempe Ruth, Threnorum, Cant. Canticorum, Esther & Ecclesiastis, conscriptum est: tum etiam speciale Targum in quinque libros Mosis, quod in specie, Targum Jeruschalmi sive Hierosolymitanum appellatur; item aliud eorundem librorum Targum, quod Jonathanis nomen præfert, qui verò nequaquam est Jonathan ille priscus, qui Prophetas interpretatus est. In his tamen ipsis quædam locutionis differentia est, & maxime in rebus ipsis, ut plures & diversi ipsorum authores omninò fuisse videantur. Targum Jobi & Psalmorum antiquius est, ut & in rebus, respectu reliquorum, purius. Targum Proverbiorum ab his est differens, & multos habet Syriasmos, id est, Verba & phrasas cum Syriaca Antiochena ex æquo convenientes. Targum in quinque Megilloth seu libellos, his omnibus posterius est, &c. Hæc dialectus pleraque ex parte cum Babylonica posteriore convenit, in quibusdam tantum discrepat. Habet & plura vocabula Græca & Romana, quàm priores paraphrastæ. Ad hanc quoque dialectum pertinet Talmud Hierosolymitanum, liber Zohar, quædam Medraschim, &c. Syriaca in specie sic dicta est, quæ etiam Syra Comagena sive Antiochena dicitur, quia ex Antiocheno tractu in reli-

quas Syriae partes propagata, amplissimum post reliquas dialectos usum obtinuit. Eâ Novum Testamentum, post Apostolorum tempora, descriptum est. Sed hæc sufficient de Dialectis linguæ Chaldaeæ, quarum differentia passim in Grammatica Chaldaica & Syriaca indicatur, atque sub finem ejus in praxi ipsâ exemplis demonstratur.

VII. Quia verò Paraphrastarum horum translatio, inordinatâ & confusâ punctatione ab imperitis punctatoribus & librariis insigniter deformata est & perturbata, ideò haud parum interest, quanam editione in lectione Paraphrastarum utaris. Editiones Venetæ in fol. quotquot prodierunt omnes, corruptissimæ sunt, & infinitis mendis plenæ. Malo huic doctissimorum virorum ope medela afferri cæpta est in laudatissimo illo Opere Bibliorum Regionum. Sed præterquam quòd exemplaria nunc sint rara, non cujusvis est tam carum & pretiosum opus comparare, neque etiam omnia in eo castigata sunt & emendata. Suaferim ergò, ut quis utatur Bibliis à Parente meo editis in fol. Basil. Anno 1620.

VIII. Ad lectionem horum Targumim commoda quoque extant subsidia, quæ novisse & adhibere, magnum laborum est compendium. *Subsidia ista sunt vel Generalia, vel Specialia.* Generalia subsidia voco Lexica Chaldaica huc facientia, qualia sunt, *Lexicon meum Chaldaicum & Syriacum.* Quo voces omnes tam primitivæ quàm derivativæ, quotquot in Universis V. T. librorum Paraphrasibus Chal-

Chaldaicis, & N. T. Syro extant, explicantur, &c. Editum Basileæ in 4. apud Ludovicum Regem, Anno 1622. Hoc ad Paraphrases legendas sufficiet abundè: nulla enim vox occurret, cujus explicatio illic non extet. Poterit tamen quis etiam adhibere antè commemoratum *Lexicon Schindleri*; sed in eo haudquaquam omnes voces reperiet. *Specialia* subsidia sunt sequentia; *Interpretatio Paraphrasum Chaldaicarum Latinarum*, si haberi possit. Extat autem in Opere Regio. Librorum quorundam particularium interpretationem ediderunt nonnulli cùm notis, quæ non carent suo fructu. *Paulus Fagius* Latine vertit *Paraphrasin Chaldaicam Onkeli in Legem*, annotationibusq; illustravit, edit. Argentorati Anno 1546. *Johannes Mercerus*, Professor Regius Lutetiis, edidit *Duodecim Prophetas minores Chaldaicè cum Versione Latina & Notis*, Parisiis apud Carolum Stephanum, Anno 1557. *Proverbia item Salomonis, & Libellum Ruthæ*. *Osvvaldus Schreckenfuchsius* edidit *Canticum Canticorum, & Ecclesiastem Salomonis Chaldaicè cum Versione Latina*, Basileæ apud Henricum Petri An. 1553. *Lamentationum Jeremie Paraphrasen interpretationem Latinam*, dedit *Franciscus Taylerus*, Anglus, Londini, An. 1651. in 4. Hi, & alii similes libri, si qui prodierint vel prodeunt, diligenter ab hujus linguæ studioso sunt conquirendi. Plurimum verò adjumenti ad Paraphrases Chaldaicas legendas & illustrandas conferet *Lexicon nostrum Chaldaicum majus*, copiâ exemplorum, & variarum rerum explicatione refertum, & *Babylonia Parentis mei*,

sive Commentarius Criticus in universas Paraphrases Chaldaicas, propediem, ut spero, lucem visurus. Hac viâ in lingua Chaldaica procedens, & his subsidiis instructus, brevissimo temporis spatio, Deo benedicente, & continuato studio intercedente, magnos progressus faciet.

III.

DE STUDIO RABBINICO.

I. **F**undamentis in utraque linguâ, Hebræâ & Chaldæâ, benè jactis, tutò quis accedere poterit ad Rabbiorum scripta legenda. Et quò confirmatior in illis fuerit, eò celerius & felicius hîc quoque proficiet. Nam qui bonus est Grammaticus, & Sermonis quoque mediocrem notitiam in significatis & idiotismis intelligendis possidet; is, visâ aliquâ sententiâ sine punctis scriptâ, facile sensum ejus divinabit, & sensu cognito, puncta secundum leges Grammaticas adjiciet.

II. Hîc verò per Rabbios, non intelligimus veteres illos Talmudicos & similes, qui sermone magis Babylonico quàm Hebraico, eoque corrupto & difficillimo, usi sunt. Sed vulgares & recentiores, quales ferè sunt Commentatores Biblici, Philosophi, Historici, Theologi. Ab his, tanquam facilioribus, incipiendum in studio Rabbिनico. Nam communiter uti solent sermone Hebraico, in paucis tantùm idiotismis ab eo recedentes, & peculiaribus vocibus utentes, ut in seqq. videbimus.

III. Hujus studii exercitatio instituatür præeunte

eunte Præceptore vel vivo, vel muto. Nos hîc breviter utrumque modum delineabimus.

IV. Præceptor, qui discipulum rationem legendi sine punctis vult docere, lentè procedat, & sequenti utatur methodo. Primò omnium sententiam unam & alteram sine punctis discipulo proponat, sensum ejus ei Latinè exponat, si aliqua à Biblico sermone differentia, vel peculiaris ibi vox Rabbinica lateat, significet, & declaret, exinde jubeat discipulum sententiam illam scribere, & calamo puncta ei addere, ac denique eâdem sine punctis iterum exhibitâ, legere & interpretari. Ubi discipulus in punctando erravit, præceptoris erit ei errorem indicare, & ex Grammatica rationem demonstrare & inculcare. Continuetur hoc per aliquot dies.

V. Ubi gustum aliquem in sententiis punctandis perceperit, ad continuum aliquem textum, & scriptum Rabbinicum deveniat. Hîc ante omnes suaferim eligere Commentatores Biblicos, quales sunt R. Salomon Jarchi, R. Abraham Aben Esra, & R. David Kimchi, & ex his initium fieri à R. D. Kimchio, qui simplicissimus est & purissimus. Commodissimi autem ad hoc institutum sunt Commentarii in Prophetas minores. Ex his seligatur unus, isque brevissimus, ut est Obadias vel Jonas, & ut in primo tentamine dictum, explicet Præceptor discipulo quotidie aliquot lineas, quæ declaratione opus habent declaret, jubeat iterum ea quæ explicavit scribere, punctare, & tum eadem
sine

sine punctis ex libro legere & interpretari. Continuetur hoc per aliquot septimanas in uno & altero Propheta,

VI. Incredible dictu est, quantum hoc punctationis exercitium, cum ad confirmationem præceptorum Grammaticorum, tum ad certam & solidam lectionem Rabbinorum momentum adferat. Nam quotiescunque in punctatione dubium est & hæsitatio, ad præcepta Grammatica est recurrendum, ratio ibi investiganda, quo ipso fit, ut quæ hoc pacto memoriæ impressa sunt, nunquam excidere possint. Ad certiore[m] etiam & solidiorem Rabbinorum lectionem, mirum quantum conducatur hoc exercitium. Qui ex usu rationem hanc legendi acquirunt, ut Judæi, nunquam ita correctè & emendatè legunt, ut ii qui artem hanc ex fundamentis Grammaticis addiscunt. Hinc ex centum Judæis vix unum reperias, qui emendatè & secundum artem possit legere. Communiter enim ex usu tantum linguam addiscunt, & Grammaticæ sunt imperiti. Ita qui ex Christianis laborem hunc subterfugiunt, & sine præjactis fundamentis hisce sine punctis legere velle præsumunt, nunquam prompti & expediti fiunt in hoc studio, sed ad primam quamque vocem difficiliorem impingunt, & ut mus in pice, hærent. Sine pennis volare est difficile.

VII. Cùm Præceptor viderit, discipulum correctè satis punctare posse, tum labore hoc eum sublevare poterit, & sinet eum illa, quæ ei interpre-

tatur

tatur, domi solum repetere, & deinde in praesentia ipsius reddere, ut antea.

VIII. A' lectione R. Davidis Kimchii, qui Grammaticus est, poterit etiam accedere ad Aben Efram, qui Philosophus est & Astronomus praecipue, ab Aben Esra ad R. Salomonem, qui Theologum agit, & subinde Talmudicorum expositiones adducit; unde ille omnium est difficillimus, ac proin post caeteros tractandus. Hujus generis Rabbini, praeter tres commemoratos, sunt quoque R. Levi ben Gersom, R. Saadiah, Rabbi Moses ben Nachman & alii: Libri item Historici, & Philosophici, &c.

IX. Atque haec sunt generales cautiones, quas Praeceptorem vivum observare decet, in formando Rabbino Christiano. Quod si vero quis vivo ductore destituatur, adhibeat praecipuos mutos, hoc est, exercent se omnium primo in iis legendis, quae in Christianorum libris, absque punctis citata, & Latine reddita, reperiuntur. Ex Latina interpretatione de singulis vocibus facile judicabit, si forma ipsarum accuratius inspecta, dignoscatur, quae cuique significatio conveniens sit: Ut si in Latina versione habueris Nomen aut Verbum, videndum quae vox Nominis aut Verbi vim exprimat; si adsit Praepositio aut Pronomen, an voci alicui adhaereant, an vero separatim posita sint, quae omnia quae forma legenda sint, Praecepta Grammatica te sufficienter instruunt. Atque hic in genere tenendum, quod litterae ' & ', praeter usum

usum proprium, quem in Bibliis habent, apud Rabbinos sæpissimè mediis vocibus inseruntur, ad certiore[m] ipsarum formam indicandam, quæ absque iis aut esset obscurior, aut ambigua: ' sæpissimè index est vel Vocalis Kametzchatuph aut Kibbutz: ' simplex, index est sæpè Chirek brevis, vel Tzere. Vav & Jod in media voce geminantur, ut indicetur, eas esse pro consonis mobilibus legendas, sive per se, sive propter Dagesch: Sic Vav ab initio interdum geminatur, quando pro consona, & quidem radicali, ponitur, ut sic distinguatur à Vav copula. Usitatisimum etiam fuit Chaldaicæ linguæ scriptoribus, ' Affixum pluralè, aut quodcunque antecedente Pathach, geminare, vel ipsi præmittere literam & Vocalis Pathach indicem; ut "אמר Verba mea: 'אני Innocens, pro 'אני, &c. Sed hæc obiter. Pergamus ad generalia monita.

X. Diximus, eum qui vivo Præceptore est destitutus, mutos debere in auxilium vocare Præceptores, & primò quidem ea observare, quæ in Christianorum libris sine punctis scripta inveniuntur, & Latinè reddita. Ad hoc institutum accommodatissimæ sunt ab initio Patris mei *Epistola Hebraica*. In quibus post quinquagenam punctatam, & Latinè versam, quædam studio sunt relictae ad hoc exercitium sine punctis, cum Latina tamen versione, & notis. Deinde indagandi & conquirendi sunt integri libri Rabbinici à Christianis editi, & Latinè versi. Necessè enim est, ut
incipiens

incipiens primò ea intelligat, quæ vult legere; deinde ex intellectu & ex sensu rationem legendi eruat: aliàs frustra sudabit & ungues arrodet. Tales libri, quia non in omnium sunt notitia, haud abs re erit hîc quosdam nominare & notare:

Johannes Mercerus edidit Commentarios in quinq; Prophetas minores, quibus adjunxit Commentarios R. Salomonis, Aben Esræ, & Davidis Kimchii, Latine versos; Parisiis in fol.

Simeon de Muis, Hebræarum literarum Professor Regius in Academia Parisiensi, edidit Commentarios Hebræo-Latinos R. Davidis Kimchii & R. Salomonis Jarchii in Malachiam, Paris. An. 1618. in 4.

Idem ibidem edidit Psalmum C XII. cum Commentario R. D. Kimchi. in 4.

Idem Latine vertit Commentarios trium Rabbiorum; Salomonis Jarchi, Aben Esræ & D. Kimchii in Ps. XIX. Paris. apud Joann. Libert. Anno 1620.

Commentarii trium Rabbiorum, R. Salomonis, Aben Esræ, & R. Levi ben Gerson, in Proverbia Salomonis, Latine redditi, operâ Antonii Giggei, edit. Mediolani.

Itinerarium Benjaminis prodit nuper cum Versione & notis, Lugd. Batavor. ex officina Elzeviriana.

Ejusmodi libros alios Tyro studii Rabbini in-
dagabit & sibi comparabit; atque ex illis voces &
locutiones Rabbini proprias, studiosè annotabit
& observabit.

XI. Horum adminiculorum usu confirmatus
non nihil, sine cortice nare discet, & ad reliquos
quoque Commentarios proprio Marte legendos
& in-

& intelligendos accedet, suasque in iis experientur vires. Requiritur autem hinc attentissima diligentia, ut scopum & propositum, subjectamque materiam diligenter observemus, atque videamus, quomodo singula eò accomodari possint. Quod si etiam interdum hæreamus in vocabulo aliquo vel phrasi integra; non statim ideò substendum: sed pergendum, & videndum, num fortè ex seqq. quæ iterum nobis sunt facilia, præcedentium quoque sensum elicere queamus. Ita sæpè, quæ in primo accessu nobis videbuntur difficillima, in processu sponte suâ reddentur facillima & planissima.

XII. Ad totum autem hoc studium Rabbinicum promovendum commoda quoque, & quæ ad manus sunt, subsidia sunt adhibenda, & in auxilium, in occurrentibus difficultatibus, vocanda.

XIII. Præter modum generalem loquendi, cum sermone & stylo Biblico convenientem, habent Rabbinici multa propria & peculiarissima, atque à sermone Biblico diversa. Hæc itaque explicatione & declaratione indigent. Explicatio ista sic posset institui; ut diversitas flexionis vocum singularum ad Etymologiæ præcepta, tum structura vocum junctarum ad Syntaxeos regulas modosque examinaretur, ac linguæ Hebrææ præceptis in specie subjiceretur, ut sic universalis quædam Institutio Grammatica, tam ad Biblicum, quàm Rabbinicum sermonem intelligendum, conformaretur. Aliquid hinc conati sunt olim
Munste-

Munsterus, Angelus Caninius, & post hos Gilbertus Genebrardus, Hebræarum literarum Professores quondam: sed accuratior requiritur industria. Qui tamen habere potest Genebrardi *Isagogen ad legenda & intelligenda Hebræorum sine punctis scripta*, edit. Parisiis apud Aegidium Gorbinum, An. 1587. non sine fructu eâ utetur. Extat etiam in primâ editione *Theauri Grammatici Instructio brevis ad Lectionem Rabbiniam absque punctis vocalibus*. Qui diligens & studiosus fuerit, is ipsemet sibi hæc talia poterit colligere, & annotare. Ea quæ Rabbinis ex Chaldaismo habent, ex Grammatica Chaldaica quoq; (de qua supra) peti possunt, in qua sparsim multi Rabbiniismi explicantur.

XIV. Deinde usurpant Rabbinis in suis scriptis multas voces, quæ in Bibliis non extant, sed ex populari ipsorum sermone petitæ sunt & desumptæ: multa etiam vocabula Chaldaica, aut locutiones integras, ad ejus linguæ Dialectos conformatas. Hic opus est Speciali & sufficienti Lexico. Hac in re defudarunt olim Sebastianus Munsterus, David de Pomis Judæus in Italia, Guido Fabricius in Opere Regio Hispanico peculiari Tomo, qui Lexica quatuor continet, & recenter Valentinus Schindlerus in Lexico Pentaglotto. Sed horum librorum exemplaria hodiè sunt rarissima, ac præterea infinitos defectus & errores continent. Qui ergo his libris destitutus est, ei suaserim, ut primò utatur Lexico Hebraico Patris mei in 8. Ei enim ad finem adjectum est Lexicon breve Rabbi-

nico-Philosophicum, communiora vocabulâ continens, quæ in Commentariis passim occurrunt, cum aliquot utilissimis Observationibus ad Rabbinicum studium spectantibus. Deinde comparet sibi, *Lexicon ejusdem Chaldaicum, Talmudicum & Rabbinicum*, de quo paulò post in Studio Talmudico.

XV. Tertiò creberrimi sunt Rabbinum in scriptura Sacra citandâ. Id ita solent facere, ut nec Characterem variant, nec libros vel capita indicent; sæpè etiam nullâ præmissâ formulâ, lectorem de allegato loco monente. Hinc sæpè difficultates quoque & tenebræ. Hic necessariae sunt Concordantiæ Hebraicæ, ad loca illa quærenda & investiganda. Prodierunt olim *Primò* omnium Concordantiæ Hebraicæ Venetiis, apud Danjelem Bomburgum, Anno Christi 1523. in fol. *Secundò*, Basileæ apud Ambrosium Frobenium, Anno 1581. in fol. *Tertiò*, Anno 1621. Romæ quoque prodierunt *Novæ Concordantiæ Hebraicæ*, cum interpretatione locorum Latinâ ad latus positâ, Authore R. P. Doct. F. Mario de Calasio, Ord. Min. Observ. Prov. Romanæ, Linguae Sanctæ Professore. Duarum priorum editionum exemplaria jam dudum sunt distracta: Romana editio pretii & molis est nimis grandis, ut non à quovis comparari possit; neque ad scholasticum usum ita est accommodata: quatuor enim integros tomos in folio conficit. Methodum præterea habet eandem cum duabus primis editionibus. Per cætera opus splendidissimum,

mum, laboriosissimum & utilissimum. Ad Schola-
 rum usum accommodatissime sunt Patris nostri Con-
 cordantia; Novâ & artificiosâ methodo disposita, in locis
 innumeris depravatis (in prioribus nempe editionibus)
 emendata, deficientibus plurimis expleta, Radicibus antea
 confusis distincta, & significatione Vocum omnium Latinâ
 illustrata. Methodus earum tota est $\alpha\chi\upsilon\mu\eta$ & ar-
 tificialis, Radices secundum varietatem Conjugationum,
 Modorum, Temporum, Generum, Numerorum,
 Personarum, &c. cum Præfixis, Affixis,
 &c. pariter nomina secundum differentiam
 numerorum, & cæterorum accidentium, disposita:
 radicibus sive primitivis, omnia derivata ordine
 & methodicè subjecta. Sic in Concordantiis
 his compendiosissimè, primò Locus quæsitus momento,
 & facillimo jucundissimoque labore invenitur:
 deinde Lexici Hebraici, omnibus vocibus flexilibus
 completi, forma absoluta proponitur: denique Masora
 sive Critice perfecta, quoties, quâ formâ, quo libro,
 cap. & versu unaquæque vox declinabilis in
 textu Hebræo invenitur, numeratò traditur. Accesserunt
 etiam ad hanc editionem separatim, eademque
 methodo, Novæ Concordantiæ Chaldaicæ omnium
 vocum Chaldaicarum, quæ in Danjele & Esra continentur.
 Infinitum & inæstimabilem hic liber habet usum
 quoque in legendis & explicandis Bibliis Hebraicis;
 dum omnia loca, in quibus unaquæque vox reperitur,
 conjunctim statim ad oculi intuitum conspiciuntur;
 ita ut illorum etiam, qui non adeò profundè

in Rabbinorum scripta penetrare cupiunt, nemo hoc libro, siquidem eum habere possit, carere debeat, atque inter eos quoque sit censendus, qui ad primum hujus Studii Hebraici gradum utiles sunt & necessarii.

XVI. Quartò usitatissimum est Rabbinis abbreviatè scribere, & voces plures, in certas literas contrahere, quas appellant *Rasche tevos* Capita dictionum. Capitales enim five initiales vocum literæ sumuntur, & conjunctæ, duobus apicibus superne notantur, ut inde constet, esse abbreviaturas: ut $\text{זכרוננו לה"י העולם הבא}$ pro $\text{זכרוננו לה"י העולם הבא}$ *Memoria ejus sit ad vitam seculi venturi.* Sine harum Abbreviaturarum cognitione nemo poterit in ipsorum scriptis sine offensione progredi. Mediocrem earum Catalogum recensuerunt Munsterus & Mercerus: sed omnium copiosissimè Pater meus in peculiari libello, quem scripsit *de Abbreviaturis Hebraicis*, edit. Basileæ apud Ludovicum König/ in 8.

XVII. His in Rabbinorum scriptis animadversis, hisque subsidiis adhibitis, planum expeditumque, meo judicio, erit iter in vulgares Hebræorum scriptores, quales sunt Commentatores Bibliici, Historici, & Philosophi, & fontes Israëlis inter nos Christianos quoque puram aquam manabunt. Ad Philosophos, quorum stylus pro materiæ varietate intricatior est & difficilior, magnum adminiculum adferet, si quis legerit librum R. Mosis Majemonidis què Hebraicè vocat *More Nevochim*, hoc est, Doctorem perplexorum, & cum Hebræo
contu-

contulerit *Versionem nostram Latinam, quæ edita est Basilea, Anno 1629. apud Ludovicum Rörig/in 4.*

XVIII. Porrò si quis ex me quærat, quis delectus Authorum Rabbinicorum sit habendus, quique in nostrum usum maximè præ cæteris cum fructu legi possint; ei dico, primò legendos esse Commentatores Biblicos, quales sunt Ordinarii Glossatores Bibliis majoribus additi, R. Salom. Jarchi, Aben Esra, R. Levi ben Gerson, R. Saadiah, &c. exinde R. Moses ben Nachman in Legem, & Don Isaac Abarbenel, qui ad Christianorum ferè imitationem suos Commentarios conformavit. Scripsit autem in Legem, Prophetas priores & posteriores, tam minores, quam majores omnes. Stylum habet facilem & planum. Post hos, qui ulterius cupit progredi, seligat libros Rituales in Præceptis Mosaicis explicandis occupatos. Ritus veteres potissimùm persequitur R. Moses Majemonides in suo libro מוסר ומצוות in quo secundum locos q. communes, & aphoristicè, linguâ tersâ & planâ omnia ea complexus est, quæ in Talmude his de rebus habentur dispersa & intricata. Ritus novos & hodiernos persequuntur, *Schylchan aruch*, *Arba Turim*, liber *Colbo*, & compendiosè ספר החינוך *Sepher hachinnuch* recenter Venetiis editus. Philosophi apud Hebræos sunt utrariorum, ita difficiliores. Inter hos duo eminent præ cæteris, R. Moses Majemonides in libro *More Nevochim*, & R. Jehuda ben Levi in libro *Cofri*, quem unâ cum *Versione Latina à nobis adornatâ*, propediem

etiam Deo favente & vitam concedente, luci donare cogitamus. *Medraschim* sunt difficiliora, tum ratione Linguae, tum ratione rerum, minorem etiam habent usum. Quod si quis tamen hos etiam adire cupit, is comparet sibi librum *Falkut*, in quo & Talmudicorum & veterum *Medraschim* compendium in universam Scripturam inveniet.

IV.

DE STUDIO MASORETHICO.

I. **A** Studio Rabbinico, suadeo Linguae Hebraeae Candidato, ut in Masoram quoque penetrare, ejusque legendi rationem addiscere studeat. Masora est doctrina Critica, a priscis Hebraeorum sapientibus, circa textum Hebraeum Sacrae Scripturae, ingeniose inventa, qua versus, voces, & literae ejus numeratae, omnisque ipsarum varietas notata, & suis locis cum singulorum versusum recitatione indicata est, ut sic constans & genuina ejus lectio conservaretur, & ab omni mutatione aut corruptione praeservaretur & valide praemuniretur.

II. Habent Masorethae in hac sua arte stylum Chaldaicum, eumque valde nervosum & concisum, habent peculiare terminos & vocabula, abbreviaturas & decurtationes vocum singulares: unde sine doctore & ductore commodo, vix quisquam Masoram legere poterit ac intelligere. Quae causa fuit, cur haecenus paucissimi tam inter Judaeos

dæos quàm Christianos reperti fuerint, qui ejus veram aliquam notitiam habuerunt.

III. Ex Hebræis unicus Elias Levita, genere Judæus, gente Germanus, superiori sæculo, suis hanc viam præivit, edito libro Masoreth Hammaforeth. Ejus exemplaria, tam inter Judæos quam Christianos rarissima, hodiè pares cultores habet. Inter Christianos eò etiam rariores, quòd Latine nunquam liber iste sit conversus.

IV. Ex Christianis unicus quoq; est Pater meus, qui artem hanc Christianis aperuit, & omnia ejus mysteria pandit & revelavit. De hac materia agit liber ipsius, cujus titulus; *Tiberias sive Commentarius Masorethicus triplex, Historicus, Didacticus, Criticus; quo Primùm Historia Masoretharũ Tiberiensium, sive, A quibus Masora conscripta sit, excutitur: quid item tractet, quæ ejus methodus, & quo sine inventa sit, amplè explicatur: Secundò, Clavis Masoræ traditur, per quam ad maxima & minima Masoræ penitiùs cognoscenda, facillimus datur aditus. Tertio Castigationes innumerorum mendorum per universam Masoram proponuntur.* Basil. apud Ludovic. Rönig/ in fol.

V. Si itaq; historiam Masoræ, ejusq; ut compendio dicam, Causam Efficientem, Materialem, Formalem & Finale[m] novisse cupis, primam dicti Commentarii consule partem. Si rationem eam legendi, voces ejus decurtatas, abbreviatas, vocabula deniq; Masorethis peculiaria & propria, cupis intelligere, secundã ad partem, & Clavem Masorethicam adhibe, quæ hæc omnia tibi perspicuè

& methodicè explicabit, aditumque à primis ad intima & magis abstrusa Masoræ penitus cognoscenda, facillimum & planissimum referabit. Si modum exercendi & praxeos scire cupis, invenies sub finem dictæ Clavis, Analyticam Masoræ magnæ & parvæ in primum caput Geneseos explicationem, unde ad eam discendam ceu manu ducéris.

VI. Extat auté Masora hæc tantum in Bibliis Venetis Majoribus, à Daniele Bombergo olim excusis, & in editione Basileensi; quæ ideò Venetis præferenda, quòd in ea loca innumera Masoræ in Venetis editionibus transposita, deficientia, pugnantia, numeris depravata, subsidio diversorum exemplarium & Concordantiarum Hebraicarum, reposita, restituta & conciliata sint, ut ex tertia dicti Commentarii Masorethici parte, Criticâ videlicet, videre.

VII. Ad hoc studium, Concordantiarum Hebraicarum inevitabilis est necessitas. Nam quando Masorethæ loca Scripturæ numerant & adducunt, nullius libri mentionem faciunt, sed verba duntaxat recensent. Atque hîc in primis Buxtorfianarum Concordantiarum usus & utilitas elucescit, ubi formæ singulæ, more Masoretharum, accuratissimæ sunt distinctæ, ejusdem formæ vocabula sub uno titulo & tabellâ comprehensa & repræsentata, unde labor loca inquirendi compendiosissimus & jucundissimus.

VIII. Hoc studium quamvis initio videatur difficil-

difficillimum, intra paucissimarum tamen septimanarum spatium, adhibito Commentario hoc Masorethico & Concordantiis, absolvi poterit.

IX. Usus Masoræ potissimus est ad veram & genuinam Sacrorum librorum cognoscendam & confirmandam; ex ea enim deprehendi potest, quomodo jam olim legerint Hebræi, & legendum judicarint, & si nihil aliud boni seu continet, seu confert, hoc præstat, ut nobis Veterum Codicum vicem suppleat. Ex his enim, & quidem optimis ac probatissimis, authores suam lectionem desumpsisse, nullum potest esse dubiū. Specimen hujus rei, Deo favente, proximè dabimus in Critica nostra Sacra, seu Notis criticis perpetuis in omnes V. Test. libros.

V.

DE STUDIO TALMUDICO.

I. Studium Talmudicum ultimum esse jubeo, quia omniū est difficillimū. In Talmud enim omnes Hebrææ & Chaldææ linguæ dialecti, quasi in Oceano immenso, concurrunt, infinita vocabula & loquendi modi, nullibi aliās occurrentes, rerum subtilitas & difficultas maxima. Unde qui ad lectionem Talmudis, & ejus ætatis scriptorum, vult accedere, benè instructus & præparatus accedat, necesse est.

II. Quid Talmud sit, quidque in eo contineatur, non est necesse hic commemorare. Adeat, qui hoc nosse vult, *Operis Talmudici recensio*, quæ JOHANNES BUXTORFIUS adjecit ad *Tractatum suum de Abbreviaturis Hebraicis*. Ibi enim non tantum in genere exponit, quid sit Talmud Judæorum,

quæque illius apud recutitam gentem authoritas: sed & omnes libros & capita Talmudica, cum singulorum argumentis, recenset. Hujus generis & styli libri, sunt quoque Zohar, Mechilta, Rabbos, qui vel circa tempora Christi sunt conscripti, vel non ita diu post, dum adhuc lingua Chaldæa, sed corruptissima, Judæis erat vernacula.

III. Talmudis editiones extant tres: *Prima* excusa est Venetiis, à Danjele Bombergo, chartâ elegantissimâ, & characteribus nitidissimis: *Secunda* prodiit Basileæ, ab Ambrosio Frobenio, Anno 1588. In hac editione exsecta sunt operâ Marci Marini ea, quæ contra Christum & Christianos erant dicta, & hujus rei causâ quoque integer omissus Tractatus, qui *Avoda Sara* appellatur, hoc est, *De Idololatria*. Econtra habet hæc editio hoc præ editione Veneta, quòd libri & capita locorum Scripturæ, in Talmud allegatorum, in margine sunt adscripta, quod magnum præstat in legendo compendium. Quod si etiam locus idem, vel materia eadem, in Talmud alibi quoque extet, loca illa parallela iterum ad marginem sunt apposita. *Tertia* prodiit Cracoviæ, ante non ita multos annos. In hac editione sunt restituta ea, quæ in Basileensi exemplari expuncta.

IV. Talmud duplex est, Hierosolymitanum & Babylonicum. Illud collegit R. Jochanan, Anno Christi 230. Editum est Cracoviæ. Alterum est Babylonicum, quod colligere cepit RafASSE, Anno Christi 367. & laboravit in eo per annos sexaginta. Ipsi successit Maremar, Anno 427. & tandem à R. Avina absolutum Anno Christi 500.

V. Dividitur utrumque Talmud in Mischnam & Gemaram. Mischna constat ferè Dialecto Hebræâ: Gemara autem Dialecto Chaldæâ impurissimâ, cui infinita vocabula peregrina, Græca, Arabica, Persica, Latina, &c. sunt immixta, ob Judæorum inter has gentes deportationes & exilia, à quibus singulis aliquid retinuerunt, & linguæ suæ admiscuerunt.

VI. Hujus studii duæ præcipuæ sunt difficultates; *primò* Dialecti linguæ peculiare; *deinde*, Voces & phrasæ Talmudicis propriæ quamplurimæ. Utrique commodis remediis est obvieniendum.

VII. Pri

VII. Prima difficultas tollitur explicatione Dialectorum & idiotismorum Talmudicis priorum, quod pertinet ad Grammaticam. Pauci autem ex Christianis hætenus hic aliquid præstiterunt, quia pauci fuerunt, qui cum iudicio & intellectu Talmud Judæorum legere potuerunt. Aliquid hic quoque præstitum est in Grammatica Chaldaica Patris mei, in qua passim Dialectus Talmudica per Etymologiam & Syntaxin inserta: sub finem etiam in tertia parte, quæ Praxin continet, exemplis ex utroque Talmud, libro Zohar, & aliis, illustrata. Sed & hæc ampliùs augeri, & plenius deduci possent.

VIII. Alteri difficultati medebitur Lexicon, quod omnia vocabula & loquendi modos continet, Talmudicis usitatos. Hoc quidem aliqui hætenus tentârunt, Munsterus, David de Pomis, Guido Fabricius, & Valentinus Schindlerus, suprâ quoque à nobis citati, sed nequaquam sufficienter. Infinita prætermiserunt, & posteriorum diligentia reliquerunt: quam plurima malè explicarunt: voces exemplis nullis illustrarunt, qui non exiguus est defectus. Nam exempla voces illustrant, & vox una eademque, in diversis phrasibus adhibita, variam quoque sæpe habet vim & significationem. Omnibus his succurrere conati sumus in *Lexico Chaldaico, Talmudico & Rabbinico*. In eo cæterorum Lexicographorum defectus abundantissimè suppleuntur, errores corriguntur, maculæ eluuntur, locutiones & phrasæ Talmudicæ apponuntur, & exemplis selectissimis illustrantur, elegantes sententiæ & adagia passim inseruntur, historiae & ritus veteres multi, è Rabbiorum tenebris & latebris, in lucem producuntur, atque ex his omnibus, ad usum hujus studii demonstrandum, passim Sacrorum Scriptorum & aliorum authorum loca quamplurima declarantur, illustrantur, emendantur, omniaque ea copiosè explicantur, quæ ad studium hocce scitu necessaria & utilia videntur. Quinimò propter magnam exemplorum copiam, eorumque dilucidam interpretationem & expositionem, ea omnia hoc Lexicon supplebit, quæ in Grammaticis desiderantur & deficiunt. Sine hoc gubernatore nemo unquam feliciter vasto illi mari Talmudico se committet. Nequaquam enim ad secretiora hæc Hebræorum scripta legenda sufficit, Vocabulorum duntaxat notitiam habere;

bere; multarum præterea rerum, historiarum, fabularum, dogmatum, rituum, consuetudinum, & similibus peritia requiritur, quæ in hoc uno libro, velut in Cornu copiarum ditissimo, reperiuntur, & unâ cum ipsis vocabulorum explicationibus, proponuntur, annotatis ubique librorum, unde singula petita & desumpta sunt, Nominibus, foliis & columnis, immenso & incredibili laboris exemplo. Quanto autem majoris laboris, temporisque longioris fuit, ista congerere & comportare, tantò minoris laboris & tædii erit in posterum ea addiscere, & usibus accommodare.

I X. Præter hæc Generalia instrumenta, utile & è re erit, ut suprâ in vulgari Rabbiniſmo monuimus, specialia quoque, si quæ ad manus sunt, adhibere; qualia sunt ea, quæ à Christianis è Talmude in Linguam Latinam sunt translata. Atque ab his, si quis talia nancisci poterit, initium hujus studii poterit facere, maxime, si vivo præceptore sit destitutus. Ita *Constantinus l'Empereur edidit Talmudis Babylonici Codicem Middoth, sive, de Mensuris Templi, unâ cum versione Latina & Notis, Lugd. Batav. apud Elzevirios, Anno 1630.* Item *Bava Kama, de Legibus Hebræorum forensibus, Lugd. Batav. Ann. 1637.* Sic prodierunt Amsterdami apud Joannem Jansonium Anno 1629. *Duo Tituli Talmudici Sanhedrin & Maccoth, quorum ille agit de Synedriis, Judiciis, suppliciis capitalibus Hebræorum: Hic de pœna falsi testimonii, exilio & asylis, flagellatione.* Extat quoque Caput ultimum Tractatus Sanhedrin, quod vocatur *Chelek*, Germanicè versum à Christiano Gerson, Judæo Christiano. Atque hujus generis, si qui alii extent, cultor hujus studii sedulus diligenter indagabit & comparabit. Magno enim cum fructu & successu versiones istas cum originali lingua conferret. In hunc usum adhiberi poterit quoque liber Germanicus Judæorum, כּוּך מַעֲשֵׂה בּוֹך dictus *Maase buch*, continens varias historias ex Talmude depromptas, in usum fœminarum & illiteratorum.

X. Quia verò ad hujus studii majorem perfectionem consequendam, jam ipsi Hebræi quoque sunt consulendi, qui etiam peculiare libros scripserunt ad Talmudis intelligentiam, proderit & horum librorum notitiam aliquam habere. Talis est סֵפֶר הַלִּיכוֹת עוֹלָם *Sepher helichos olam*, quem re-

center

center Latinè vertit Constantinus l'Empereur, Lugd. Bata-
vor. cum titulo, *Clavis Talmudica*. Item ספר כריתות
Sepher Krisus, Authore R. Schimschon מקינון editus Cremonæ
in 4. An. Jud. 318. Extant & alii. Cùm verò nimis prolixum
foret hic omnes commemorare, brevitatis causâ remitto
eum, qui hos & alios libros Hebræorum scire cupit, & co-
piam eorum sibi comparare, ad *Bibliothecam Rabbincam* Patris
mei, in qua Libri Rabbini, quotcunque tum indagari po-
tuerunt, ordine alphabethico in aciem sunt dispositi, cum sin-
gulorum argumentis, & locis impressionis.

XI. Permultum etiam juvat hoc studium, cognitio Ri-
tuum Judaicorum. Rebus enim præcognitis, tanto facilior
quoque evadit verborum sensus & intellectus. Hinc & istius-
modi libri sunt comparandi, qui Res Judæorum Ecclesiasti-
cas, Politicas, & Oeconomicas tractant. Tales sunt; *Caroli*
Sigonii de Republica Hebræorum: *Cornelii Bertrami liber de Politia*
Judaica tam Civili quam Ecclesiastica: *Petri Cunæi de Republica*
Hebræorum, Lugd. Batav. Anno 1617. *JOHANNIS BUX-*
TORFII Synagoga Judaica, in qua tota fides Judaica, cum
omnibus ipsorum ceremoniis, ritibus, statutis, &c. absolutissi-
mè describuntur, edita Germanicè & Latinè. His adde
eos authores, qui contra Judæos, ex ipsorummet libris, scri-
pserunt & disputarunt, ut est Petrus Galatinus *de Arcanis Ca-*
tholicæ veritatis: quamvis hic omnia sua, (suppresso tamen
nomine) desumpserit ex libro *Martini Kaymundi*, quem vo-
cat, *Pugionem Christianorum, ad impiorum maxime Judæorum per-*
fidiam jugulandam, qui author ante 400. circiter annos vixit.
Ante paucos annos in lucem editus, & Notis eruditis illustra-
tus est à Josepho de Voisin Burdigalensi, Parisiis, apud Ma-
turinum Henault, An. 1651. In his & similibus libris multa
etiam ex Talmud, & aliis libris, passim citantur, & Latinè
vertuntur, quæ Hebraismi studiosus in suum usum potest
convertere.

VI.

DE STYLO.

I. **V**erbum addā etiam de ratione & modo stylum forman-
di & exercendi. Quæ enim præcesserunt, ea consistunt in
Analyfi & lectione authorum Hebraicorum. Ex iis Genesis,
hoc

hoc est, novi operis scriptio est petenda, & ad illorum normam conformanda.

II. Stylus ab Hebræis is maximè commendatur, qui quàm proximè ad puritatem linguæ primæ accedit. Hæc autem, cum in solis libris Sacris permanferit, ideo ii quoque doctissimi in stylo judicantur, qui ad imitationem locutionum sacrarum, sermonem suum formare, atque adeo locutiones ejusmodi artificiosè ad suum propositum, & res familiares, applicare norunt.

III. Prout autem oratio est vel soluta sive prosa, & ligata; ita qui hic vult excellere, anniti debet, ut in utroque aliquid præstare queat.

IV. Solutæ orationis modi docentur in Syntaxi: elegantia autem & nitor discendus ex bonis authoribus. Hujus styli usus hodiè potissimum est in scribendis Epistolis Hebraicis. Quodnam autem Hebræorum in conscribendis Epistolis, familiaribus & eruditis, sit artificium, quomodo illæ formandæ, quis stylus observandus, nemo inter Christianos hodiè ostendit præter Parentem meum. Qui itaque id novisse cupit, legat libellum ejus, cujus titulus; *Institutio Epistolaris Hebraica, sive, De conscribendis Epistolis Hebraicis liber, cum Epistolarum Hebraicarum centuria, ex quibus quinquaginta punctata, Latine explicata, & Notis illustrata sunt: Accessit Appendix variarum Epistolarum R. Majemonidis & aliorum ejus seculi excellentium Rabbiorum, Bas. apud Ludovic. König.*

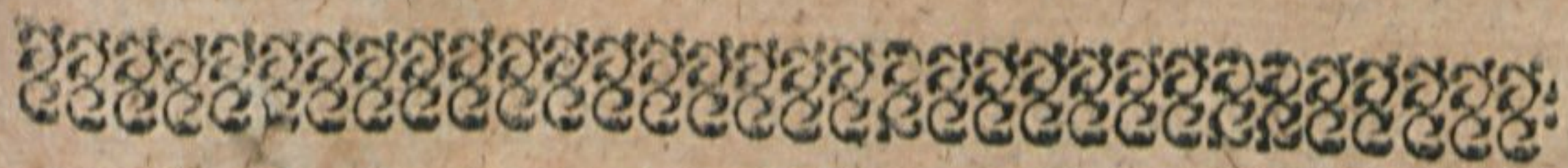
V. Ligatæ orationis partes sunt duæ, *Metrum & Rhythmus*. *Metrum* est, quod vel certum syllabarum numerum tantum, vel certæ mensuræ pedes, certis locis collocatos, simul continet. *Rhythmus* est numerus poëticus, certum syllabarum numerum, certis clausulis terminatum, continens. Hujus ligatæ orationis artificium & elegantiam apud Hebræos qui novisse cupit, adeat & hic Patris mei *Tractatum de Prosodiâ Hebræorum, qui Thesauro ejus Grammatico est adjectus.*

VI. Post hos, si quis linguæ Hebraicæ in scribendo nitorem, elegantiam, puritatem, & splendorem videre & imitari ulterius cupit, legat *Hakdamos*, id est, Præfationes librorum Judaicorum. In iis enim quisque author eloquentiæ suæ vim ostentat, & omnimodum cultum Orationis studiosissimè sectatur.

etatur. Sed & ab his virtutibus insigniter præ aliis omnibus commendatur liber qui vocatur **בְּחִינַת עוֹלָם** *Bechinás olam*, qui cum illustri Commentario est editus, & de vanitate mundi agit; Hunc Judæi legunt, quotquot eloquentiam ambiunt. In usum Christianorum haud ita nuper eundem recensuit, & Versione Latinâ illustravit Vir Cl. D. Alardus Uchtmannus, Linguae Hebr. Prof. Lugd. Batav. Ab hac virtute laudatur & liber **משל הקדמוני** *Meschal Hakkadmoni* ad vim, virtutem, usum & elegantiam linguæ Hebrææ ostentandam, præcipuè conscriptus. Ex his utile erit, elegantes phrasas excerpere, & in locos communes redigere, ut, cum usus ipsorum est, inde depromi possint. Poëtas Hebraicæ studiosi commendatum sibi habeant librum, qui vocatur **מחברות עמנואל** *Mechabbers Immanuel*. In eo omnis generis & argumenti Metra & Rhythmos invenient, tantâ elegantia, copiâ, eloquentiâ & arte, ut lectores intelligentes in admirationem sui rapiat. Duplex habetur ejus editio, Prima prodiit Constantinopoli apud Gersonem Schunzen Anno Jud. 300. Christi 1540. Altera Venetiis. Hæc autem inter has duas editiones est differentia, quòd Metra in editione Constantinopolitanâ sint punctis vestita, quæ in editione Veneta omiffa.

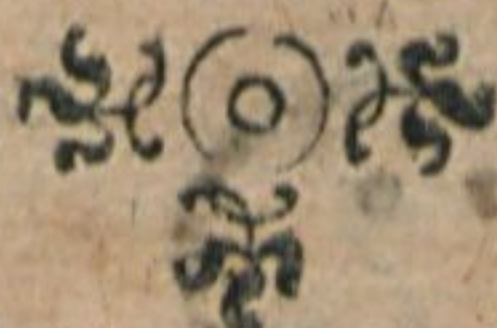
VII. Sed sufficiant ista quoque in genere de Stylo Hebraico. Potuissent quidem singula fusiùs explicari, & exemplis etiam illustrari. Sed propositi nostri hac vice duntaxat fuit, Generalem *συναρραφίαν* & delineationem hujus studii proponere, & instrumenta necessaria indicare. Hoc consilio & his instrumentis qui usus fuerit, is brevi temporis spatio haud pœnitendos fructus reportabit. Vidi, qui hac methodo intra verrentem annum mediocria fundamenta in omnibus sex hujus Studii partibus jecerunt, & eousque sunt progressi, ut proprio Marte ulterius progredi, seque ipsos, adhibitis subsidiis, commodè juvare potuerint. Si præter indicatos in hoc consilio authores, alii sint vel æquè commodi, vel commodiores, qui ad meam fortè notitiam non devenerunt, eos quilibet istis adjicere & conjungere poterit.

F I N I S.

BREMÆ,

Impensis Bertholdi Villeriani
ibidem Scholæ Typo-
graphi.

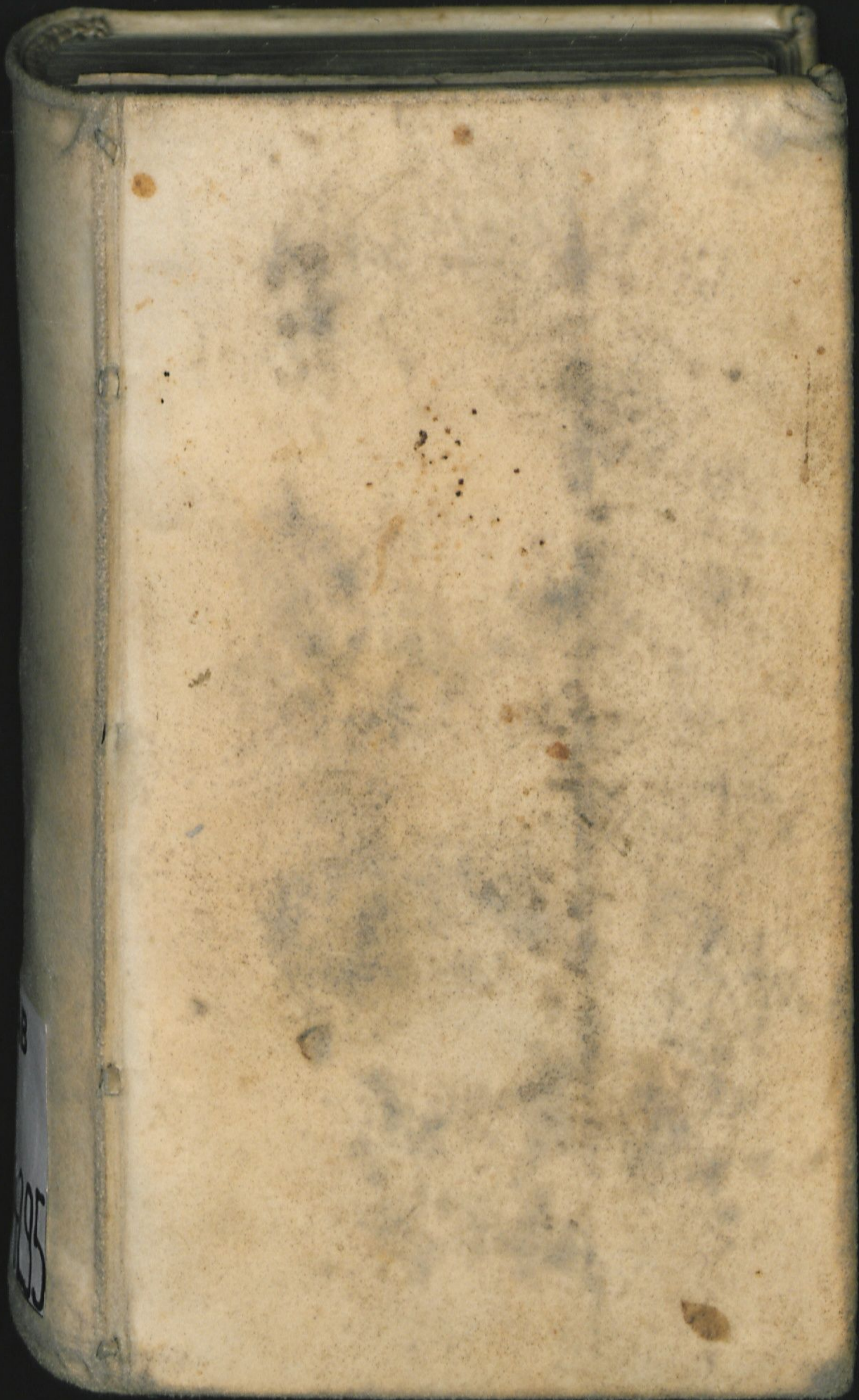
00
of Kun

2

Rubr. / X. Nro. 369.

Gymnasial-Biblioth

zu Cöthen.

JOHANNIS BUXTORFII
EPITOM
GRAMMATICÆ
HEBRÆÆ,

BREVITER ET METHODICE
*ad publicum Scholarum usum
proposita.*

ADJECTA SUCCINCTE
de Mutatione punctorum vocalium In
ctio, & Textuum Psalmorumque al
quot Hebraicorum Latina
interpretatio.

EDITIO SEPTIMA.
quam recensuit, auxit,

&
CONSILIO UNIVERSALIS
de Studio Hebraico ritè instituendo
& promovendo, locupletavit

JOHANNES BUXTORFIUS FII

Cum Gratia & Privilegio S. Rom. Imperii
Vicarii ad viginti annos.

BASILÆ, *Impensis* AUTHORIS.

Apud GEORGIVM DECKERVM,
Acad. Typog. An. 1658.

Farbkarte #13

B.I.G.

